

*Załącznik do Uchwały Nr XXIV/162/2017
Rady Miejskiej w Rakoniewicach
z dnia 14.02.2017 r.*

Strategia
Rozwiązywania Problemów Społecznych
Miasta i Gminy Rakoniewice
na lata 2017-2022

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA	6
1. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE TWORZENIA STRATEGII	6
2. OCENA WDROŻENIA POPRZEDNIEJ STRATEGII	20
II. CZĘŚĆ ANALITYCZNO-DIAGNOSTYCZNA.....	22
1. CHARAKTERYSTYKA GMINY RAKONIEWICE	22
2. DEMOGRAFIA.....	23
3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	25
4. KOMUNIKACJA I TRANSPORT	27
5. GOSPODARKA	29
6. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE	30
7. EDUKACJA I KULTURA	32
8. OCHRONA ZDROWIA.....	37
9. SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA.....	42
10. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	48
11. POMOC SPOŁECZNA	51
12. SEKTOR POZARZĄDOWY	64
13. PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO.....	67
14. BEZROBOCIE	71
15. BEZDOMNOŚĆ.....	76
16. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE.....	77
17. PROBLEMY RÓWNOŚCI PŁCI.....	83
18. SYTUACJA DZIECKA.....	88
19. SYTUACJA OSÓB STARSZYCH	96
20. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	98
21. ANALIZA SWOT	103
III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	112
1. MISJA, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ	112
2. WDROŻENIE STRATEGII, MONITOROWANIE JEJ REALIZACJI.....	126
3. PROGNOZA ZMIAN.....	127
4. RAMY FINANSOWE	129
5. PROGRAMY I PROJEKTY	130
IV. UWAGI KOŃCOWE	134

WSTĘP

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Rakoniewice został przygotowany na lata 2017-2022. W swoich założeniach programowych odnosi się do innych dokumentów z zakresu polityki społecznej funkcjonujących na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym, i umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów realizowanych w sferze społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

W pracach nad dokumentem uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, środowisk pomocy społecznej, rynku pracy, oświaty, kultury, ochrony zdrowia, Policji i sądownictwa, przedstawiciele organizacji pozarządowych, Kościoła, mieszkańcy gminy oraz eksperci. Na potrzeby opracowania niniejszego dokumentu przeprowadzono badania ankietowe dotyczące sytuacji społecznej w gminie, problemu równości szans kobiet i mężczyzn oraz sytuacji dziecka. Do analizy wykorzystano trzy rodzaje ankiet.

Respondentami ankiety odnoszącej się do sytuacji społecznej w gminie byli losowo wybrani mieszkańcy oraz osoby mające wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej. W sumie do analizy przedłożono 12 anonimowo wypełnionych arkuszy ankiet.

Wśród ankietowanych było 91,67% kobiet i 8,33% mężczyzn. Najliczniej reprezentowana była grupa wiekowa 36-45 lat, która stanowiła 50% tej próby. Następnie reprezentowana była grupa wiekowa 26-35 lat (33,33%). Najmniej liczne grupy stanowiły ex aequo osoby w wieku 46-55 lat i 56-65 lat (po 8,33%). Pod względem czasu zamieszkiwania w gminie najliczniej reprezentowane były osoby mieszkające w gminie od urodzenia (50%) oraz osoby mieszkające w gminie od 10 lat (25%). Pozostali respondenci zamieszkują gminę od 8, od 18 i od 40 lat (po 8,33%).

W badaniu ankietowym, którego celem było poznanie opinii mieszkańców na temat problemu równości szans kobiet i mężczyzn oraz dyskryminacji ze względu na płeć, wzięło udział 14 osób, z których 92,86% stanowiły kobiety, a 7,14% respondentów nie zadeklarowało swojej płci. Wśród respondentów najliczniej reprezentowana była grupa wiekowa 36-45 lat (42,86% ankietowanych). Kolejną liczną grupę stanowiły osoby w wieku 26-35 lat (35,71%). Najślabiej reprezentowane były grupy wiekowe poniżej 20 lat, osoby w wieku 46-55 lat i 56-

65 lat (po 7,14%). Jeśli chodzi o wskaźnik czasu zamieszkiwania, najliczniej reprezentowane były osoby mieszkające w gminie od urodzenia (42,86%). Kolejną liczną grupę stanowiły osoby mieszkające w gminie od 10 lat (28,57%). Uczestnicy badania zamieszkujący gminę od 8, 18 i 40 lat stanowili najmniej liczną grupę (po 7,14%), taki sam odsetek respondentów nie zadeklarował czasu przebywania na terenie gminy.

Osobna ankieta, która pomogła w dokonaniu analizy sytuacji dziecka w środowisku szkolnym i rodzinnym, została rozesłana do placówek oświatowych. Analizę tę przeprowadzono na podstawie 5 ankiet wypełnionych przez pedagogów lub dyrektorów funkcjonujących na terenie gminy placówek oświatowych.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały została przygotowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, która pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskazuje problemy, których rozwiązanie powinno stać się w najbliższym czasie przedmiotem szczególnej troski ze strony władz samorządowych.

Dokument strategii składa się z trzech zasadniczych części: wprowadzającej, analityczno-diagnostycznej i programowej.

Część wprowadzająca zawiera informacje na temat organizacji strategii oraz uwarunkowań zewnętrznych (prawnych i strategiczno-programowych) tworzenia dokumentu. Obejmuje również ocenę stopnia wdrożenia poprzedniej strategii.

Część analityczno-diagnostyczna zawiera informacje ogólne dotyczące gminy oraz diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie, która została oparta na badaniu źródeł zastanych, tj. danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (SWOT), a także analizie ankiet skierowanych do przedstawicieli funkcjonujących w gminie placówek oświatowych oraz reprezentantów środowiska lokalnego (liderzy lokalni, mieszkańcy).

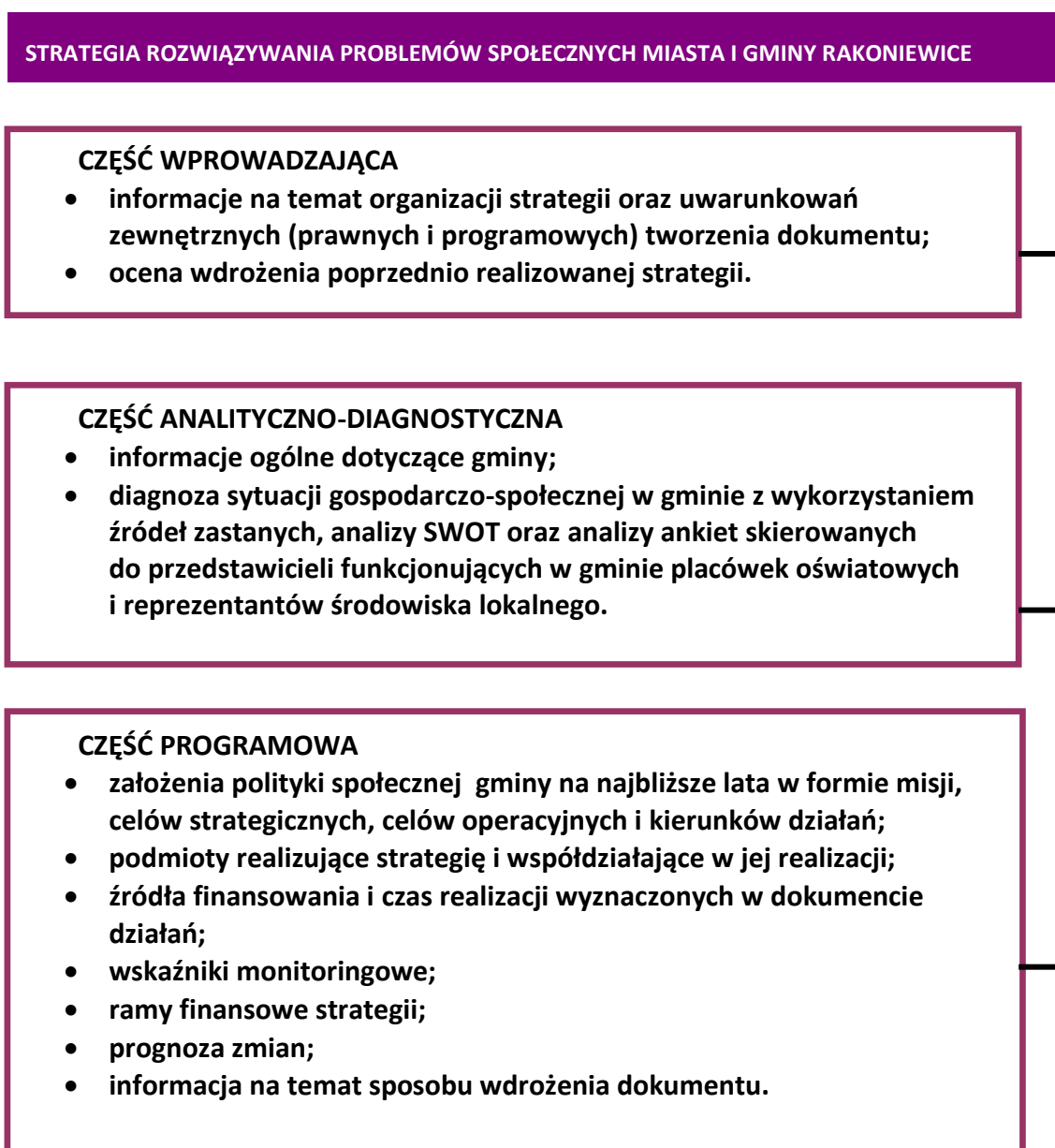
Diagnoza została przeprowadzona w następujących obszarach: demografia; infrastruktura techniczna; komunikacja i transport; gospodarka; zasoby i warunki mieszkaniowe; edukacja i kultura; ochrona zdrowia; sport, rekreacja i turystyka; bezpieczeństwo publiczne; pomoc społeczna; sektor pozarządowy; bezrobocie; bezdomność; problemy uzależnień i przemocy w rodzinie; problemy równości płci, sytuacja dziecka; sytuacja osób starszych; sytuacja osób niepełnosprawnych.

Część programowa zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Są one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. W części programowej są również wskazane podmioty realizujące

strategię i współdziałające w jej realizacji, źródła finansowania i czas realizacji wyznaczonych w dokumencie działań. Ponadto przedstawione są ramy finansowe strategii, prognoza zmian oraz informacja na temat sposobu wdrożenia dokumentu, a także prowadzenia monitoringu jego realizacji. Dla realnej oceny stopnia wdrożenia dokumentu został przygotowany wykaz wskaźników monitoringowych.

Poniższy diagram prezentuje strukturę Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Rakoniewice.

Diagram 1. Struktura dokumentu strategii

UWAGA OGÓLNA

Każdorazowo używany w dokumencie termin „gmina” oznacza Miasto i Gminę Rakoniewice.

I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA

1. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE TWORZENIA STRATEGII

1.1. PODSTAWY PRAWNE

Obowiązek opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 930 z późn. zm.), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”. Na treść i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich w szczególności:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 446),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 487),
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 575),
- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 1518),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 169 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 1390),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 224 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 645)
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz. 225 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 966 z późn. zm.),

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 239 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (t.j. Dz. U. z 2016 r., poz. 157),
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 546, z późn. zm.),
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2016 r., poz. 195).

Podczas realizacji strategii zajdzie również potrzeba odwołania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia i budownictwa socjalnego.

1.2. PODSTAWY STRATEGICZNO-PROGRAMOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Rakoniewice jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim, powiatowym i miejskim. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

1.2.1. DOKUMENTY EUROPEJSKIE I KRAJOWE

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest dokumentem, którego głównym celem jest wyjście z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na ścieżkę rozwoju, a następnie na niej pozostanie. Strategia, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

1. Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
2. Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Dokument zawiera również kilka nadrzędnych celów Unii Europejskiej do 2020 roku:

- ograniczenie liczby osób przedwcześnie kończących naukę szkolną do 10% z obecnych 15% oraz zwiększenie odsetka osób w wieku 30-34 lata posiadających wyższe wykształcenie z 31% do co najmniej 40%,
- ograniczenie liczby Europejczyków żyjących poniżej krajowej granicy ubóstwa o 25% poprzez wydobycie z ubóstwa 20 mln osób.

Wieloletnie Ramy Finansowe na lata 2014-2020

Na wniosek Komisji Europejskiej objęto Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny oraz Fundusz Spójności wspólnymi ramami strategicznymi (Wieloletnie Ramy Finansowe (WRF) na lata 2014-2020), które obejmują również Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejski Fundusz Morski i Rybacki. Na podstawie przyjętych założeń w okresie programowania 2014-2020 Europejski Fundusz Społeczny zapewni finansowanie działań strukturalnych na rzecz spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej w ramach czterech głównych obszarów inwestycji: zatrudnienia, edukacji, włączenia społecznego i usprawniania administracji publicznej. Natomiast Europejski Fundusz Dostosowania do Globalizacji posłuży do finansowania pomocy na rzecz pracowników zwolnionych w następstwie poważnej zmiany strukturalnej oraz łagodzenia skutków, jakie dla rolników pociągają nowe umowy handlowe.

W dziedzinie wzrostu zatrudnienia i spójności wprowadzono nowy instrument, jakim jest zarządzany centralnie program „Łącząc Europę”, który ma na celu finansowanie priorytetowych przedsięwzięć infrastrukturalnych w dziedzinie energii, transportu oraz technologii informacyjno-komunikacyjnych, których realizacja leży w interesie całej Unii Europejskiej. Nowy program „Zdrowie na rzecz wzrostu” jest ukierunkowany na działania o wyraźnej unijnej wartości dodanej, zgodnie z celami Strategii „Europa 2020”. Głównym celem programu jest współpraca z państwami członkowskimi UE w celu ochrony obywateli przed transgranicznymi zagrożeniami zdrowotnymi, osiągnięcia większej stabilności usług opieki zdrowotnej oraz poprawy stanu zdrowia społeczeństwa, przy jednoczesnym zachęcaniu do innowacji w dziedzinie ochrony zdrowia.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do:

- dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,
- rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy,
- modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,
- wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

W ramach kilkunastu obszarów życia społecznego wyznaczonych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej sformułowano następujące priorytety:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym,
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim,
- upowszechnienie kształcenia wyższego i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy,
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci,
- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego,
- ograniczenie tendencji do wzrostu różnic dochodowych,
- ograniczenie bezrobocia długookresowego,
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży,
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych,
- zwiększenie liczby uczestników w aktywnej polityce rynku pracy – ALMP,
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego,
- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności,
- powszechne ubezpieczenie zdrowotne,
- kobiety i dzieci objęte programami zdrowia publicznego,
- wzrost dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością,
- dostęp do pracowników socjalnych,
- rozwój pomocy środowiskowej – zwiększenie liczby osób objętych usługami pomocy środowiskowej,
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną,
- realizacja NSIS przez samorzady terytorialne,
- dostęp do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 (PO WER)

W perspektywie finansowej 2014-2020 Europejski Fundusz Społeczny będzie współfinansował krajowy Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014-2020 (PO WER), który został przyjęty uchwałą Rady Ministrów RP w dniu 8 stycznia 2014 roku.

Program, który powstał w odpowiedzi na potrzeby reform w obszarach zatrudnienia, włączenia społecznego, edukacji, szkolnictwa wyższego, zdrowia i dobrego rządzenia, będzie wspierał innowacje społeczne oraz współpracę ponadnarodową w wyżej wymienionych obszarach, a także wdrażanie w naszym kraju „Inicjatywy na rzecz zatrudnienia osób młodych”. Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój jest ukierunkowany na następujące obszary:

- realizację działań skierowanych do młodych, bezrobotnych osób w wieku od 15. do 24. roku życia i poprawę ich sytuacji na rynku pracy w ramach „Inicjatywy na rzecz zatrudnienia osób młodych” i „Gwarancji dla młodzieży”,
- wdrożenie reform systemów i struktur w wybranych obszarach polityk publicznych, kluczowych z punktu widzenia Strategii „Europa 2020” i krajowych programów reform,
- wspieranie jakości, skuteczności i otwartości szkolnictwa wyższego jako instrumentu budowy gospodarki opartej o wiedzę,
- poszukiwanie nietypowych, innowacyjnych, stosowanych w innych krajach metod rozwiązywania problemów społecznych,
- realizację programów w zakresie mobilności ponadnarodowej.

2.2.2. DOKUMENTY REGIONALNE I LOKALNE

Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku

Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku jest dokumentem, który określa cele polityki rozwoju prowadzonej w regionie, w tym polityki społecznej. W jej ramach sformułowano wizję rozwoju („Wielkopolska powinna być regionem zintegrowanym, konkurencyjnym”) i misję województwa („Skupienie wszystkich podmiotów publicznych działających na rzecz wzrostu konkurencyjności regionu i poprawy warunków życia mieszkańców. Uzyskanie efektu synergii poprzez stworzenie spójnej koncepcji wykorzystania środków publicznych”) oraz wyznaczono cel generalny („Poprawa jakości przestrzeni

województwa, systemu edukacji, rynku pracy, gospodarki oraz sfery społecznej skutkująca wzrostem poziomu życia mieszkańców”), cele strategiczne, operacyjne i horyzontalne.

Założenia polityki społecznej ujęto w ramach celów strategicznych 3 i 4 oraz służących ich osiągnięciu celów operacyjnych.

Cel strategiczny 3. Wzrost kompetencji mieszkańców i promocja zatrudnienia.

- Ograniczanie barier w dostępie do edukacji.
- Poprawa jakości oraz wzrost różnorodności form kształcenia.
- Rozwój przedsiębiorczości i promocja samozatrudnienia.
- Poprawa organizacji rynku pracy.

Cel strategiczny 4. Wzrost spójności i bezpieczeństwa społecznego.

- Poprawa sytuacji demograficznej oraz stanu zdrowia mieszkańców.
- Poprawa warunków mieszkaniowych.
- Rozwój usług socjalnych.
- Wzrost bezpieczeństwa.
- Ograniczenie skali patologii oraz wykluczeń społecznych.
- Budowa kapitału społecznego na rzecz społeczeństwa obywatelskiego.
- Wzrost udziału sportu i rekreacji w życiu mieszkańców regionu.

Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020 (WRPO 2014+)

Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014-2020 (WRPO 2014+) stanowi instrument polityki regionalnej województwa, a wyznaczonym celem głównym jest „poprawa konkurencyjności i spójności województwa”. Przewidywane w programie działania pozwolą na wniesienie wkładu województwa wielkopolskiego w realizację celu Strategii Europa 2020.

Działania zostały pogrupowane wokół osi priorytetowych, w przyporządkowanych im priorytetach inwestycyjnych, ukierunkowanych na realizację celów szczegółowych. Spośród nich zagadnień z zakresu polityki społecznej dotyczą następujące:

- Oś priorytetowa 6. Rynek pracy

PRIORYTET INWESTYCYJNY: Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych oraz oddalonych od rynku pracy, także poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników.

Cel szczegółowy: Wzrost zatrudnienia osób bezrobotnych, poszukujących pracy i biernych zawodowo.

PRIORYTET INWESTYCYJNY: Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw.

Cel szczegółowy: Wzrost samozatrudnienia i przedsiębiorczości mieszkańców.

PRIORYTET INWESTYCYJNY: Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę

Cel szczegółowy: Wzrost zatrudnienia osób wyłączonych z rynku pracy ze względu na brak możliwości godzenia życia zawodowego z prywatnym

PRIORYTET INWESTYCYJNY: Aktywne i zdrowe starzenie się

Cel szczegółowy: Wydłużenie czasu aktywności zawodowej

•Oś priorytetowa 7. Włączenie społeczne

PRIORYTET INWESTYCYJNY: Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans aktywnego uczestnictwa i zwiększania szans na zatrudnienie

Cel szczegółowy: Wzrost aktywności społecznej i zawodowej osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem

PRIORYTET INWESTYCYJNY: Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym

Cel szczegółowy: Zwiększenie dostępności do dobrej jakości usług społecznych i zdrowotnych

PRIORYTET INWESTYCYJNY: Wspieranie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz ekonomii społecznej i solidarnej w celu ułatwiania dostępu do zatrudnienia

Cel szczegółowy: Wzrost zatrudnienia w podmiotach ekonomii społecznej oraz zwiększenie dostępności do dobrej jakości usług dla podmiotów ekonomii społecznej

•Oś priorytetowa 8. Edukacja

PRIORYTET INWESTYCYJNY: Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia

Cel szczegółowy: Zwiększenie dostępności do dobrej jakości edukacji przedszkolnej i szkolnej

PRIORYTET INWESTYCYJNY: Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym i nieformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji

Cel szczegółowy: Wzrost udział osób dorosłych w kształceniu ustawicznym

PRIORYTET INWESTYCYJNY: Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmocnienie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami.

Cel szczegółowy: Zwiększenie dostępności do dobrej jakości kształcenia i szkolenia zawodowego

•Oś priorytetowa 9. Infrastruktura dla kapitału ludzkiego

PRIORYTET INWESTYCYJNY: Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną

Cel szczegółowy: Poprawa stanu infrastruktury zdrowotnej i społecznej

PRIORYTET INWESTYCYJNY: Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich

Cel szczegółowy: Rewitalizacja i restrukturyzacja obszarów problemowych

PRIORYTET INWESTYCYJNY: Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej

Cel szczegółowy: Poprawa stanu infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej

Strategia Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku

Strategia Polityki Społecznej Województwa Wielkopolskiego uwzględnia zarówno ciągłość, jak i zmianę działań w sferach decydujących o warunkach i jakości życia populacji (zwłaszcza kondycji zdrowotnej populacji) – obok kontynuacji wielu sprawdzonych, realizowanych i koniecznych programów musi nie tylko uzupełnić ujawnione w odtworzonych celach i kierunkach polityki społecznej braki, lecz także poszerzyć spektrum działań zgodnie z kierunkami wyznaczonymi przez strategię rozwoju kraju i regionu, polityki

sektorowe oraz dyrektywy unijne. Zgodnie z tym dokumentem polityka społeczna województwa wielkopolskiego stanowi integralną część rozwoju, a realizacja Strategii oraz polityki społecznej województwa wielkopolskiego sprzyjać ma:

- zrównoważonemu rozwojowi,
- budowaniu spójnych i funkcjonalnych społeczności,
- ochronie podmiotowości i promocji zaradności obywateli,
- ustaleniu pewnego minimum i hierarchii chronionych zasad i priorytetów,
- realnemu udziałowi podmiotów niepublicznych w tworzeniu i realizacji programów społecznych.

W Strategii Polityki Społecznej Województwa Wielkopolskiego określono priorytety strategiczne polityki społecznej województwa, rozpisane na cele operacyjne i zadania adresowane do: dzieci i młodzieży, seniorów, osób z ograniczeniem sprawności, osób z kręgu wysokiego ryzyka socjalnego. Wspomniane powyżej priorytety strategiczne polityki społecznej województwa wielkopolskiego do roku 2020 są następujące:

Priorytet I: Wielkopolska równych szans i możliwości;

Priorytet II: Zdrowi Wielkopolanie;

Priorytet III: Bezpieczna Wielkopolska (bezpieczeństwo publiczne i socjalne);

Priorytet IV: Wielkopolska obywatelska;

Priorytet V: Samorząd województwa wielkopolskiego partnerem, doradcą i konsultantem lokalnych podmiotów polityki społecznej.

Strategia Rozwoju Powiatu Grodziskiego na lata 2013-2020

Podstawowym celem opracowania strategii jest wskazanie strategicznych obszarów (kierunków) działań na rzecz większej dynamiki procesów rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu grodziskiego w perspektywie najbliższych lat. Zostały one ujęte w formie strategicznych i operacyjnych celów rozwoju oraz zadań realizacyjnych.

W tym kontekście, ustalenia Strategii Rozwoju Powiatu Grodziskiego stanowią podstawę do partnerskiej współpracy z władzami gmin, organizacjami społecznymi i zawodowymi, podmiotami gospodarczymi w celu rozwiązywania wspólnych problemów w sferze społeczno-gospodarczej.

Strategiczne i operacyjne cele rozwoju powiatu w poszczególnych sferach życia społeczno-gospodarczego przedstawiają się następująco:

- Rozwój lokalnej przedsiębiorczości jako warunek zmniejszenia bezrobocia gwarantujący wzrost poczucia zadowolenia mieszkańców powiatu.

- Promocja powiatu wśród potencjalnych inwestorów.
- Tworzenie dogodnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej przez mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa.
- Zintegrowanie lokalnych organów i podmiotów wokół rozwoju przedsiębiorstw.
- Dostosowanie kierunków nauczania w szkołach ponadgimnazjalnych do zmieniającej się sytuacji na rynku pracy.
- Wzrost mobilności społecznej i zawodowej ograniczającej zjawisko bezrobocia.
- Wspieranie systemu doradztwa na szczeblu powiatowym z zakresu działalności gospodarczej.
- Wspieranie gospodarstw rolnych, umożliwianie tworzenia nowych miejsc pracy w rolnictwie.
- Promowanie produktów tradycyjnych i lokalnych, promocja zdrowej żywności.
- Tworzenie warunków dla wykorzystania surowców naturalnych.
- Modernizacja i dalszy rozwój infrastruktury drogowej.
  - Podjęcie działań w kierunku poprawy stanu nawierzchni dróg powiatowych.
  - Podjęcie działań w kierunku poprawy stanu nawierzchni istniejących chodników oraz ścieżek rowerowych i budowa nowych.
  - Podejmowanie inicjatyw zmierzających do pozyskania jak największych środków zewnętrznych na zadania modernizacyjne dróg.
  - Współdziałanie z gminami powiatu oraz ościennymi powiatami przy realizacji inwestycji drogowych na drogach powiatowych.
  - Inicjowanie we współpracy z gminami Powiatu oraz ościennymi powiatami i gminami działań dotyczących projektowanych zadań inwestycyjnych na drogach wojewódzkich i krajowych.
- Poprawa jakości i dostępności usług medycznych.
  - Rozbudowa bazy lokalowej szpitala powiatowego oraz dostosowanie obecnie istniejących pomieszczeń do wymogów sanitarno-epidemiologicznych.
  - Uruchomienie Zakładu Pielęgnacyjno-Opiekuńczego (ZPO) lub Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego (ZOL).
  - Wsparcie bazy transportowej pogotowia ratunkowego.
  - Promocja zdrowia, poprzez edukację zdrowotną społeczeństwa, tworzenie programów zdrowotnych finansowanych ze środków zewnętrznych.

- Prowadzenie profilaktyki chorób cywilizacyjnych (profilaktyka chorób nowotworowych, układu krążenia, cukrzycy itp.).
- Wzmocnienie systemu i usług pomocy społecznej.
  - Wsparcie osób niepełnosprawnych i ich rodzin poprzez:
  - Wspieranie rehabilitacji leczniczej, zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych wraz z działaniami profilaktycznymi i informacyjnymi.
  - Minimalizowanie barier społecznych i architektonicznych utrudniających funkcjonowanie osób niepełnosprawnych.
  - Wsparcie seniorów poprzez:
    - Podniesienie poziomu bezpieczeństwa seniorów w środowisku lokalnym.
    - Wspieranie systemu opieki zdrowotnej i usług rehabilitacyjnych dla seniorów.
  - Wsparcie dziecka i rodziny.
    - System wsparcia dziecka i rodziny w ich naturalnym środowisku, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.
    - System opieki nad dzieckiem pozbawionym wsparcia rodziny – rodziny zastępcze, rodziny zawodowe, rodzinne domy dziecka.
  - Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
    - Przeciwdziałanie zjawisku bezdomności.
    - System działań w ramach interwencji kryzysowej.
- Podnoszenie poziomu edukacji młodzieży na poziomie ponadgimnazjalnym.
  - Racjonalizacja sieci szkół i ich organizacji.
  - Dalsza poprawa bazy lokalowo-sprzętowej placówek oświatowych.
  - Współpraca z gimnazjami w celu zachęcenia uczniów do kontynuacji nauki w szkołach prowadzonych przez Powiat.
  - Kontynuacja wypłaty stypendiów w ramach powiatowego programu wspierania uzdolnionej młodzieży.
  - Stałe podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadry pedagogicznej i ich dostosowanie do potrzeb rynku pracy i zmieniających się programów edukacyjnych.
  - Udział szkół (młodzieży i nauczycieli) w realizacji projektów edukacyjnych.
  - Zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych finansowanych ze środków pozabudżetowych.
- Rozwijanie aktywności fizycznej i kulturalnej w społeczności lokalnej.

- Wspieranie osób prawnych i fizycznych we właściwym utrzymaniu obiektów wpisanych do rejestru zabytków.
- Pozyskiwanie sponsorów oraz współfinansowania środków zewnętrznych wspierających kulturę i lokalne tradycje powiatu.
- Dofinansowanie powiatowo-gminnej biblioteki publicznej.
- Wspieranie i promocja różnych form organizacyjnych twórczości ludowej powiatu.
- Rozwój sportu amatorskiego młodzieży i dorosłych.
- Stała poprawa bezpieczeństwa i porządku publicznego.
  - Wsparcie poprawy wyposażenia sprzętowego służb bezpieczeństwa publicznego.
  - Tworzenie systemu integracji działań w prowadzeniu akcji ratowniczych.
  - Stała aktualizacja powiatowego planu zarządzania kryzysowego.
  - Wzmoczenie działań prewencyjnych w środowiskach konfliktowych i patologicznych.
  - Edukacja młodzieży w zakresie rozpoznawania i zapobiegania zagrożeniom.
  - Popularyzacja nauki udzielania pierwszej pomocy.
- Poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami.
  - Ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko poprzez:
    - Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza i hałasu komunikacyjnego.
    - Pomoc w usuwaniu azbestu.
- Ochrona zasobów przyrody i środowiska.
  - Regulacja populacji zwierzyny drobnej.
  - Zapewnienie racjonalnego gospodarowania wodą i kopalinami.
  - Działania w zakresie zapewnienia właściwego stanu urządzeń melioracyjnych oraz budowa zbiorników małej retencji gwarantujących bezpieczeństwo powodziowe.
  - Wspieranie edukacji ekologicznej.
  - Inicjowanie kampanii informacyjnych w zakresie korzystania i ochrony środowiska.
  - Wspieranie inwestycji w energię odnawialną.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Rakoniewice na lata 2016-2021

Strategia rozwoju gminy jest najbardziej istotnym dokumentem samorządu gminnego – ogólnym programem działań podejmowanych w gminie, przy wykorzystaniu posiadanych zasobów zmierzających do osiągnięcia założonych celów. „Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Rakoniewice na lata 2016-2021” jest dokumentem, który wytycza długofalowe cele i kierunki rozwoju jednostki, mając na uwadze: szeroko rozumiany stan rozwoju, istniejące

i przewidywane problemy rozwojowe, aspiracje społeczności lokalnej, sytuację rozwojową, na którą składają się zarówno pozytywne, jak i negatywne uwarunkowania rozwoju: mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia, społecznie uzgodnione działania służące osiągnięciu tych celów.

Na podstawie zebranego materiału faktograficznego obejmującego statystyki, dane urzędów i instytucji, a także przeprowadzonych badań ankietowych, warsztatów, konsultacji oraz istniejących opracowań diagnostycznych, planistycznych, jak i nakreślonych na tej kanwie misji (Misją gminy Rakoniewice jest zrównoważony, społecznie zaakceptowany rozwój, z wykorzystaniem istniejącego potencjału oraz uwzględnieniem zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego) i wizji rozwoju (Rakoniewice to atrakcyjna gospodarczo, przyrodniczo i kulturowo gmina w Wielkopolsce, będąca miejscem zamieszkania, pracy i wypoczynku), sformułowano strukturę hierarchiczną grup obejmujących cele strategiczne i operacyjne.

Cel strategiczny I

Rozwinięta infrastruktura drogowa, zapewniająca odpowiednią sieć dróg, ich jakość, a także zadowalającą komunikację.

Cele operacyjne do celu strategicznego I

1. Poprawa stanu dróg.
2. Budowa obwodnicy.
3. Rozwój komunikacji zbiorowej.
4. Regulacja stanów prawnych gruntów zajętych pod drogi.
5. Zapewnianie miejsc postojowych.

Cel strategiczny II

Infrastruktura techniczna wystarczająca dla potrzeb społecznych i gospodarczych.

Cele operacyjne do celu strategicznego II

1. Zapewnianie prawidłowej gospodarki wodno-ściekowej.
2. Zaspokajanie obecnego i przyszłego zapotrzebowania w zakresie sieci elektroenergetycznej i gazowej.
3. Rozwijanie dostępu do mediów komunikacyjnych.

Cel strategiczny III

Kreowanie i wspieranie rozwoju gospodarczego gminy (przedsiębiorczość i rolnictwo).

Cele operacyjne do celu strategicznego III

1. Pozyskiwanie nowych inwestorów mogących dać pracę.
2. Wspieranie lokalnej przedsiębiorczości.

3. Tworzenie warunków do rozwoju rolnictwa (w tym działów specjalnych).

Cel strategiczny IV

Edukacja dostosowana do bieżących i przyszłych racji.

Cele operacyjne do celu strategicznego IV

1. Systematyczne unowocześnianie placówek oświatowych w zakresie ich wyposażenia.
2. Polepszanie warunków w zakresie bazy dydaktycznej i sportowej placówek oświatowych.
3. Wspieranie organizacji pozarządowych w obszarze szeroko rozumianej edukacji.

Cel strategiczny V

Bogate, tworzące tożsamość gminy dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze.

Cele operacyjne do celu strategicznego V

1. Wzmacnianie, rozpoznawanie, ochrona i promocja kultury.
2. Przywracanie utraconej świetności i wartości, zachowania obiektów zabytkowych.
3. Rozwijanie konkurencyjnych produktów turystycznych.
4. Zachowanie i ochrona środowiska naturalnego.

Cel strategiczny VI

Troska o ład przestrzenny i bezpieczeństwo.

Cele operacyjne do celu strategicznego VI

1. Poprawa stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego.
2. Poprawa stanu bezpieczeństwa na drogach.
3. Uporządkowanie chaosu przestrzennego (planistycznego).

Cel strategiczny VII

Podwyższenie poziomu opieki społecznej, zdrowotnej, mieszkalnictwa oraz usług administracji.

Cele operacyjne do celu strategicznego VII

1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.
2. Krzewienie zdrowego i aktywnego stylu życia wśród mieszkańców gminy.
3. Poszerzenie i polepszenie oferty mieszkalnictwa komunalnego.
4. Poprawa jakości dostępu i obsługi w zakresie administracji.

Cel strategiczny VIII

Rewitalizacja.

Cele operacyjne do celu strategicznego VIII

1. Tworzenie przestrzennych warunków do jakościowego i zrównoważonego rozwoju gminy oraz poprawy jakości życia mieszkańców.

Cel strategiczny IX

Działania na rzecz i wspieranie gospodarki niskoemisyjnej.

Cele operacyjne do celu strategicznego IX

1. Zwiększanie efektywności energetycznej.
2. Redukcja zanieczyszczenia powietrza spalinami.
3. Zwiększanie udziału energii ze źródeł odnawialnych.
4. Działania w zakresie podnoszenia świadomości mieszkańców o wprowadzeniu i znaczeniu gospodarki niskoemisyjnej.

2. OCENA WDROŻENIA POPRZEDNIEJ STRATEGII

Ocena wdrożenia strategii, dla której rok 2015 zamknął okres programowania, stanowi ważny punkt odniesienia do konstrukcji założeń polityki społecznej gminy Rakoniewice na lata 2017-2022.

Założone w strategii cele zostały w większości zrealizowane, a realizacja innych będzie kontynuowana w strategii na lata najbliższe.

Cel: Stworzenie warunków do budowania obiektów sportowych, rekreacyjnych kulturalnych.

1. Wybudowano halę sportową w Rakoniewicach;
2. Wybudowano i zmodernizowano wiele boisk sportowych;
3. Zagospodarowano rekreacyjnie park podworski w Rakoniewicach.

Cel: Stworzenie warunków do dalszego efektywnego funkcjonowania Ośrodka Pomocy Społecznej.

1. Zapewniono udział finansowy gminy – wkład własny w projektach unijnych realizowanych przez OPS.

Cel: Podjęcie skutecznej walki z uzależnieniami.

1. Prowadzi się szeroko pojętą profilaktykę poprzez edukację szkolną i pozaszkolną (programy profilaktyczne, pogadanki);
2. Utworzono punkty konsultacyjne – terapeuci uzależnień, specjaliści do spraw przemocy w rodzinie;
3. Wspieranie grup samopomocowych.

Cel: Podjęcie działań w kierunku finansowania przedsięwzięć na rzecz wspierania rodzin potrzebujących pomocy.

1. Objęto dożywianiem wszystkie dzieci z rodzin potrzebujących;

2. Zabezpieczono niezbędne środki na sfinansowanie potrzeb rodzin, szczególnie: wielodzietnych, niepełnych, dysfunkcyjnych.

Cel: Przeciwdziałanie negatywnym skutkom niezaradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.

1. Realizowano projekty unijne mające na celu podniesienie kompetencji rodzicielskich i ról społecznych – między innymi projekt OPS-u pt. „Rozwój własnego potencjału receptą na wyższy poziom życia”, realizowany w latach 2008-2013.

Cel: Tworzenie własnych programów dla wzrostu oferty edukacyjnej, kulturalnej i sportowej wśród dzieci i młodzieży.

1. Organizacja cyklu stałych imprez sportowych na terenie gminy:

- Biegi uliczne,
- Zawody strażackie,
- Dycha Drzymały.

Jednym z kluczowych zadań nowej strategii będą sprawy dotyczące seniorów. Planuje się między innymi zorganizowanie Klubu Seniora na bazie istniejących zasobów.

II. CZĘŚĆ ANALITYCZNO-DIAGNOSTYCZNA

1. CHARAKTERYSTYKA GMINY RAKONIEWICE

Gmina Rakoniewice jest gminą miejsko-wiejską położoną w zachodniej części województwa wielkopolskiego, w zachodniej części powiatu grodziskiego. Jest największą gminą powiatu – jej obszar wynosi 201 km², a gmina stanowi 31,3% powierzchni powiatu. Od północy obszar gminy graniczy z gminą Nowy Tomyśl, od północnego wschodu z gminą Grodzisk Wielkopolski, od wschodu z gminami Kamieniec i Wielichowo, od południa z gminą Przemęt, od południowego zachodu z gminą Wolsztyn, a od zachodu z gminą Siedlec. Gmina Rakoniewice jest jedną z pięciu jednostek samorządu terytorialnego wchodzącego w skład powiatu grodziskiego. Na gminę składają się: miasto Rakoniewice – siedziba władz lokalnych (powierzchnia 3,4 km²) oraz sołectwa: Adolfowo, Blinek, Błońsko, Cegielsko, Drzymałowo, Elźbieciny, Głodno, Gnin, Gola, Goździn, Jabłonna, Komorówko, Kuźnica Zbąska, Łąkie, Nowe Łąkie, Narożniki, Rakoniewice, Rataje, Rostarzewo, Ruhocice, Stodolsko, Tarnowa, Terespol, Wioska, Wola Jabłońska. Miejscowości bez statusu sołectwa to Faustynowo, Józefin, Krzewina, Rakoniewice Zamieście i Ruhocice Zamieście.

Obszar gminy Rakoniewice leży w obrębie trzech makroregionów Bruzdy Zbąszyńskiej, Doliny Środkowej Obry oraz Pojezierza Poznańskiego.

W przeprowadzonym na potrzeby niniejszego opracowania badaniu ankietowym zadano mieszkańcom gminy Rakoniewice pytania pozwalające uzyskać opinie na temat walorów gminy, czynników, które ograniczają jej możliwości rozwojowe, a także działań, jakie należy podjąć, by uczynić ją bardziej przyjazną dla mieszkańców.

Na wstępie przedstawiciele środowiska lokalnego poproszono o wskazanie największych atutów gminy. Wypełniający niniejszą ankietę najczęściej wymieniali atrakcyjne położenie geograficzne i komunikacyjne gminy, przy drodze krajowej Poznań – Zielona Góra oraz walory krajobrazowo-turystyczne (czyste jeziora, park, duże obszary leśne). Uzupełnieniem malowniczej przyrody są – wymieniane jako kolejne zalety – rozwijająca się infrastruktura rowerowa, zdobywający coraz większą popularność bieg uliczny „Dycha Drzymały” oraz Muzeum Pożarnictwa. Respondenci docenili także rozbudowaną infrastrukturę gminną (wodociąg, gazociąg, łącza internetowe). W dalszej kolejności ankietowani wymieniali organizowane w gminie darmowe kursy komputerowe,

poczucie bezpieczeństwa mieszkańców oraz gminne imprezy plenerowe integrujące społeczność lokalną. Niektórzy badani wspomnieli również o Młodzieżowej Orkiestrze Dętej z Rostarzewa oraz działalności Stowarzyszenia Pomocy Dzieciom „Serce”.

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowani identyfikowali czynniki, które w największym stopniu ograniczają możliwości rozwojowe gminy. Najczęściej wskazywano na wciąż istniejące braki w infrastrukturze gminnej (zły stan dróg, brak kanalizacji w niektórych miejscowościach, niedostateczne oświetlenie ulic i brak chodników). Według respondentów dużym problemem są uciążliwości związane z prowadzoną na terenie gminy intensywną produkcją drobiarską i uprawą pieczarek. Za równie istotne kwestie uczestnicy badania uznali brak środków finansowych na rozwój i inwestycje gminne oraz niedostateczną liczbę miejsc pracy. Ankietowani wspomnieli również o mało urozmaiconej ofercie kulturalnej, braku Gminnego Ośrodka Kultury oraz deficycie tanich mieszkań.

Uczestnicy badania wskazywali również działania, jakie należy podjąć, aby gminę uczynić bardziej przyjazną dla mieszkańców. Za najważniejsze uznano inwestycje w infrastrukturę gminną. W tym kontekście wymieniono poprawę nawierzchni dróg, rozbudowę oświetlenia ulicznego oraz budowę obwodnicy Rakoniewic i Rostarzewa. W ramach rozszerzenia infrastruktury sportowej wskazano na potrzebę budowy basenu, rozbudowę ścieżek rowerowych oraz rozwinięcie oferty rekreacyjno-wypoczynkowej. Za równie ważną kwestię uznano ograniczanie bezrobocia i tworzenie nowych miejsc pracy poprzez stworzenie atrakcyjnych warunków do pozyskiwania inwestorów. Wśród niezbędnych do realizacji działań wymieniano także ułatwienie dostępu do dóbr kultury poprzez uruchomienie Gminnego Ośrodka Kultury, stworzenie atrakcyjnej oferty dla dzieci i młodzieży oraz organizację imprez integrujących lokalną społeczność. Respondenci zwrócili także uwagę na zwiększenie nakładów na ochronę środowiska, szczególnie obszaru „Natura 2000”.

2. DEMOGRAFIA

Na koniec 2015 roku gmina Rakoniewice miała 12.982 mieszkańców, w tym 6.638 kobiet, które stanowiły 51,13% ogółu ludności. Gęstość zaludnienia w gminie wynosiła 65 osób na km². W latach 2013-2015 liczba dzieci i młodzieży spadała, natomiast zarówno liczba osób w wieku produkcyjnym, jak i liczba osób starszych rosła. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2013-2015

	2013	2014	2015
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	3.244	3.241	3.195
liczba osób w wieku produkcyjnym	8.597	8.653	8.727
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	1.051	1.057	1.060
ogółem	12.892	12.951	12.982

Dane Urzędu Miejskiego Gminy Rakoniewice.

Sytuacja demograficzna kształtowana jest przez takie wskaźniki, jak będący różnicą między liczbą urodzeń żywych i zgonów przyrost naturalny oraz saldo migracji, która odbywa się zarówno w ruchu wewnętrznym, jak i zagranicznym. Dane w tym zakresie odnoszące się do gminy Rakoniewice przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 2. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2013-2015

	2013	2014	2015
liczba urodzeń	175	179	139
liczba zgonów	110	108	108
przyrost naturalny	65	71	31

Dane Urzędu Miejskiego Gminy Rakoniewice.

W analizowanym okresie liczba urodzeń w gminie Rakoniewice ulegała wahaniom (175 w 2013 r., 179 w 2014 r. i 139 w 2015 r.), natomiast liczba zgonów pozostawała na zbliżonym poziomie (110 w 2013 r., 108 w 2014 r., 108 w 2015 r.). Określony na podstawie przytoczonych danych przyrost naturalny był dodatni i ulegał wahaniom (65 w 2013 r., 71 w 2014 r., 31 w 2015 r.).

Tabela 3. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2013-2015

	2013	2014	2015
zameldowania spoza gminy	108	141	133
w tym z zagranicy	30	43	56
wymeldowania poza gminę	110	85	113
w tym za granicę	0	0	0
saldo migracji ogółem	-2	56	20

Dane Urzędu Miejskiego Gminy Rakoniewice.

Na liczbę mieszkańców w gminie wpływał również ruch migracyjny, przy czym migracje odbywały się głównie w ruchu wewnętrznym. Saldo migracji zmieniało się, przy

czym bilans migracji w roku 2013 był ujemny i wynosił -2, a w latach 2014-2015 zmienił się na dodatni (56 w 2014 r., 20 w 2015 r.).

Dane statystyczne odnoszące się do procesów demograficznych zachodzących w gminie Rakoniewice każą zwrócić uwagę na uwidocznione w nich istotne kwestie. Dotyczą one zarówno malejącego udziału w populacji gminy dzieci i młodzieży, jak również systematycznego wzrostu liczby osób starszych. Niepokój budzić może również spadek przyrostu naturalnego w 2015 r. Należy też pamiętać, iż w przyszłości populacja seniorów będzie zasilana przez osoby, które zakończą aktywność zawodową.

Opisane wyżej tendencje uzasadniają niezbyt korzystną prognozę demograficzną dla gminy i stanowią poważne wyzwanie dla władz lokalnych i instytucji pomocy społecznej. Zadania, jakie przed nimi stoją, wymagają bowiem dostosowywania usług społecznych w znacznie większym zakresie niż dotychczas do potrzeb seniorów. Należy mieć na względzie, że grupie ludzi starszych trzeba udzielać stosownej pomocy materialnej i rzeczowej, ułatwiać im korzystanie z usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz różnorodnych form aktywnego spędzania czasu wolnego.

3. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Poziom rozwoju infrastruktury technicznej w gminie Rakoniewice jest zróżnicowany. Dostęp do podstawowych mediów miejskich ma prawie 100,0% mieszkańców, jednak na terenach wiejskich jest to już nieco mniejszy odsetek. Dobrze rozwinięta jest sieć wodociągowa, zaopatrująca w wodę 100% mieszkańców gminy. Na koniec 2015 r. długość sieci wodociągowej wynosiła 193,80 km. Na obszarze gminy znajdują się 4 komunalne ujęcia wód podziemnych:

- ujęcie „Wygodą” – obręb Rakoniewice Wieś – 3 studnie głębinowe (czwartorzęd),
- ujęcie Rataje – 1 studnia głębinowa (czwartorzęd),
- ujęcie Jabłonna – 2 studnie głębinowe (czwartorzęd),
- ujęcie Józefin – obręb Rakoniewice – 2 studnie głębinowe (czwartorzęd).

Ujęcia te eksploatowane są przez Zakład Usług Komunalnych w Rakoniewicach Sp. z o.o., który realizuje w imieniu gminy obowiązki w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Ponadto na terenie gminy zlokalizowane jest 1 ujęcie eksploatowane przez podmiot prywatny: ujęcie Ruchocice – 1 studnia głębinowa (czwartorzęd). Na terenie gminy do wody wodociągowej mają dostęp mieszkańcy wszystkich wsi.

Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 41,11 km, a korzysta z niej ok. 44% mieszkańców gminy (w tym 98,3% w mieście i ok. 24% na wsiach). Skanalizowane jest miasto oraz wsie: Drzymałowo, Rostarzewo, częściowo Rakoniewice Wieś (w kierunku Drzymałowa). Nieczystości odprowadzane są do oczyszczalni ścieków w Rakoniewicach. Na pozostałym terenie brak jest zbiorczego systemu kanalizacji sanitarnej. Na terenie wsi: Jabłonna (bloki), Wioska (przy szkole), Józefin (bloki) nieczystości odprowadzane są do centralnych zbiorników (dawniej przyzagrodowych oczyszczalni ścieków), z których następnie okresowo są wywożone do oczyszczalni w Rakoniewicach. Powstające ścieki gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych, z których okresowo wywożone są taborem asenizacyjnym do oczyszczalni ścieków, jak też są oczyszczane w oczyszczalniach przydomowych i następnie kierowane do gruntu. Oczyszczalnia ścieków znajduje się w Rakoniewicach, eksploatuje ją Zakład Usług Komunalnych w Rakoniewicach Sp. z o.o. Oczyszczalnia o przepustowości 1.100,0 m³/d jest typem oczyszczalni mechaniczno-biologicznej.

Długość sieci gazowej wynosi 137,65 km, a korzysta z niej ok. 59% mieszkańców gminy (w tym 97,2% w mieście i ok. 44,2% na wsiach). Prawie cała gmina została zgazyfikowana w wyniku zakończonej w 2011 r. inwestycji polegającej na gazyfikacji północnej części gminy. W gaz, oprócz miasta, wyposażone są wsie: Adolfowo, Błońsko, Cegielsko, Drzymałowo, Elźbieciny, Głodno, Gnin, Gola, Goździn, Jabłonna, Komorówko, Kuźnica Zbąska, Łąkie, Nowe Łąkie, Narożniki, Rakoniewice, Rataje, Rostarzewo, Ruchocice, Stodolsko, Tarnowa, Terespol i Wioska. Brak gazu ziemnego występuje we wsiach Blinek i Wola Jabłońska.

Wszystkie gospodarstwa na terenie gminy są zaopatrzone w energię elektryczną. Prąd doprowadzany jest z Głównego Punktu Zasilającego w Grodzisku Wlkp. W razie awarii przewidziano zasilanie z Głównego Punktu Zasilającego w Wolsztynie. Systemem elektroenergetycznym na terenie gminy Rakoniewice zarządza ENEA Operator Sp. z o.o. Opalenica. Na terenie miasta znajduje się 1 elektrownia wiatrowa. Wytworzona energia włączana jest w istniejącą sieć elektroenergetyczną. Zdecydowana większość gminy jest zaopatrywana w ciepło ze źródeł indywidualnych, czyli kotłowni węglowych, gazowych i olejowych. Nie występują również źródła ciepła sieciowego.

Dobrze rozwinięta jest sieć drogowa. Długość dróg publicznych na terenie gminy wynosi ogółem 247,30 km (w tym 148 km dróg gminnych). Dane szczegółowe na temat sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej i drogowej oraz gospodarki odpadami w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Infrastruktura techniczna w gminie w 2015 roku

sieć wodociągowa	
długość czynnej sieci wodociągowej (w km)	193,80
liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej (w %)	100%
sieć kanalizacyjna	
długość czynnej sieci kanalizacyjnej (w km)	41,11
liczba ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej (w %)	97,2%
oczyszczalnie ścieków	
liczba oczyszczalni ścieków	1
liczba ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków (w %)	59,82%
sieć gazowa	
długość czynnej sieci gazowej (w km)	137,65
liczba ludności korzystającej z sieci gazowej (w %)	98,3%
sieć drogowa	
długość dróg publicznych w gminie (w km)	247,30
w tym długość dróg gminnych (w km)	148

Dane Urzędu Miejskiego Gminy Rakoniewice.

W uzupełnieniu danych dotyczących infrastruktury technicznej warto przedstawić informacje na temat najważniejszych inwestycji, jakie zrealizowano w gminie w ostatnich latach. Inwestycje te, poza sferą techniczną, obejmowały obszar edukacji, sportu i rekreacji.

Najważniejsze inwestycje zrealizowane w latach 2013-2015:

- Drogi – ul. Rzemieślnicza – Rostarzewo, Faustynowo, ul. Jasińskiego – Rakoniewice, ul. Lipowa – Ruhocice, ścieżka pieszo-rowerowa – Rakoniewice – Wioska etapowo, ul. Różana i Szkolna – Jabłonna, Os. Żegockiego – Rostarzewo, ul. Słowackiego i Polna – Rakoniewice, droga – Elźbieciny;
- Rewitalizacja Ratusza – Rostarzewo, budowa budynku rekreacyjnego z zapleczem socjalnym – Głodno, remont szkoły – Wioska (Zespół Jabłonna), remont szkoły – Rostarzewo (Zespół Rostarzewo);
- Kanalizacja sanitarna ul. Tetmajera, inne: modernizacje sal wiejskich, zakupy na place zabaw.

4. KOMUNIKACJA I TRANSPORT

Sieć dróg na terenie gminy Rakoniewice tworzą drogi publiczne następujących kategorii: droga krajowa nr 32, droga wojewódzka nr 305, droga wojewódzka nr 312, drogi powiatowe i drogi gminne.

Droga krajowa nr 32 w Stęszewie (w odległości ok. 24 km na północny wschód od Grodziska) łączy się z drogą krajową nr 5 Poznań – Wrocław, a w odległości ok. 65 km na południowy zachód z drogą krajową nr 3 Świnoujście – Jakuszyce. Miejscowości leżące na trasie drogi 32 to: Ruchocice, Drzymałowo, Rakoniewice i Rostarzewo. Przez tereny gminy Rakoniewice planowana jest trasa obwodnicy drogi krajowej, która przebiegać ma przez miejscowości Ruchocice, Goździn, Rakoniewice Wieś, Rakoniewice, Stodolsko i Rostarzewo.

Droga wojewódzka nr 305 łączy Bolewice (droga krajowa nr 92) z drogą wojewódzką nr 324 w miejscowości Wroniniec. Na terenie gminy Rakoniewice przebiega przez miejscowości Błońsko i Kuźnica Zbąska.

Droga wojewódzka nr 312 łączy drogę krajową nr 32 w miejscowości Rakoniewice z drogą krajową nr 5 w miejscowości Czacz. Na terenie gminy Rakoniewice przebiega przez Rakoniewice.

Uzupełnieniem sieci dróg są drogi powiatowe i lokalne. Na terenie gminy znajdują się też liczne drogi i ulice niezaliczone do żadnej kategorii dróg publicznych (drogi wewnętrzne). Drogi te często mają charakter ogólnodostępnych i są w posiadaniu gminy Rakoniewice (utrzymanie i zarządzanie).

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa nr 357, łącząca stację Wolsztyn ze stacją Luboń. W latach 2011-2014 linia była modernizowana.

W odległości ok. 40 km od Rakoniewic znajduje się lotnisko Babimost, a w odległości ok. 60 km – Poznań Ławica.

Przez gminę Rakoniewice będą ścieżki i ciągi pieszo-rowerowe o funkcji komunikacyjnej: Rakoniewice – Drzymałowo, Ruchocice – Grodzisk Wlkp., Ruchocice – Firma Bonduelle, Rakoniewice – kierunek Wioska, Wioska – Jabłonna, Rakoniewice – Wielichowo, Rakoniewice – Wolsztyn.

Przewóz osób odbywa się w regularnej komunikacji według rozkładów jazdy podanych do publicznej wiadomości. Przejazdy autobusami dają możliwość dojazdu z Rakoniewic do Grodziska Wlkp., Poznania i Zielonej Góry, a także do Nowego Tomysła, Wolsztyna, Nowej Soli, Wielichowa, Gubina i Żar. Autobusy kursują również po drogach lokalnych, łącząc mniejsze miejscowości na terenie gminy. Podmiotem świadczącym usługi komunikacyjne jest PKS Gorzów. Dostępne są również bezpośrednie połączenia kolejowe do Wolsztyna i Poznania. Przewoźnikiem obsługującym linię są Koleje Wielkopolskie. Środkiem komunikacji jest także indywidualny transport samochodowy.

Dobre połączenia komunikacyjne w gminie mają mieszkańcy miejscowości: Rakoniewice, Rostarzewo i Ruhocice. Z trudnościami komunikacyjnymi zmagają się natomiast mieszkańcy miejscowości: Kuźnica Zbąska, Narożniki, Blinek oraz pozostała część mieszkańców obszarów wiejskich.

5. GOSPODARKA

Sytuacja gospodarcza regionu w istotny sposób wpływa na poziom życia jego mieszkańców. Podstawy rozwoju gospodarczego gminy Rakoniewice związane są z rozwojem funkcji rolniczych. Działalność przemysłowa pozostaje poza obszarami skoncentrowanego w rejonie aglomeracji miasta Poznania intensywnego rozwoju. Jednak położenie w określonym układzie komunikacyjnym, stosunkowa bliskość dużych miast są, bez wątpienia, pozytywnymi czynnikami.

Użytki rolne zajmują ok. 91 km², tj. ponad 45% powierzchni gminy (z tego grunty orne obejmują ok. 81 km², tj. ok. 40% powierzchni gminy). Lasy stanowią ponad 41% terenu gminy. Poniższa tabela przedstawia strukturę gruntów w gminie.

Tabela 5. Użytki rolne, lasy i grunty leśne

powierzchnia gminy ogółem (w ha)		20.101
powierzchnia użytków rolnych ogółem (w ha)		9.095
w tym:	grunty orne (w ha)	8.083
	sady (w ha)	216
	łąki i pastwiska (w ha)	314
powierzchnia lasów i gruntów leśnych (w ha)		8.285
powierzchnia pozostałych gruntów i nieużytków		2.721

Dane Urzędu Miejskiego Gminy Rakoniewice.

Choć gleby klas dobrych (II, IIIa, IIIb, IVa) zajmują zaledwie 29,6% całkowitej powierzchni, a gleby słabe i najslabsze (klasy VI-VI) aż 58,6% powierzchni gruntów ornych, rolnictwo stanowi ważną gałąź gospodarki.

Rolnictwo oparte jest głównie na gospodarstwach indywidualnych. Ok. 34% gospodarstw posiada powierzchnię ok. 1-2 ha. Na terenie gminy funkcjonuje 1 gospodarstwo przejęte przez Agencję Nieruchomości po PGR-ach. Zajmujące około 714 ha gospodarstwo stanowi oddział Agrii Plus Wielkopolska S.A. W miejscowości Ruhocice funkcjonuje gospodarstwo należące do rolniczej spółdzielni – ok. 400 ha. Ponadto grunty rolne (ok. 80 ha) posiada i uprawia spółdzielnia produkcyjna z siedzibą w Tłokach.

Większość gospodarstw średnich i dużych zajmuje się produkcją zwierzęcą (trzoda chlewna, opasy, krowy mleczne), a uzyskiwane płody wykorzystywane są jako pasza.

W gminie prowadzone są działy specjalne produkcji rolnej. Dominującą gałęzią jest uprawa pieczarek, wokół której rozwinął się przemysł związany ze skupem, eksportem, przetwórstwem i wytwarzaniem podłoża. W mniejszej części prowadzone są uprawy w szklarniach i tunelach foliowych. Rozwinięta jest także hodowla drobiu rzeźnego i nieśnego, a także zwierząt futerkowych (norki).

W określonych rejonach gminy produkowany jest miód. Pszczelarstwo jest jednak bardziej pasją, tylko nieliczne gospodarstwa z dużymi pasiekami utrzymują się z tej działalności. Dane szczegółowe na temat podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie gminy w latach 2013-2015 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Podmioty gospodarki narodowej w gminie wg rejestru REGON w latach 2013-2015

	2013	2014	2015
liczba podmiotów gospodarczych w ewidencji gminnej	918	976	1.053

Dane Urzędu Miejskiego Gminy Rakoniewice.

W latach 2012-2013 liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie rosła (918 w 2013 r., 976 w 2014 r., 1.053 w 2015 r.). Przeważająca liczba podmiotów gospodarczych funkcjonowała w sektorze prywatnym, głównie były to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Struktura branżowa przedsiębiorstw gminy Rakoniewice utrzymuje się na stosunkowo niezmiennym poziomie. Najwięcej podmiotów działa w branży handlowej. Duży udział mają także budownictwo, transport i gospodarka magazynowa oraz przetwórstwo przemysłowe. Rozwijają się działalność profesjonalna, naukowa i techniczna. Na terenie gminy działa też spółdzielnia socjalna, która daje możliwości zatrudnienia przygotowanych do pracy uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej.

W latach 2013-2015 na terenie gminy powstawały trzy nowe firmy – Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe „WIT-POL” (5 nowych miejsc pracy), Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe „ALMAT” (4) oraz Restauracja pod Siódmką (3).

6. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE

Zasoby i warunki mieszkaniowe ludności determinują w znacznym stopniu jakość jej bytowania. Niejednokrotnie zakreślają również granice możliwości realizowania własnych

aspiracji życiowych. Poniższa tabela przedstawia szczegółowe dane na temat mieszkań w gminie Rakoniewice, liczby izb mieszkalnych i powierzchni użytkowej mieszkań w latach 2013-2015. W tabeli wyodrębniono też dane na temat mieszkań komunalnych i socjalnych.

Tabela 7. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2013-2015

	2013	2014	2015
liczba mieszkań w gminie ogółem	3.385	3.406	3.445
liczba izb mieszkalnych	15.301	15.407	15.615
łączna powierzchnia użytkowa mieszkań (w m ²)	333.351	335.835	340.934
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (w m ²)	98,5	98,6	99,0
liczba mieszkań komunalnych	94	84	86
liczba izb w mieszkaniach komunalnych	b.d.	b.d.	b.d.
łączna powierzchnia użytkowa mieszkań komunalnych (w m ²)	4.768	4.339	4.450
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania komunalnego (w m ²)	50,7	51,7	51,7
łączna liczba osób mieszkających w mieszkaniach komunalnych	b.d.	b.d.	b.d.
liczba mieszkań socjalnych	8	11	11
liczba izb w mieszkaniach socjalnych	b.d.	b.d.	b.d.
łączna powierzchnia użytkowa mieszkań socjalnych (w m ²)	314	421	421
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania socjalnego (w m ²)	39,3	38,3	38,3
łączna liczba osób mieszkających w mieszkaniach socjalnych	b.d.	b.d.	b.d.
liczba nowych budynków niemieszkalnych oddanych do użytkowania	19	15	26
łączna powierzchnia użytkowa nowych budynków niemieszkalnych oddanych do użytkowania (w m ²)	8.129	11.105	14.038

Dane Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Miejskiego Gminy Rakoniewice.

W latach 2013-2015⁴ ogólna liczba mieszkań w gminie wzrastała (3.385 w 2013 r., 3.406 w 2014 r., 3.445 w 2015 r.). Zwiększała się tym samym liczba izb mieszkalnych (15.301 w 2013 r., 15.407 w 2014 r., 15.615 w 2015 r.) i łączna powierzchnia użytkowa mieszkań (333.351 m² w 2013 r., 335.835 m² w 2014 r., 340.934 m² w 2015 r.). Na zbliżonym poziomie utrzymywała się przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania (98,5 m² w 2013 r. i w 2014 r., 99,0 m² w 2015 r.).

W całym analizowanym okresie liczba mieszkań komunalnych będących w zasobach mieszkaniowych gminy ulegała wahaniom (94 w 2013 r., 84 w 2014 r., 86 w 2015 r.), podobnie łączna powierzchnia użytkowa mieszkań komunalnych (4.768 m² w 2013 r., 4.339 m² w 2014 r., 4.450 m² w 2015 r.). Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania komunalnego pozostawała na zbliżonym poziomie (50,7 m² w 2013 r., po 51,7 m² w 2014 i 2015 r.).

W latach 2013-2015 liczba mieszkań socjalnych będących w zasobach mieszkaniowych gminy uległa niewielkiemu wzrostowi (8 w 2013 r., po 11 w 2014 r. i w 2015 r.), podobnie zwiększyła się łączna powierzchnia użytkowa mieszkań socjalnych (314 m² w 2013 r., po 421 m² w 2014 r. i w 2015 r.). Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania socjalnego uległa natomiast zmniejszeniu (39,3 m² w 2013 r., po 38,3 m² w 2014 i 2015 r.).

W latach 2013-2015 oddano w gminie do użytkowania w sumie 60 nowych budynków niemieszkalnych (19 w 2013 r., 15 w 2014 r., 26 w 2015 r.), każdy o łącznej powierzchni użytkowej odpowiednio: 8.129 m², 11.105 m², 14.038 m².

Gospodarstwom domowym, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, wypłacane są dodatki mieszkaniowe. W Rakoniewicach tej formy pomocy udziela OPS. Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2013-2015

	2013	2014	2015
liczba rodzin, którym decyzją przyznano dodatek mieszkaniowy	86	92	77
liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych	196	206	266
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	183.244	195.347	197.123

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Rakoniewicach.

W latach 2013-2015 liczba rodzin w gminie, którym decyzją administracyjną przyznano dodatek mieszkaniowy, ulegała wahaniom (86 w 2013 r., 92 w 2014 r., 77 w 2014 r.). Wzrastała natomiast liczba przyznanych dodatków (196 w 2013 r., 206 w 2014 r., 266 w 2015 r.) oraz wysokość kwot przeznaczonych na ten cel (183.244 zł w 2013 r., 195.347 zł w 2014 r., 197.123 zł w 2015 r.).

7. EDUKACJA I KULTURA

Edukacja, rozumiana jako wychowanie, wykształcenie, nauka oraz zdobywanie wiedzy, umiejętności i kształcenie, pełni zasadniczą rolę w rozwoju człowieka. Jako proces trwający od dzieciństwa jest sposobem na podniesienie jakości zasobów ludzkich, a tym samym poziomu konkurencyjności gospodarki i przyspieszenia tempa rozwoju gospodarczego. Nie należy przy tym zapominać, że przedszkole i szkoła należą do głównych czynników socjalizacji, odpowiedzialnych za przekazanie informacji, umiejętności i wartości, które społeczeństwo uważa za ważne dla życia społecznego. Głównym problemem edukacji

jest nierówny dostęp do niej przez całe życie, efektem czego są zróżnicowane szanse życiowe poszczególnych grup ludności, np. młodzieży mieszkającej na wsi i w gminie, dziewcząt i chłopców, dorosłych bez wykształcenia i z wykształceniem.

W roku szkolnym 2015/2016 w gminie Rakoniewice funkcjonowało 6 placówek oświatowych i wychowania przedszkolnego:

- Zespół Przedszkolno-Szkolno-Gimnazjalny – Rostarzewo, ul. Rakoniewicka 23,
- Zespół Przedszkolno-Szkolny – Łąkie,
- Zespół Przedszkolno-Szkolno-Gimnazjalny – Ruchocice, ul. Poznańska 23,
- Zespół Szkolno-Gimnazjalny – Rakoniewice, ul. Nowotomyska 1,
- Zespół Szkolno-Przedszkolny – Jabłonna, ul. Nowotomyska 9,
- Przedszkole z Oddziałami Integracyjnymi – Rakoniewice, ul. Garbary 8.

Szczegółowe dane na temat liczby dzieci i uczniów uczęszczających do ww. placówek oraz nauczycieli w nich pracujących przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Placówki oświatowe i wychowania przedszkolnego w gminie w roku szkolnym 2015/2016

typ placówki	liczba placówek	liczba dzieci, uczniów	liczba nauczycieli
placówki wychowania przedszkolnego	5	426	42
w tym przedszkola	5	426	42
w tym oddziały przedszkolne w szkołach	–	–	–
szkoły podstawowe	5	1.102	135
szkoły gimnazjalne	4	466	100

Dane Urzędu Miejskiego Gminy Rakoniewice.

W zakresie edukacji ponadgimnazjalnej młodzież z terenu gminy Rakoniewice może podejmować naukę w prowadzonych przez okoliczne powiaty (wolsztyński, grodziski, nowotomyski) licea ogólnokształcące, technika, zespoły szkół ponadgimnazjalnych. Placówki działające na terenie powiatów oferują bogate i różnorodne oferty kształcenia, w tym także zawodowego.

Dostęp do nauki o znaczeniu ponadregionalnym gwarantuje bliska lokalizacja Poznania i Zielonej Góry. Daje ona możliwość do korzystania z bogatej oferty dużych ośrodków miejskich. Gwarantuje dostępność nie tylko do szkolnictwa wyższego, umożliwiała także kompleksowe zapewnienie podstawowych potrzeb naukowo-społecznych dla mieszkańców gminy.

Edukacją i terapią dzieci i młodzieży o specjalnych potrzebach edukacyjnych (również z terenu gminy Rakoniewice) zajmuje się mieszczący się w pobliskim Wolsztynie Zespół

Szkół Specjalnych. Placówka obejmuje edukacją oraz opieką rewalidacyjno-rehabilitacyjną uczniów szkoły podstawowej, gimnazjum oraz szkoły przysposabiającej do pracy.

Głównymi instytucjami kulturalnymi w gminie Rakoniewice są Wydział Promocji, Kultury i Sportu Urzędu Miejskiego oraz Gminna Biblioteka Publiczna. Zadaniem Wydziału Promocji, Kultury i Sportu jest między innymi popularyzacja szeroko rozumianej działalności kulturalnej poprzez stworzenie warunków do harmonijnego rozwoju dzieci, młodzieży i dorosłych. Pomimo niedługiej działalności, posiada wypracowany, wynikający z potrzeb program. Oferta adresowana do mieszkańców obejmuje różnorodne imprezy oraz zajęcia artystyczne, edukacyjne i rekreacyjne.

Gminna Biblioteka Publiczna, której zadaniem jest gromadzenie, opracowanie i udostępnienie zbiorów bibliotecznych, posiada filie w miejscowościach: Rostarzewo, Ruchoćce, Jabłonna i Łąkie, zaś jej główna siedziba mieści się w lokalu przy ul. Krystyny 30 w Rakoniewicach. Instytucja ta jest skomputeryzowana. Ponadto czytelnikom udostępnione są stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu. Tradycyjne formy pracy biblioteki wzbogacają liczne konkursy czytelnicze, literackie, plastyczne i recytatorskie, wystawy, spotkania autorskie i lekcje biblioteczne.

Na terenie gminy nie funkcjonują inne instytucje i podmioty prowadzące działalność w sferze kultury. Uzupełniającą działalność prowadzą organizacje pozarządowe, a także zorganizowane grupy przedsięwzięć kulturalnych – m.in. Chór „Nuta w Nutę” w Rakoniewicach i Chór Parafialny „Cecylia” w Rostarzewie, Towarzystwo Miłośników Ziemi Rakoniewickiej, Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich.

Muzyczną wizytówką gminy jest założona w 1992 r. Młodzieżowa Orkiestra Dęta z Rostarzewa. W jej skład wchodzi uczniowie i absolwenci ZPSG w Rostarzewie oraz muzycy z okolicznych miejscowości. W ciągu wielu lat pracy orkiestra sukcesywnie podnosiła swój poziom artystyczny, zdobywając liczne nagrody i wyróżnienia. Nieustannie wzbogaca swój repertuar od muzyki klasycznej, sakralnej, marszowej i filmowej poczynając, na utworach rozrywkowych kończąc. Widownię przyciągają występy grupy tanecznej, a także musztra paradna.

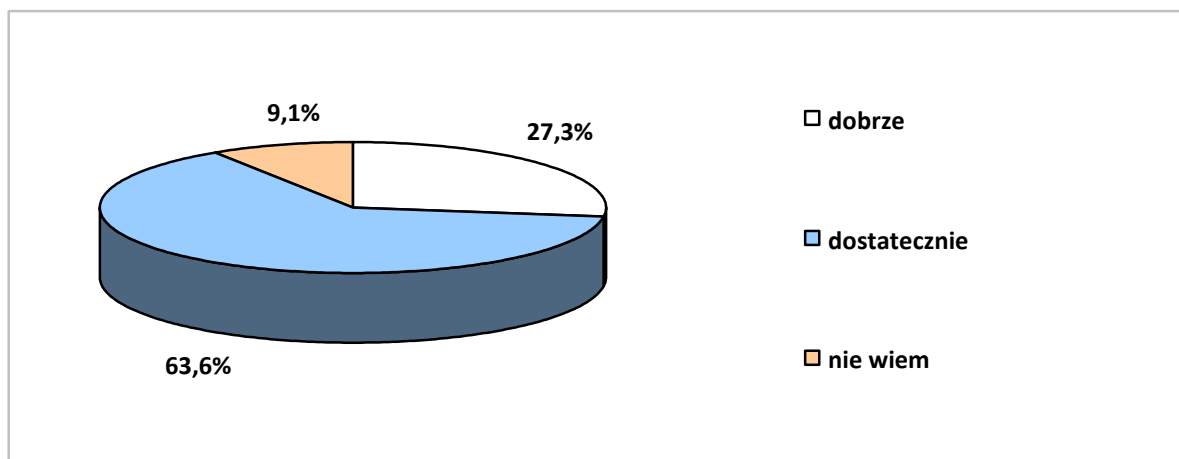
Warto dodać, że prawie we wszystkich miejscowościach sołeckich znajdują się budynki sal wiejskich, które w większości spełniają rolę użyteczności publicznej.

Dane pozyskane z badania ankietowego przeprowadzonego w środowisku lokalnym pozwoliły poznać opinie mieszkańców gminy na temat infrastruktury oświatowej, jakości

oferty edukacyjnej szkół, zaspokajania potrzeb w zakresie opieki w żłobkach i przedszkolnej oraz oferty kulturalnej w gminie, a także istniejących deficytów w tych obszarach.

Poniższe wykresy ilustrują rozkład odpowiedzi na pytania o infrastrukturę oświatową i jakość oferty edukacyjnej szkół w gminie.

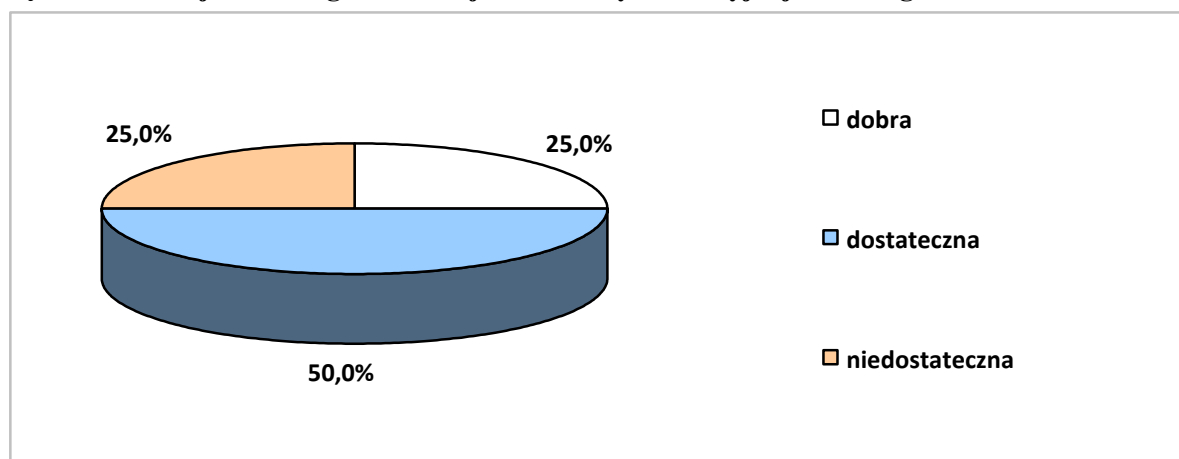
Wykres 1. Jak Pani/Pan ocenia infrastrukturę oświatową w gminie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Oferta edukacyjna szkół w gminie została oceniona pozytywnie. Prawie 64% badanych uznało ją za dostateczną, a kolejne 27,3% respondentów oceniło ją jako dobrą. Trudności z odpowiedzią na to pytanie miało 9,1% pytanym. Nikt z ankietowanych nie stwierdził, że jest ona niewystarczająca.

Wykres 2. Jaka jest według Pani/Pan jakość oferty edukacyjnej szkół w gminie?

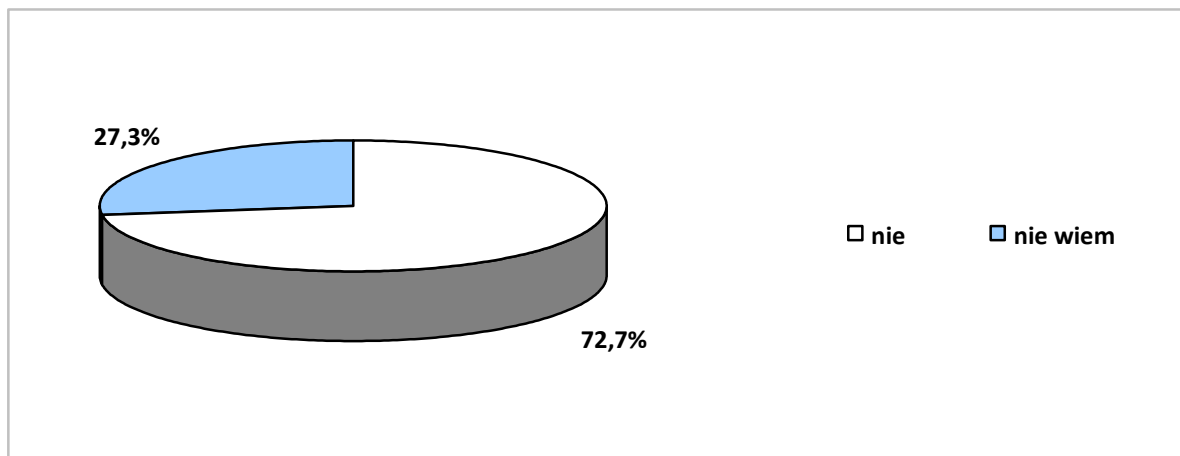

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Połowa uczestników badania oceniła jakość oferty edukacyjnej szkół gminnych jako dostateczną, a 25% respondentów przyznało, że jest ona dobra. Przeciwnego zdania była jedna czwarta ankietowanych.

Kolejne wykresy ilustrują rozkład odpowiedzi na pytania dotyczące oferty opieki w żłobkach i przedszkolach na terenie gminy.

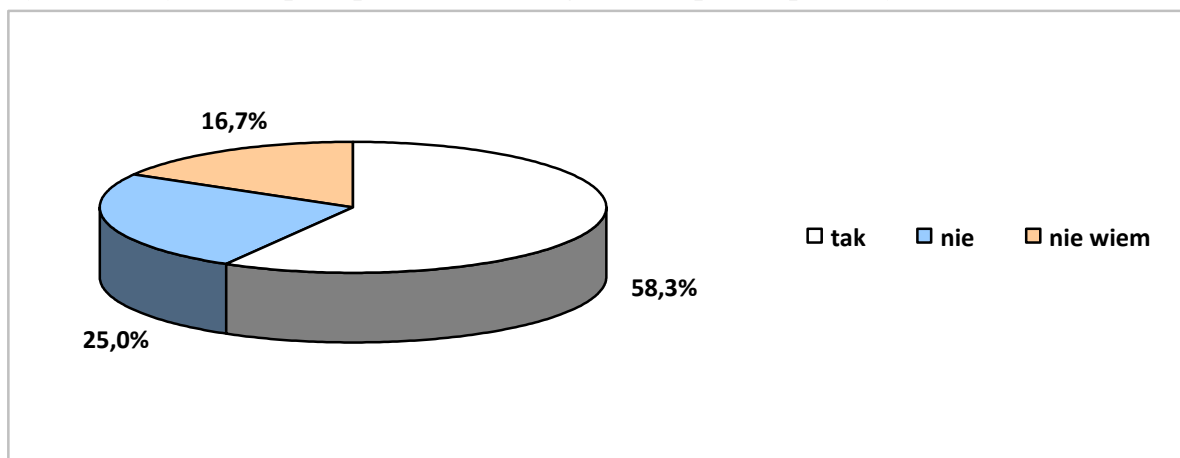
Wykres 3. Czy oferta opieki w żłobkach w gminie zaspokaja potrzeby mieszkańców?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Oferta opieki w żłobkach w gminie została oceniona negatywnie. Zdecydowana większość respondentów (72,7%) stwierdziła, że opieka w żłobkach nie zaspokaja potrzeb w tym zakresie. Ponad 27% ankietowanych nie miało zdania w tej kwestii. Nikt z uczestników badania, co może budzić niepokój, nie wyraził pozytywnej opinii w tej sprawie.

Wykres 4. Czy oferta opieki przedszkolnej w gminie zaspokaja potrzeby mieszkańców?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

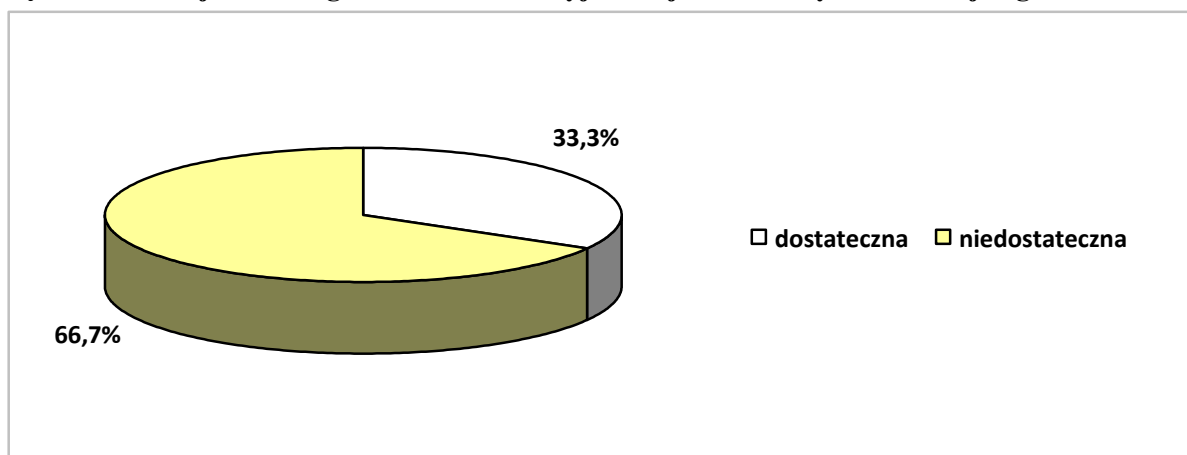
Znacznie lepiej oceniono ofertę opieki przedszkolnej w gminie. Według 58,3% badanych zaspokaja ona potrzeby mieszkańców. Przeciwnego zdania była jedna czwarta pytaných. Opinii w tej sprawie nie wyraziło 16,7% respondentów.

Z kolei w odpowiedzi na pytanie o deficyty w zakresie placówek oświatowych, kół zainteresowań lub zajęć dydaktycznych czy wychowawczych, uczestnicy badania wskazywali przede wszystkim żłobek, przedszkole, szkoły ponadgimnazjalne, szkołę muzyczną, naukę

języka w przedszkolu, darmowe zajęcia pozalekcyjne, koła zainteresowań (np. plastyczne, teatralne, taneczne) oraz zajęcia z etyki i filozofii.

Na pytanie dotyczące atrakcyjności i jakości oferty kulturalnej dwie trzecie respondentów odpowiedziało, że jest ona niedostateczna. Za dostateczną uznała ją jedna trzecia badanych. Nikt z uczestników nie stwierdził, że jest ona dobra. Rozkład odpowiedzi na temat oferty kulturalnej w gminie ilustruje poniższy wykres.

Wykres 5. Jaka jest według Pani/Pana atrakcyjność i jakość oferty kulturalnej w gminie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Wskazując placówki kulturalne lub formy zajęć artystycznych, których w gminie brakuje, bądź do których dostęp jest utrudniony, ankietowani wymieniali Dom Kultury, seanse filmowe, przedstawienia teatralne, koncerty, spektakle baletowe, kursy rysunku, zajęcia artystyczne dla dzieci w wieku szkolnym oraz koła zainteresowań dla różnych grup wiekowych. Według niektórych ankietowanych gmina proponuje zbyt jednorodne formy rozrywki (częste koncerty disco polo).

8. OCHRONA ZDROWIA

Styl życia i zachowania zdrowotne wpływają w największym stopniu na stan zdrowia ludności. Do czynników zagrażających zdrowiu należą przede wszystkim: mała aktywność fizyczna, nieprawidłowości w sposobie żywienia, palenie tytoniu, nadmierne spożycie alkoholu, używanie narkotyków, zły stan środowiska naturalnego, niewłaściwe warunki bezpieczeństwa pracy, wypadki drogowe oraz brak powszechnej profilaktyki.

Mieszkańcy gminy Rakoniewice mają zapewnioną opiekę zdrowotną w 5 Zakładach Opieki Zdrowotnej oraz w 3 prywatnych gabinetach lekarskich. Na terenie gminy funkcjonuje 6 aptek i punktów aptecznych. Dane na temat zakładów opieki zdrowotnej, prywatnych praktyk lekarskich i aptek w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Zakłady opieki zdrowotnej, prywatne praktyki lekarskie i apteki w gminie w 2015 r.

typ placówki	liczba placówek
liczba zakładów opieki zdrowotnej ogółem	5
^{w tym} liczba niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej	1
liczba prywatnych praktyk lekarskich	3
liczba aptek i punktów aptecznych – łącznie	6

Dane Urzędu Miejskiego Gminy Rakoniewice.

Tabela 11. Zakłady opieki zdrowotnej i apteki funkcjonujące w gminie w 2015 r.

nazwa placówki	adres
Przychodnia Zespołu Lekarza Rodzinnego „Puls” w Rakoniewicach	ul. Krystyny 57, 62-067 Rakoniewice
Przychodnia Specjalistyczno-Diagnostyczna „Centrum Medyczne” w Rakoniewicach	ul. Ogrodowa 11A, 62-067 Rakoniewice
Przychodnia Lekarza Rodzinnego w Rostarzewie	ul. Wolsztyńska 27, 62-068 Rostarzewo
Przychodnia Lekarza Rodzinnego „Salus” w Jabłonie	ul. Nowotomyska 4, 64-308 Jabłonna
Przychodnia Lekarza Rodzinnego	ul. Krystyny 2A, 62-067 Rakoniewice
Apteka „Centrum”	ul. Ogrodowa 11A, 62-067 Rakoniewice
Apteka „Moderna”	ul. Grodziska 13A, 62-067 Rakoniewice
Apteka „Moderna 3”	ul. Poczтовая 2, 62-067 Rakoniewice
Apteka „Rodzinna”	ul. Powstańców Wielkopolskich 23, 62-067 Rakoniewice
Apteka „Alma”	ul. Wolsztyńska 29, 62-068 Rostarzewo
Punkt Apteczny „Centrum”	ul. Kościelna 14, 64-308 Jabłonna

Dane Urzędu Miejskiego Gminy Rakoniewice.

Placówka „Centrum Medyczne” posiada także specjalistyczne poradnie lekarskie, a także chirurgię jednego dnia. Ponadto prowadzi pracownie diagnostyczne oraz zapewnia własną bazę noclegową.

Na terenie pobliskich miast (Wolsztyn, Grodzisk Wlkp., Nowy Tomyśl, Kościan) funkcjonują w ramach samodzielnych, publicznych zakładów opieki zdrowotnej szpitale.

Bliska lokalizacja Poznania daje mieszkańcom możliwość korzystania z szerokiej oferty pakietów medycznych, zapewniającej kompleksową opiekę specjalistyczną połączoną

z profilaktyką, diagnostyką, badaniami laboratoryjnymi zarówno w ramach zakładów publicznych, jak i prywatnych praktyk lekarskich.

Dla poznania sytuacji zdrowotnej mieszkańców gminy ważna jest analiza danych będących w posiadaniu zakładów opieki zdrowotnej i indywidualnych praktyk lekarskich działających na jej terenie. W poniższych tabelach przedstawiono, jako reprezentatywne dla gminy, dane za 2015 rok uzyskane z Przychodni Specjalistyczno-Diagnostycznej „Centrum Medyczne” w Rakoniewicach, Przychodni Zespołu Lekarza Rodzinnego „Puls” w Rakoniewicach i Przychodni Lekarza Rodzinnego „Salus” w Jabłonie.

Tabela 12. Schorzenia dzieci i młodzieży w wieku 0-18 lat z gminy w 2015 roku

rodzaj schorzenia	liczba osób, u których stwierdzono schorzenie
nowotwory	19
niedokrwistości	72
choroby tarczycy	12
cukrzyca	14
niedożywienie	8
otyłość	52
zaburzenia odżywiania	1
upośledzenie umysłowe	24
padaczka	44
dziecięce porażenie mózgowie	14
zaburzenia refrakcji i akomodacji oka	154
choroba nadciśnieniowa	19
alergia – dychawica oskrzelowa	342
alergia pokarmowa	31
alergia skórna	14
zniekształcenie kręgosłupa	33
choroby układu moczowego	28
wady rozwojowe układu nerwowego	12
wady rozwojowe układu krążenia	20
wady rozwojowe narządów płciowych	5
aberracje chromosomowe	6
inne wady rozwojowe	15
zaburzenia rozwoju fizycznego	2
zaburzenia rozwoju psychomotorycznego	7
inne schorzenia	795

Dane: Przychodnia Specjalistyczno-Diagnostyczna „Centrum Medyczne” w Rakoniewicach, Przychodnia Zespołu Lekarza Rodzinnego „Puls” w Rakoniewicach i Przychodnia Lekarza Rodzinnego „Salus” w Jabłonie.

Tabela 13. Schorzenia ludności gminy w wieku 19 lat i więcej w 2015 roku

rodzaj schorzenia		liczba osób, u których stwierdzono schorzenie
gruźlica		2
nowotwory		246
choroby tarczycy		243
cukrzyca		817
niedokrwistość		220
choroby obwodowego układu nerwowego		1.275
choroby układu krążenia		2.838
w tym	przewlekła choroba reumatyczna	12
	choroba nadciśnieniowa	2.327
	choroby naczyń mózgowych	79
	niedokrwienne choroba serca (w tym przebyty zawał serca)	240
przewlekły nieżyt oskrzeli, dychawica oskrzelowa		341
przewlekłe choroby układu trawiennego		1.006
choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej		1.768
pacjenci z innymi schorzeniami wymagający opieki czynnej		2.516

Dane: Przychodnia Specjalistyczno-Diagnostyczna „Centrum Medyczne” w Rakoniewicach, Przychodnia Zespołu Lekarza Rodzinnego „Puls” w Rakoniewicach i Przychodnia Lekarza Rodzinnego „Salus” w Jabłonie.

W 2015 roku w Przychodni Specjalistyczno-Diagnostycznej „Centrum Medyczne” w Rakoniewicach, w Przychodni Zespołu Lekarza Rodzinnego „Puls” w Rakoniewicach i w Przychodni Lekarza Rodzinnego „Salus” w Jabłonie objęto opieką czynną ogółem 1.587 dzieci i młodzieży oraz 5.685 pacjentów w wieku 19 lat i więcej.

W analizowanym roku u największej liczby osób w wieku przedprodukcyjnym stwierdzono alergię – dychawicę oskrzelową (342 osoby), zaburzenia refrakcji i akomodacji oka (154 osoby), niedokrwistości (72 osoby) oraz otyłość (52 osoby). Dorośli z kolei najczęściej zmagali się z chorobami układu krążenia (2.838 osób), chorobami układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej (1.768 osób) oraz chorobami obwodowego układu nerwowego (1.275 osób).

Ważną rolę w utrzymaniu dobrego stanu zdrowia pełni profilaktyka. Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat dzieci do lat 3 objętych opieką profilaktyczną oraz dzieci i młodzieży do lat 19 objętych profilaktycznymi badaniami lekarskimi.

Tabela 14. Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży z gminy w 2015 roku

forma profilaktyki	liczba dzieci i młodzieży
porady profilaktyczne lekarza rodzinnego (dzieci do lat 3)	902
wizyty profilaktyczne pielęgniarek i położnych (dzieci do 1. roku życia)	79

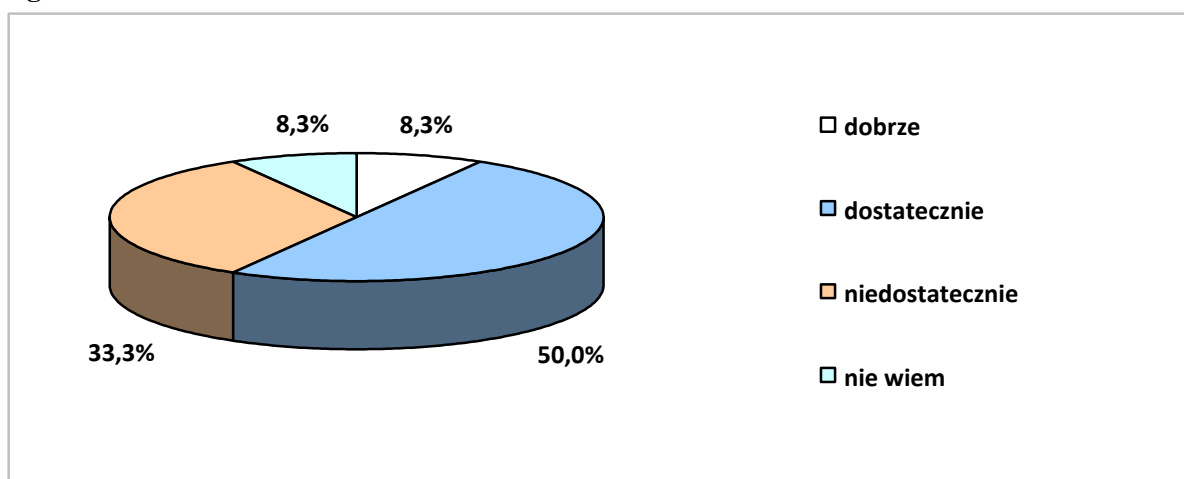
profilaktyczne badania lekarskie (dzieci i młodzież do lat 19 podlegający badaniu)	1.980
profilaktyczne badania lekarskie (dzieci i młodzież do lat 19 zbadani zgodnie z programem badań profilaktycznych)	829

Dane: Przychodnia Specjalistyczno-Diagnostyczna „Centrum Medyczne” w Rakoniewicach, Przychodnia Zespołu Lekarza Rodzinnego „Puls” w Rakoniewicach i Przychodnia Lekarza Rodzinnego „Salus” w Jabłonie.

W 2015 roku poradami profilaktycznymi lekarza rodzinnego Przychodni Specjalistyczno-Diagnostycznej „Centrum Medyczne” w Rakoniewicach, Przychodni Zespołu Lekarza Rodzinnego „Puls” w Rakoniewicach i Przychodni Lekarza Rodzinnego „Salus” w Jabłonie zostało objętych 902 dzieci do lat 3. Pielęgniarki i położne zrealizowały 79 wizyt profilaktycznych u dzieci do 1. roku życia. Profilaktycznymi badaniami lekarskimi objęto natomiast 1.980 dzieci i młodzieży, w tym 829 osób zbadano zgodnie z programem badań profilaktycznych.

W badaniu ankietowym zadano mieszkańcom gminy Rakoniewice trzy pytania pozwalające uzyskać opinie na temat funkcjonalności i jakości oferty służby zdrowia w gminie, o deficyty w tym zakresie oraz o działania, jakie należałoby podjąć dla pełniejszego zaspokojenia potrzeb mieszkańców w obszarze ochrony zdrowia. Poniższy wykres ilustruje rozkład odpowiedzi na pytanie o jakość oferty i funkcjonalność w zakresie ochrony zdrowia w gminie.

Wykres 6. Jak Pani/Pan ocenia funkcjonalność i jakość oferty w zakresie ochrony zdrowia w gminie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Większość respondentów pozytywnie oceniła funkcjonalność i jakość oferty służby zdrowia w gminie. Jako dostateczne określiła je połowa badanych, a kolejne 8,3% ankietowanych uznała je za dobre. Jednak jedna trzecia uczestników badania stwierdziła, że jest ono niedostateczne.

W odpowiedzi na pytanie: „Jakich lekarzy specjalistów brakuje w gminie?“, ankietowani wymieniali najczęściej: pediatrę, ortopedę, alergologa, endokrynologa, ginekologa i hematologa. W ramach promowania zdrowego stylu życia zaproponowano zatrudnienie dietetyka.

Uczestnicy badania wypowiedzieli się także w kwestii działań, jakie należałoby podjąć dla pełniejszego zaspokojenia potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia. Najczęściej postulowano zwiększenie liczby przyjmowanych pacjentów, ułatwienie dostępu do lekarzy specjalistów, przeprowadzanie ogólnodostępnych, darmowych badań profilaktycznych, zatrudnienie większej liczby lekarzy rodzinnych i pediatrów oraz usprawnienie i poprawę jakości obsługi rejestracyjnej. Według niektórych ankietowanych należy utworzyć laboratorium analityczne, które na miejscu przeprowadzałoby badania pobranego materiału.

9. SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA

Propagowany w dzisiejszych czasach zdrowy styl życia obejmuje m.in. właściwe odżywianie, aktywny wypoczynek oraz uprawianie różnorodnych dyscyplin sportowych. Sport wpływa bowiem nie tylko na kondycję zdrowotną człowieka, ale również na jego cechy charakteru, postawę, relacje z innymi ludźmi, umiejętność współpracy i asertywność.

Wiodącą rolę w zakresie sportu w gminie Rakoniewice pełni Wydział Promocji, Kultury i Sportu Urzędu Miejskiego. Działalnością sportową zajmują się także szkoły oraz kluby sportowe:

- Klub Sportowy „Piaś” Jabłonna – powstał w 2010 r., celem jego działania jest propagowanie kultury fizycznej, sportu, rekreacji i turystyki oraz organizowanie i rozwijanie procesu szkolenia w zakresie piłki nożnej i innych dyscyplin sportu;
- Klub Sportowy „Sokół” – powstał w 1925 r., miejscem jego działania jest miasto Rakoniewice, celem planowanie i organizowanie życia sportowego, angażowanie mieszkańców do różnorodnych form aktywności ruchowej, gier, zabaw dostosowanych do wieku, stopnia sprawności i zainteresowań;
- Komitet Organizacyjny Imprez Kulturalno-Sportowych – zarejestrowany w 2008 r., miejscem jego działania jest miasto Rakoniewice, celem działalności organizacja biegów ulicznych oraz turniejów sportowych;
- Młodzieżowy Klub Sportowy „Orzeł” Rostarzewo – powstał w 2000 r., celem jego działalności jest zapewnienie dogodnych warunków do uprawiania sportu, organizacja szkoleń sekcji piłkarskiej, festynów, zabaw i turniejów;

- Uczniowski Klub Sportowy „Smoki” Rakoniewice – powstał w 2010 r., celem jego działalności jest rozwijanie różnorodnych form kultury fizycznej w środowisku dzieci i młodzieży.

Obszary, w których realizowane są działania obejmujące kulturę fizyczną, to wychowanie fizyczne, rekreacja i turystyka, rehabilitacja ruchowa oraz sport. W gminie funkcjonują następujące obiekty sportowe:

- Hala Widowiskowo-Sportowa w Rakoniewicach – sala sportowa o powierzchni 1.240 m² jest w pełni wyposażona w urządzenia sportowe, m.in.: koziół, koń, równoważnia, zestaw do skoku wzwyż itp. Sala służyć może do rozgrywania zawodów we wszystkich dyscyplinach halowych: tenis, piłka ręczna, piłka siatkowa, nożna halowa, koszykówka itp. Na parterze budynku znajduje się obszerny hol z barem-kawiarnią, szatnie dla widzów, szatnie i łazienki z kompleksem pomieszczeń dla zawodników, sędziów i trenerów oraz gabinet lekarski. Na parterze znajdują się także pomieszczenia dla odnowy biologicznej: fitness, sauna, masaże, siłownia itp. Komunikację na piętro zapewnia winda. Z obu stron trybun zarezerwowano miejsca dla osób na wózkach. Widownia sali sportowej mieści ok. 250 widzów. Na piętrze znajdują się: sala konferencyjna z tablicą interaktywną, sale lekcyjne, sala gimnastyki korekcyjnej i sala aerobiku. Hala Widowiskowo-Sportowa połączona jest z budynkiem szkoły oraz kompleksem boisk sportowych łącznikiem nad drogą powiatową, co zapewnia pełne bezpieczeństwo młodzieży szkolnej. Przy obiekcie znajduje się parking na 32 samochody osobowe. Wydzielone są też miejsca parkingowe dla osób niepełnosprawnych i dla autokarów. Funkcja obiektu w pełni gwarantuje również organizowanie różnorodnych imprez: kulturalnych, rozrywkowych i oświatowych dla mieszkańców gminy, powiatu a nawet województwa.
- Stadion KS „Sokół” Rakoniewice – boisko o nawierzchni z trawy naturalnej wraz z budynkiem socjalnym, „Orlik” z budynkiem socjalnym.
- Stadion MKS „Orzeł” Rostarzewo – składa się z boiska pokrytego naturalną nawierzchnią trawiastą oraz budynku socjalnego, skatepark.
- Kompleks boisk sportowych w Jabłonnie – w jego skład wchodzi: boisko trawiaste do piłki nożnej o wym. 64x108 m, boisko wielofunkcyjne z bieżnią wokół boiska i skocznią w dal o nawierzchni poliuretanowej o wymiarach 78x34 m, boisko do siatkówki plażowej o wymiarach 14x24 m, oświetlenie całego kompleksu boisk, ogrodzenie całości terenu wraz z wykonaniem piłkochwyłów.

- Wielofunkcyjne boisko na osiedlu domków jednorodzinnych Wygoda.
- Siłownia zewnętrzna w parku w Rakoniewicach.
- Place zabaw dla dzieci na terenie całej gminy.

Zaplecze sportowo-rekreacyjne gminy tworzą też obiekty sportowe, w które wyposażone są poszczególne szkoły.

- Zespół Szkolno-Gimnazjalny w Rakoniewicach posiada salę gimnastyczną wraz z zapleczem sanitarnym oraz salkę do zajęć korekcyjnych. Przy szkole znajduje się boisko wielofunkcyjne. Szkoła korzysta także z Hali Widowiskowo-Sportowej.
- Zespół Przedszkolno-Szkolno-Gimnazjalny w Rostarzewie posiada salę gimnastyczną wraz z zapleczem sanitarnym. Przy szkole znajduje się oddane do użytku w 2009 r. boisko wielofunkcyjne (piłka ręczna, piłka koszykowa, tenis ziemny).
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Jabłonie posiada salę gimnastyczną wraz z zapleczem sanitarnym. Ponadto szkoła korzysta ze zlokalizowanego w bezpośrednim sąsiedztwie kompleksu boisk.
- Zespół Przedszkolno-Szkolno-Gimnazjalny w Ruchocicach posiada salę gimnastyczną z zapleczem sanitarnym oraz boisko przy szkole.
- Zespół Przedszkolno-Szkolny w Łąkiem nie ma sali gimnastycznej. Korzysta z wyposażonej w podstawowy sprzęt sportowy sali wiejskiej, zlokalizowanej po przeciwnej stronie ulicy. Zespół posiada boisko.

Na terenie gminy Rakoniewice (głównie w mieście) odbywają się liczne cykliczne imprezy sportowe. Ważniejsze z nich, to organizowane w hali widowiskowo-sportowej: międzynarodowe turnieje unihokeja, turnieje tańca towarzyskiego, rozgrywki Rakoniewickiej Amatorskiej Ligi Piłki Nożnej Halowej, turniej tenisa ziemnego, turniej piłki siatkowej kobiet, turniej tenisa stołowego, rozgrywki Wielkopolskiej Ligi Unihokeja, turniej piłki nożnej sołectw gminy, mikołajkowy ministrancki turniej piłki nożnej, mistrzostwa w taekwondo olimpijskim, aktywne wakacje-ferie. Od 40 lat, z okazji Narodowego Święta Trzeciego Maja, w Rakoniewicach odbywają się biegi uliczne, w których udział biorą dzieci ze szkół podstawowych i młodzież gimnazjalna. Od kilku lat organizowany jest w Rakoniewicach bieg „Dycha Drzymały”, który został uhonorowany tytułem Grand Prix Wielkopolski w ulicznych biegach na 10 km. Corocznie bierze w nim udział blisko 1.500 osób z całej Polski i zagranicy.

Obszar Gminy Rakoniewice leży w obrębie trzech makroregionów Bruzdy Zbąszyńskiej (zachodnia część gminy), Doliny Środkowej Obry (południowy skrawek gminy), Pojezierza Poznańskiego (pozostały obszar gminy).

Głównym ciekim wodnym jest rzeka Dojca, która przepływa przez jezioro Wioska, poza terenem gminy przez jeziora Wolsztyńskie i Bierzyńskie, uchodząc do północnego kanału Obry. Podobną gęstość ma drugi, co do wielkości ciek, kanał Gniński. Na terenie gminy znajdują się 3 jeziora: Kuźnica Zbąska, Wioska i Brajec. Największym zbiornikiem wodnym jest Jezioro Kuźnickie o powierzchni 79,8 ha, które zaliczane jest do II klasy czystości wód, a okresowo do I klasy.

Do osobliwości przyrodniczych gminy Rakoniewice należy zaliczyć rośliny: czartawę drobną, turzycę bagienną, tajeżę jednostronną, rosiczkę okrągłolistną i przygielkę białą na śródleśnych torfowiskach koło wsi Błońsko. W krajobrazie gminy dominują wyspowe połacie lasów przeważnie sosnowych, które stanowią ok. 41% jej obszaru. W okolicy wsi Tarnowa i Terespol oraz Kuźnica Zbąska dominują wilgotne łąki z zaroślami wierzbowymi i łęgami olchowymi. W okolicznych lasach oprócz pospolitych zwierząt trafia się daniel, borsuk oraz jenot.

Na terenie gminy – w miejscowościach: Błońsko, Komorówko, Jabłonna, Elżbieciny oraz w Ruchocicach – znajdują się złoża gazu ziemnego. Ponadto w okolicach miejscowości: Józefin, Rostarzewo oraz w Rakoniewicach istnieją złoża surowców ilastych ceramiki budowlanej. Eksploatacja surowców ilastych z ww. złóż została zaniechana. W zachodniej części gminy, w miejscowości Kuźnica Zbąska, znajdują się złoża torfu.

Turystykę, wypoczynek i rekreację gminy Rakoniewice wyznaczają zarówno uwarunkowania środowiskowe, jak i antropogeniczne. Wśród walorów naturalnych decydujących o atrakcyjności turystycznej należy wymienić akweny i ciek wodne, a także występowanie obszarów i obiektów chronionych. Położone w zachodniej części gminy w terenach zalesionych Jezioro Kuźnickie w sezonie letnim wykorzystywane jest w celach rekreacyjnych (kąpieliska, pola namiotowe, indywidualne domki rekreacyjne). Ponadto jezioro jest znakomitą krainą dla wędkarzy. Pasję wędkowania można także rozwijać na prywatnych łowiskach (w Kuźnicy Zbąskiej i Rostarzewie), a także na akwenach Polskiego Związku Wędkarstwa czy stawach gminnych. Duży potencjał rekreacyjno-wypoczynkowy tkwi także w kompleksach leśnych.

Różnorodność przyrody oraz walory krajobrazowe dają podstawy do rozwoju wielu form turystyki, np. edukacyjnej, krajoznawczej, rekreacyjnej czy wypoczynkowej.

Poza walorami naturalnymi, na terenie gminy zidentyfikowano znaczące kulturowo, często podlegające ochronie obiekty i miejsca pamięci.

Istotną rolę w zakresie spełnienia potrzeb turystów pełni niewątpliwie istniejąca infrastruktura (szlaki piesze i rowerowe – szlak czerwony, niebieski i zielony – oraz infrastruktura sportowa).

Na terenie gminy co roku przybywa także placów zabaw. Powstają nowe, bądź rozbudowywane są już istniejące. Znajdują się one prawie we wszystkich wsiach. W mieście rozmieszczone zostały w różnych punktach w taki sposób, aby miała do nich dostęp jak największa grupa dzieci i młodzieży. Dla zapewnienia maksymalnego bezpieczeństwa, większość obiektów została ogrodzona i wyposażona w sprzęt spełniający wymagane przepisami normy bezpieczeństwa. W place zabaw wyposażone są także szkoły i przedszkola.

Wartości turystyczne tworzy także historia. Gmina Rakoniewice obfituje w atrakcyjne historycznie miejsca. Na jej terenie występują również liczne zabytki, wśród nich warto wyróżnić m.in.:

Drzymalowo

- Obelisk Michała Drzymały.

Jabłonna

- Poewangelicki kościół Najświętszego Serca Jezusa – 1852 r.,
- Drewniany kościół św. Michała, wzniesiony przed 1725 r.

Kuźnica Zbąska

- Domy szachulcowe – 1750 r.,
- Pomnik ku czci rozstrzelanych przez hitlerowców – 17 IX 1939 r.

Rakoniewice

- Rynek w Rakoniewicach,
- Szachulcowy kościół poewangelicki – 1662 r.
- Domy podcieniowe – połowa XVIII w.,
- Kościół pod wezwaniem św. Marcina i św. Stanisława – 1797-1805 r.,
- Pałac w stylu neorenesansowym – ok. 1840 r.,
- Budynek na wzgórzu,
- Dom z Wieżą U Małowej,
- Dworzec kolejowy – 1903 r.,
- Budynek Gazowni Miejskiej – 1905 r.,
- Budynek szkoły podstawowej przy ul. Nowotomyskiej – 1905 r.,
- Budynek Urzędu Pocztowego – 1910 r.,

- Remiza strażacka OSP – 1927 r.,
- Replika Wozu Drzymały.

Rostarzewo

- Barkowy ratusz – 1768 r.,
- Poewangelicki kościół Matki Boskiej Nieustającej Pomocy – 1866 r.,
- Kościół parafialny św. Józefa – 1925 r.,
- Obelisk pamięci,
- Skwerek Zenka Zająca.

Ruchocice

- Kościół drewniany pod wezwaniem św. Urszuli – 1730-37 r.,
- Park krajobrazowy.

Wioska

- Pałac w stylu elektycznym – 1880 r.

Rakoniewice uznawane są jako „Polska Stolica Strażaków”, dlatego na rakoniewickim rynku znajduje się charakterystyczna fontanna, a zarazem pomnik strażaków. Na rynku znajduje się również replika wozu Michała Drzymały. Wewnątrz zorganizowana została wystawa poświęcona życiu lokalnego bohatera. W Rakoniewicach warto odwiedzić też Wielkopolskie Muzeum Pożarnictwa oraz Regionalną Izbę Pamięci.

W gminie funkcjonują różne obiekty noclegowe zbiorowego zakwaterowania. Ich podział i dane dotyczące liczby miejsc noclegowych oraz dane adresowe zawierają poniższe tabele.

Tabela 15. Baza noclegowa w gminie w 2015 r.

liczba obiektów zbiorowego zakwaterowania (bez ośrodków wczasowych i gospodarstw agroturystycznych)	3
liczba miejsc noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania (bez ośrodków wczasowych i gospodarstw agroturystycznych)	15
liczba ośrodków wczasowych	1
liczba miejsc noclegowych w ośrodkach wczasowych	20
liczba gospodarstw agroturystycznych	1
liczba miejsc noclegowych w gospodarstwach agroturystycznych	4

Dane Urzędu Miejskiego Gminy Rakoniewice.

Tabela 16. Obiekty zbiorowego zakwaterowania, gospodarstwa agroturystyczne w gminie w 2015 r.

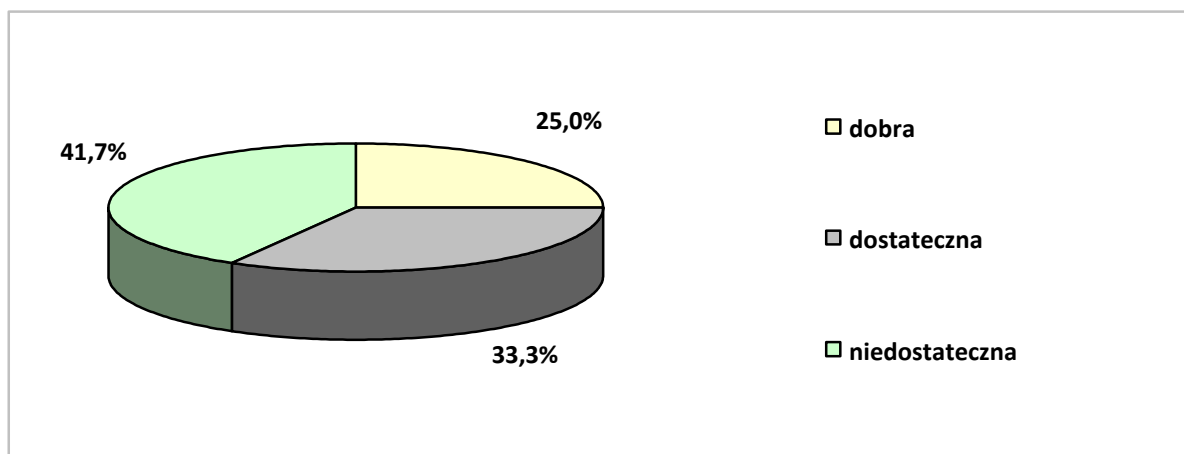
lp.	nazwa obiektu	adres
1.	Ośrodek Wypoczynkowo-Rekreacyjny „Oaza”	Kuźnica Zbąska, 64-232 Tuchorza
2.	CM Hotel	ul. Starowolsztyńska 4, 62-067 Rakoniewice
3.	Gościniec „U Michała”	ul. Drzymałowo 27A, 62-067 Rakoniewice

4.	Ośrodek Jeździecki „Zagroda pod Lipami”	Błońsko 59, 64-308 Jabłonna
5.	Kwatery prywatne „Agatka”	Tarnowa, 62-067 Rakoniewice

Dane Urzędu Miejskiego Gminy Rakoniewice.

W przeprowadzonym na potrzeby niniejszego opracowania badaniu ankietowym poproszono mieszkańców gminy Rakoniewice o ocenę oferty w zakresie sportu i rekreacji w gminie. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 7. Jaka jest wg Pani/Pana oferta gminy w zakresie sportu i rekreacji?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Oferta gminy w zakresie sportu i rekreacji została oceniona pozytywnie. Jedna czwarta respondentów stwierdziła, że jest ona dobra, a kolejne 33,3% przyznało, że jest ona dostateczna. Jednak 41,7% badanych uznało ją za nieдостateczną.

Odpowiadając na pytanie o działania, przedsięwzięcia lub inwestycje dostosowujące ofertę w zakresie sportu i rekreacji do potrzeb mieszkańców gminy, badani najczęściej wymieniali basen, boisko do siatkówki, bieżnię lekkoatletyczną oraz boiska sportowe w sołectwach. Według ankietowanych ważne jest także tworzenie programów promujących aktywny tryb życia oraz budowę infrastruktury sportowo-rekreacyjnej we wszystkich sołectwach, a także organizowanie darmowych zajęć sportowych dla dzieci, młodzieży i dorosłych oraz zakładanie klubów sportowych dla różnych dyscyplin (np. klub biegacza). Niektórzy respondenci zwrócili również uwagę na zbyt wysokie ceny karnetów sportowych.

10. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Jednym z podstawowych warunków prawidłowego funkcjonowania zorganizowanej zbiorowości ludzkiej jest przestrzeganie reguł i zapewnienie bezpieczeństwa publicznego. Czynnikiem naruszającym przyjęte normy i obowiązujący porządek oraz zagrażającym

bezpieczeństwu danej społeczności jest przestępczość, która, choć stanowi margines życia społecznego, poprzez swą intensywność może mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciskać dotkliwe piętno na jej funkcjonowaniu.

Według danych Komisariatu Policji w Rakoniewicach w 2015 r. na terenie gminy popełniono ogółem 119 przestępstw. Wśród popełnionych czynów karalnych dominowało prowadzenie pojazdów w stanie nietrzeźwości (20 czynów), kradzieże (16) i kradzieże z włamaniem (8), uszkodzenie mienia (11) oraz przestępczość nieletnich (16). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 17. Dane dotyczące przestępczości stwierdzonej na terenie gminy w 2015 r.

kategoria przestępstwa	liczba stwierdzonych przestępstw
kradzież z włamaniem	8 (w tym 5 czynów popełnionych przez sprawców nieletnich)
kradzież mienia	16 (w tym 1 czyn popełniony przez sprawcę nieletniego)
uszkodzenie mienia	11 (w tym 5 czynów popełnionych przez sprawców nieletnich)
wypadek w pracy	1
oszustwo	5
falszowanie dokumentów i podpisów	2
kierowanie w stanie nietrzeźwości	20
psychiczne i fizyczne znęcanie się	5
naruszenie decyzji o cofnięciu uprawnień	2
kradzież rozbójnicza	1
groźby karalne	3
ukrycie prawa jazdy	2
zakaz sądowy	4
składanie fałszywych zeznań	1
nieumyślne spowodowanie śmierci	2
przywłaszczenie mienia	2
przestępstwa dot. Ustawy o ochronie zwierząt	1
uchylanie się od płacenia alimentów	2
uszkodzenie ciała	5 (w tym 2 czyny popełnione przez sprawców nieletnich)
znieważenie funkcjonariusza publicznego	2
splacanie częściowe wierzycieli przez dłużnika	1
przestępczość narkotykowa	5
przestępczość nieletnich	16 (14 sprawców)
naruszenie nietykalności	2 (2 sprawcy nieletni)

Dane Komisariatu Policji w Rakoniewicach.

Z analizy danych przedstawionych przez Komisariat Policji w Rakoniewicach wynika, że wśród wszystkich sprawców popełnionych czynów karalnych 29 z nich było nieletnich.

Według informacji I Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Grodzisku Wielkopolskim w ciągu 2015 roku kuratorzy sądowi prowadzili łącznie 107 spraw – 36 nadzorów i 71 dozorów.

W analizowanym roku kuratorzy w pionie rodzinnym wykonywali nadzory w następujących sprawach:

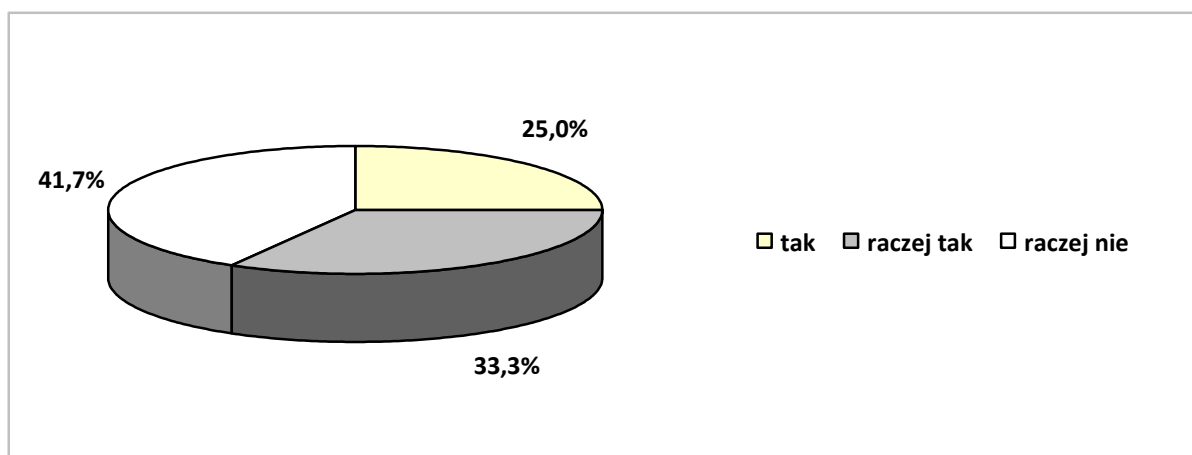
- ograniczenie władzy rodzicielskiej – 23 sprawy,
- nadzór nad przebiegiem leczenia odwykowego – 2 sprawy,
- nadzór nad nieletnim – 11 spraw.

Kuratorzy w pionie karnym sprawowali dozory nad:

- skazanymi z warunkowym zawieszeniem kary, warunkowo przedterminowo zwolnionymi, wykonującymi karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego /SDE/ – 53 sprawy,
- wykonującymi karę ograniczenia wolności – 12 spraw,
- nadzór nad wykonywaniem obowiązków w okresie próby – 6 spraw.

W badaniu ankietowym przeprowadzonym na potrzeby niniejszego opracowania zadano mieszkańcom gminy Rakoniewice pytanie na temat ich poczucia bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 8. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Większość ankietowanych (58,3%) stwierdziła, że w miejscu zamieszkania czuje się bezpiecznie lub raczej bezpiecznie. Przeciwną opinię wyraziło 41,7% badanych.

W odpowiedzi na pytanie, jakie działania należałoby podjąć w gminie w celu poprawy stanu bezpieczeństwa, ankietowani postulowali zwiększenie liczby patroli policyjnych, zwłaszcza w godzinach wieczornych i nocnych, rozbudowę monitoringu miejsc publicznych, doświetlenie ulic, poprawę stanu chodników i poboczy oraz organizowanie kursów samoobrony. Respondenci zwrócili także uwagę na zwiększenie działań profilaktycznych, poprawę szybkości reakcji policji na zgłoszenia oraz egzekwowanie kar za drobne przewinienia. Z kolei dla poprawy stanu bezpieczeństwa na drodze respondenci najczęściej wskazywali konieczność częstszych kontroli drogowych, bieżących remontów dróg, instalowania progów zwalniających przy przejściach dla pieszych i drogach osiedlowych, wytyczenia ścieżek rowerowych oraz budowy chodników i sygnalizacji świetlnej, a także poprawy oświetlenia ulic. Uczestnicy badania wymieniali także potrzebę organizowania spotkań profilaktycznych i edukacyjnych zarówno z młodzieżą, jaki i dorosłymi mieszkańcami gminy.

11. POMOC SPOŁECZNA

W zakres pomocy społecznej wchodzi zadania określone w ustawie o pomocy społecznej – realizowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Rakoniewicach.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Rakoniewicach wykonuje ponadto zadania wynikające również z innych aktów prawnych, tj.: z ustawy o świadczeniach zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych, ustawy o powszechnym ubezpieczeniu społecznym, ustawy o ochronie zdrowia psychicznego, ustawy karta dużej rodziny, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Z końcem 2015 roku kadrę OPS-u stanowiło 7 osób. Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w ośrodku, potrzeb w tym zakresie oraz poziomu wykształcenia pracujących w nim osób przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 18. Stan zatrudnienia w OPS-ie oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2015 roku

rodzaj stanowiska	liczba etatów	o ile etatów powinno być więcej?
kadra kierownicza	1	–
pracownicy socjalni	3	3
pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze	–	–
pracownicy wykonujący specjalistyczne usługi opiekuńcze	–	–
pozostali pracownicy	3	–

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Rakoniewicach.

Ustawa o pomocy społecznej nakłada na ośrodek pomocy społecznej obowiązek zatrudnienia 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące mieszkańców, nie mniej jednak niż 3 pracowników. W 2015 r. w gminie Rakoniewice wskaźnik ten nie był spełniony, bowiem na 1 pracownika socjalnego przypadało aż 4.327 mieszkańców. Wśród propozycji w zakresie rozwoju zasobów kadrowych OPS-u figuruje potrzeba zwiększenia o 3 osoby liczby pracowników socjalnych.

Tabela 19. Wykształcenie kadry OPS-u oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2015 roku

rodzaj wykształcenia, dodatkowe kwalifikacje i zainteresowanie w tym zakresie		liczba osób		
		kadra kierownicza	pracownicy socjalni	
wykształcenie	wyższe kierunkowe	1	–	
	wyższe niekierunkowe	–	–	
	średnie kierunkowe	–	4	
	średnie niekierunkowe	–	–	
	zawodowe i niższe	–	–	
dodatkowe kwalifikacje	specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	ukończona	1	–
		w trakcie realizacji	–	–
	specjalizacja I stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	posiadany	–	1
		w trakcie realizacji	–	–
	specjalizacja II stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	posiadany	–	–
		w trakcie realizacji	–	–
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej		–		
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji I stopnia w zawodzie pracownik socjalny		–		
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji II stopnia w zawodzie pracownik socjalny		–		

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Rakoniewicach.

Z końcem 2015 roku wykształcenie wyższe kierunkowe posiadał kierownik, natomiast wykształceniem średnim kierunkowym legitymowało się czterech pracowników Ośrodka. Dodatkowo kierownik miał ukończoną specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej, zaś jeden pracownik socjalny posiadał specjalizację I stopnia w zawodzie pracownika socjalnego.

Prawo do wsparcia udzielanego przez OPS mają osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. W odniesieniu do świadczeń z pomocy społecznej jednym z nich jest kryterium dochodowe. W analizowanym okresie od października 2012 do końca września 2015 r. kryterium to było ustalone na poziomie 542 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 456 zł na osobę w rodzinie. Od 1 października 2015 r. kryteria dochodowe dla świadczeń z pomocy społecznej wynoszą odpowiednio: 634 zł dla osoby samotnie gospodarującej i 514 zł na osobę w rodzinie.

Odrębne kryterium dochodowe obowiązuje przy przyznawaniu zasiłków rodzinnych. Od listopada 2012 r. do końca października 2015 r. w odniesieniu do dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się kryterium to zostało ustalone na poziomie 539 zł, a gdy członkiem rodziny było dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności – 623 zł. Od 1 listopada 2015 r. wzrosły kryteria właściwe dla przyznawania świadczeń rodzinnych i dodatków im towarzyszących. Dochód na osobę w rodzinie albo dochód osoby uczącej się nie może przekraczać 674 zł, a jeżeli członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, to wówczas kryterium dla tego rodzaju świadczeń wynosi 764 zł.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące kwot wydatkowanych przez gminę na pomoc mieszkańcom w latach 2013-2015.

Tabela 20. Środki finansowe wydatkowane przez gminę na pomoc mieszkańcom gminy w latach 2013-2015

wielkość wydatków (w zł)	2013	2014	2015
ogółem	5.394.419	5.035.389	5.201.575
w tym na świadczenia pomocy społecznej	754.762	688.158	639.735
w tym na świadczenia rodzinne	4.639.657	4.347.231	4.561.840
na zadania własne gminy	754.762	688.158	639.735
na zadania zlecone gminie (świadczenia rodz.)	4.639.657	4.347.231	4.561.840

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej i Urzędu Miejskiego w Rakoniewicach.

W latach 2013-2015 środki finansowe przeznaczone przez gminę na pomoc mieszkańcom gminy ulegały wahaniom (5.394.419 zł w 2013 r., 5.035.389 zł w 2014 r.,

5.201.575 zł w 2015 r.). Dominującą pozycję wśród nich stanowiły kwoty wydatkowane na realizację świadczeń rodzinnych (4.639.657 zł w 2013 r., 4.347.231 zł w 2014 r., 4.561.840 zł w 2015 r.).

W ramach wykonywania zadań własnych gminy największe kwoty przeznaczono na udzielanie świadczeń pomocy społecznej, głównie w formie zasiłków stałych, zasiłków celowych oraz zasiłków okresowych. Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby mieszkańców gminy objętych przez OPS wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2013-2015.

Tabela 21. Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2013-2015

	2013	2014	2015
liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	463	449	405
liczba rodzin	261	260	216
liczba osób w rodzinach	837	851	693
udział liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w ogóle ludności gminy	6,49%	6,57%	5,34%

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Rakoniewicach.

Liczba osób objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2013-2015 ulegała wahaniom. Analogicznie wyglądała sytuacja, jeśli chodzi o udział beneficjentów systemu w ogóle ludności gminy – najwyższy wskaźnik odnotowano w 2014 roku (6,57%). Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnych tabelach informacje na temat struktury wiekowej oraz aktywności zawodowej odbiorców pomocy społecznej w gminie w 2015 roku.

Tabela 22. Struktura wiekowa beneficjentów pomocy społecznej w gminie w 2015 roku

wiek odbiorców	liczba osób w rodzinach
0-16 lat	250
17-21 lat	141
22-30 lat	
31-40 lat	
41-50 lat	
51-60 lat	14
61-70 lat	
71 lat i więcej	

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Rakoniewicach.

Tabela 23. Aktywność zawodowa beneficjentów pomocy społecznej w gminie w 2015 roku

rodzaj aktywności zawodowej	liczba osób powyżej 18 lat według decyzji administracyjnych
pracuje	53

pracuje dorywczo	24
nie pracuje	108
studiuje	–
uczy się	–
na rencie/na emeryturze	36
na zasiłku dla bezrobotnych	136
bezrobotny bez prawa do zasiłku	46

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Rakoniewicach.

Analiza struktury wiekowej mieszkańców gminy objętych przez OPS pomocą społeczną w 2015 r. wykazała, że największą grupę stanowiły dzieci i młodzież do 16 lat (250 osób), osoby w wieku 17-60 lat to 141 osób. Najmniej było beneficjentów w wieku powyżej 61 lat (14 osób). Jeśli chodzi o podział beneficjentów pomocy społecznej w gminie według aktywności zawodowej, najliczniejszą grupę w 2015 r. stanowiły osoby na zasiłku dla bezrobotnych (136 osób), drugą pod względem liczebności grupą beneficjentów były osoby niepracujące (108 osób), natomiast następne w kolejności były osoby pracujące (53 osoby) oraz osoby bezrobotne, bez prawa do zasiłku (46 osób).

Powyższe dane uprawniają do stwierdzenia, iż najliczniejszą grupę wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia OPS-u w 2015 r. stanowiły rodziny ubogie, często zmagające się z bezrobociem. Pochodzące z nich dzieci, z racji niedoborów materialnych w domu, korzystały ze wsparcia w formie dożywiania w szkołach. Diagnozę tę potwierdzają dane dotyczące powodów przyznawania pomocy społecznej w gminie, które za lata 2013-2015 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 24. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2013-2015

powód przyznania pomocy	liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015
ubóstwo	26	55	38	70	170	129
sieroctwo	2	4	3	5	7	5
bezdomność	13	14	13	29	30	35
potrzeba ochrony macierzyństwa	94	100	76	470	479	372
bezrobocie	114	104	55	361	347	brak danych
niepełnosprawność	79	77	85	179	183	285
długotrwała lub ciężka choroba	53	49	36	117	118	87
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	48	38	45	171	129	158
w tym rodziny niepełne	37	29	33	116	84	102
w tym rodziny wielodzietne	8	7	11	46	39	59
alkoholizm	4	6	7	7	10	10

trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	1	2	3	2	3	3
zdarzenie losowe	–	1	4	–	4	9
sytuacja kryzysowa	1	–	1	2	–	2
klęska żywiołowa lub ekologiczna	–	–	1	–	–	5

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Rakoniewicach.

W latach 2013-2015 najczęstszą przyczyną przyznawania pomocy społecznej w gminie była niepełnosprawność. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia OPS-u z tego powodu ulegała wahaniom (79 rodzin w 2013 r., 77 w 2014 r., 85 w 2015 r.). Drugą bardzo częstą przyczyną udzielania pomocy była potrzeba ochrony macierzyństwa. Liczba rodzin objętych wsparciem OPS-u z tego powodu także ulegała wahaniom (94 w 2013 r., 100 w 2014 r., 76 w 2015 r.). Bardzo istotnymi powodami świadczenia pomocy społecznej w gminie były: bezrobocie (114 w 2013 r., 104 w 2014 r., 55 w 2015 r.), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (48 w 2013 r., 38 w 2014 r., 45 w 2015 r.), ubóstwo (26 w 2013 r., 55 w 2014 r., 38 w 2015 r.) oraz długotrwała lub ciężka choroba (53 w 2013 r., 49 w 2014 r., 36 w 2015 r.). Stosunkowo częstymi powodami przyznawania pomocy były także bezdomność i alkoholizm. Znacznie rzadziej OPS udzielał pomocy z takich powodów jak: zdarzenie losowe, sieroctwo, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, sytuacja kryzysowa oraz klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Powody przyznania pomocy społecznej w gminie przez OPS wpływały na formę udzielanego wsparcia. Dane w tym zakresie za lata 2013-2015 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 25. Formy wsparcia udzielanego w gminie przez OPS w latach 2013-2015

formy pomocy	liczba osób, którym przyznano decyzją administracyjną świadczenie			liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
pieniężna	225	226	183	224	225	175	668	696	532
rzeczowa	238	226	228	104	106	113	508	508	490
praca socjalna	X	X	X	254	253	216	791	783	693
usługi opiekuńcze	1	2	1	1	2	1	1	2	1
odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej	6	6	5	X	X	X	X	X	X
dodatki mieszkaniowe	86	92	77	86	92	77	369	432	331
dodatki energetyczne	–	3	5	–	3	5	–	14	21

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Rakoniewicach.

W latach 2013-2015 najważniejszą formą wsparcia udzielaną mieszkańcom gminy była praca socjalna. Polegała ona m.in. na udzielaniu informacji, wskazówek i pomocy przy rozwiązywaniu trudnych spraw życiowych, świadczeniu poradnictwa oraz współpracy z innymi podmiotami pomocy społecznej. Objęto nią 791 osób w rodzinach w 2013 r., 783 w 2014 r. i 693 w 2015 r.

Bardzo ważną formą wsparcia beneficjentów była również pomoc finansowa, głównie w postaci zasiłków stałych, zasiłków celowych oraz zasiłków okresowych, którą objęto 668 osób w rodzinach w 2013 r., 696 w 2014 r. i 532 w 2015 r.

Ważną formę wsparcia udzielonego mieszkańcom gminy stanowiła też pomoc rzeczowa, udzielana przede wszystkim w postaci posiłku (508 osób w rodzinach w 2013 r., 508 w 2014 r., 490 w 2015 r.).

OPS w Rakoniewicach udzielał także wsparcia w postaci dodatków mieszkaniowych (369 osób w rodzinach w 2013 r., 432 w 2014 r., 331 w 2015 r.) i dodatków energetycznych (14 osób w rodzinach w 2014 r. i 21 w 2015 r.). Wśród form pomocy świadczonej przez Ośrodek w latach 2013-2015 znalazły się również usługi opiekuńcze, którymi objęto 1 osobę w 2013 r., 2 w 2014 r. i 1 w 2015 r.

Osoby niemogące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można było zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych i które tym samym wymagały całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, były kierowane przez OPS do domów pomocy społecznej. W roku 2013 do DPS-u skierowano 6 osób, a w 2015 roku 3 osoby z gminy. W latach 2013-2015 gmina pokrywała koszt pobytu w DPS-ie dla odpowiednio: 6, 5 i 5 osób z gminy. Dane na temat liczby skierowań do DPS-ów oraz liczby osób w nich przebywających przedstawia kolejna tabela.

Tabela 26. Skierowania i pobyt w domach pomocy społecznej w latach 2013-2015

	2013	2014	2015
liczba osób z gminy skierowanych do DPS-ów	6	–	3
liczba osób z gminy przebywających w DPS-ach	6	6	5

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Rakoniewicach.

Do realizowanych form wsparcia zaliczały się kontrakty socjalne, których w analizowanym okresie podpisano 11 w 2013 r. W roku 2015 zatrudniano jednego asystenta rodziny, który sprawował pieczę nad pięcioma rodzinami dysfunkcyjnymi, przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Rakoniewicach udzielał również pomocy w zakresie świadczeń niepieniężnych. Jednym z takich świadczeń była pomoc w formie dożywiania

dzieci w szkołach, organizowana w oparciu o wieloletni program rządowy „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. W 2015 r. takiej pomocy udzielono 368 osobom (z czego 228 to uczniowie z terenu gminy) na łączną kwotę 133.600 zł, w tym z dotacji 73.600 zł. W 2015 r. pomocą w formie posiłku tzw. bez wywiadu środowiskowego objętych było 28 dzieci. Dożywianie było prowadzone w przedszkolu i we wszystkich szkołach na terenie gminy Rakoniewice oraz szkołach ponadgimnazjalnych poza gminą, do których uczęszczały dzieci z gminy. Program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” daje także możliwość objęcia pomocą w formie świadczenia pieniężnego – zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności. Z takiej formy w 2015 r. skorzystało 55 rodzin.

Od 2014 r. Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje Rządowy Program „Karta dużej rodziny”. Wydano 314 takich kart (dla 52 rodzin). Koszt realizacji programu to 686,08 zł.

OPS od kilku lat uczestniczy też w ogólnopolskiej akcji Świątecznej Zbiórki Żywności, w której w 2015 r. zebrano 657 kg artykułów żywnościowych. Z zebranego towaru przygotowano paczki świąteczne dla 29 rodzin z terenu gminy Rakoniewice. Zbiórkę przeprowadzono w 2 marketach dzięki pomocy uczniów Gimnazjum w Rakoniewicach. Ośrodek korzysta z pomocy wielu sponsorów – m.in. w „Zajeździe u Bogdana” od 17 lat przygotowywane są dla dzieci z rodzin objętych pomocą społeczną „Spotkania z Mikołajem”. W 2015 r. w takim w spotkaniu uczestniczyło 80 dzieci w wieku od 5 do 10 lat. Paczki ze słodyczami dla dzieci zostały sfinansowane częściowo ze środków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Ponadto od 17 lat w „Zajeździe u Bogdana” przygotowywane są także finansowane przez sponsorów „Wigilie dla samotnych”.

W ramach szeroko rozumianej pomocy społecznej Urząd Miejski w Rakoniewicach przyznawał mieszkańcom gminy świadczenia rodzinne, do których należą: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku pielęgnacyjnego oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 27. Wartość świadczeń rodzinnych przyznanych w gminie w latach 2013-2015

	2013	2014	2015
wartość przyznanych świadczeń rodzinnych (w zł)	4.639.657	4.347.231	4.561.840
liczba rodzin, którym decyzją przyznano świadczenie rodzinne	983	946	970

Dane Urzędu Miejskiego w Rakoniewicach.

Tabela 28. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2013-2015

rodzaj świadczenia	liczba przyznanych świadczeń			wartość przyznanych świadczeń (zł)		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015
zasiłek rodzinny	18.851	17.804	16.666	1.860.218	1.760.837	1.682.979
dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka	85	70	66	85.000	70.000	66.000
dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	1.092	625	539	428.361	240.735	210.401
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka	550	498	487	98.220	88.100	86.900
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych	–	–	–	–	–	–
dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	1.275	1.283	1.195	97.960	98.840	95.740
dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	1.174	1.116	1.036	117.400	111.600	103.600
dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	2.380	2.260	2.031	123.400	116.760	110.071
dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	3.204	3.001	2.786	256.320	240.080	227.260
zasiłek pielęgnacyjny	4.691	4.942	4.882	717.723	756.126	746.946
świadczenie pielęgnacyjne	1.158	940	849	648.791	693.132	1.014.280
dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego	508	–	–	50.800	–	–
specjalny zasiłek opiekuńczy	19	33	137	9.464	17.021	69.663
jednorazowa	146	154	148	146.000	154.000	148.000

zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka						
---	--	--	--	--	--	--

Dane Urzędu Miejskiego w Rakoniewicach.

W latach 2013-2015 wielkość wydatków przeznaczonych na realizację świadczeń rodzinnych ulegała wahaniom (4.639.657 zł w 2013 r., 4.347.231 zł w 2014 r., 4.561.840 zł w 2015 r.).

Najczęstszą formą wsparcia w tym zakresie był zasiłek rodzinny, który służy częściowemu pokryciu wydatków na utrzymanie dziecka. Istotne formy wsparcia stanowiły również: zasiłek pielęgnacyjny, świadczenia pielęgnacyjne oraz dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania oraz z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego.

Świadczenia alimentacyjne stanowiły kolejną formę wsparcia udzielaną w latach 2013-2015 mieszkańcom gminy przez Urząd Miejski w Rakoniewicach. Ta pomoc finansowa, świadczona zgodnie z ustawą o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, była przyznawana dziecku wychowywanemu w rodzinie niepełnej, w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, oraz dzieciom wychowywanym przez osoby pozostające w związkach małżeńskich, przeprowadzających separację lub rozwód. Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 29. Świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2013-2015

	2013	2014	2015
liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie	115	99	103
liczba przyznanych świadczeń	1.357	1.296	1.250
wielkość wydatków na świadczenia (zł)	490.138	479.841	479.869

Dane Urzędu Miejskiego w Rakoniewicach.

Wartość wydatków na realizację świadczeń alimentacyjnych, które w latach 2013-2015 Urząd Miejski wypłacał mieszkańcom gminy, ulegała wahaniom (490.138 zł w 2013 r., 479.841 zł w 2014 r., 479.869 zł w 2015 r.).

Pomoc społeczna polega m.in. na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Składają się na nią zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. Obok Ośrodka Pomocy Społecznej w gminie Rakoniewice funkcjonują Warsztaty Terapii Zajęciowej, Spółdzielnia Socjalna „Serce” w Rakoniewicach i Dom „Pomocna Dłoń” w Błońsku. Poniżej zamieszczone karty zasobów zawierają szczegółowe informacje na temat tych podmiotów.

Warsztaty Terapii Zajęciowej w Rakoniewicach

ul. Krystyny 30, 62-067 Rakoniewice.

Podmiot prowadzący:

Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom „Serce”, ul. Krystyny 30, 62-067 Rakoniewice.

Zakres oferowanych usług:

Placówka pobytu dziennego, której zadaniem jest przygotowanie osób niepełnosprawnych do funkcjonowania w środowisku otwartym, dzięki poprawie ich życia w sferze psychicznej, fizycznej i społecznej. Docelowo ma to doprowadzić do ich wejścia na rynek pracy i samodzielnej egzystencji. Placówka oferuje zajęcia ogólnorozwojowe w 10 pracowniach: gospodarstwa domowego, artystycznej, komputerowej, pamiątkarskiej, plastycznej, krawieckiej, ogrodniczej, technicznej, witrażu i promocji zdrowia. Dodatkowo w czasie zajęć odbywają się w wyznaczonych dniach tygodnia zajęcia: psychoterapeutyczne z psychologiem, artystyczne (Kabarecik „Wóteczek”, zajęcia taneczne zespołu „Serduszka”, chórek) z instruktorem pracowni artystycznej, zajęcia w ogrodzie przy siedzibie WTZ-tu, zajęcia praktyczne z trenerem pracy (instruktorem pracowni komputerowej), a także praktyki zawodowe w Spółdzielni Socjalnej „SERCE” oraz w Przedszkolu w Rakoniewicach.

Kategoria i liczba klientów objętych wsparciem:

Oferta skierowana jest przede wszystkim do osób z umiarkowanym oraz znacznym stopniem niepełnosprawności (ze wskazaniem do uczestnictwa w terapii zajęciowej). W 2015 r. placówka objęła wsparciem 50 osób niepełnosprawnych z gminy Rakoniewice.

Spółdzielnia Socjalna „Serce” w Rakoniewicach

ul. Krystyny 30, 62-067 Rakoniewice.

Podmiot prowadzący:

Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom „Serce”, ul. Krystyny 30, 62-067 Rakoniewice.

Zakres oferowanych usług:

Spółdzielnia Socjalna „Serce” to ogromna szansa dla osób niepełnosprawnych z Warsztatów Terapii Zajęciowej, uczestników, którzy z różnych powodów mają problem z odnalezieniem się na rynku pracy. Dzięki temu przedsięwzięciu młodzież niepełnosprawna ma możliwość usamodzielnienia, rozwoju i rehabilitacji. Uczestnicy Spółdzielni świadczą pracę na kilka sposobów: opieka nad terenami zielonymi, pielęgnacja ogrodów, rękodzieło, produkcja podpałki kominkowej, transport 9-osobowym busem (możliwość wynajęcia), dowożenie uczestników WTZ-tu na zajęcia. Niepełnosprawni pracownicy Spółdzielni pracują w różnych miejscach u pracodawcy.

Kategoria i liczba klientów objętych wsparciem:

Oferta skierowana jest przede wszystkim do osób z umiarkowanym oraz znacznym stopniem niepełnosprawności. W 2015 r. Spółdzielnia objęła wsparciem 7 osób niepełnosprawnych z gminy Rakoniewice.

Dom „Pomocna Dłoń” – Ośrodek Usamodzielniający, Ośrodek Interwencji Kryzysowej

Błońsko 37a, 64-308 Jabłonna.

Podmiot prowadzący:

Stowarzyszenie „Dom Pomocna Dłoń”, Błońsko 37a, 64-308 Jabłonna.

Zakres oferowanych usług:

Celem jest pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej, głównie dotkniętym bądź zagrożonym bezdomnością, sieroctwem społecznym, bezrobociem, przemocą w rodzinie. W Domu prowadzone są działania wychowawcze, psychologiczne, edukacyjne i socjalne, zmierzające do usamodzielnienia podopiecznych – głównie byłych wychowanków domów dziecka i innych placówek opiekuńczo-wychowawczych, samotnych matek z dziećmi, kobiet w ciąży, rodzin i osób samotnych.

W 2015 r. Stowarzyszenie prowadziło 10 mieszkań chronionych. Mieszkania są skuteczną formą mieszkalnictwa wspieranego dla osób bezdomnych, które przeszły etap readaptacji społecznej w ośrodkach.

Stowarzyszenie powołało też do działania Warsztaty Aktywizacji Zawodowej, których celem jest przygotowywanie podopiecznych do zdobycia i utrzymania zatrudnienia.

Kategoria i liczba klientów objętych wsparciem:

Oferta skierowana jest do osób młodych i w średnim wieku, rodzin, kobiet z dziećmi, osób chorych, niepełnosprawnych, starszych. W roku 2015 w Domu „Pomocna Dłoń” przebywało 177 osób w trakcie 194 pobyków.

Na terenie gminy funkcjonuje także 6 świetlic dla dzieci i młodzieży. Realizują one program opiekuńczo-wychowawczy.

Tabela 30. Świetlice środowiskowe działające w gminie w 2015 r.

l.p.	Miejscowość	Miejsce
1.	Rakoniewice	Świetlica przy Parafialnym Domu Caritas, ul. Krystyny 25a
2.	Ruchocice	Świetlica przy szkole w Ruchocicach
3.	Rostarzewo	Świetlica przy szkole w Rostarzewie – siłownia, boisko, sala
4.	Rostarzewo	Świetlica przy szkole w Rostarzewie
5.	Jabłonna	Świetlica przy bibliotece w Jabłonie
6.	Łąkie	Świetlica przy szkole w Łąkiem

Dane Urzędu Miejskiego w Rakoniewicach.

Ponadto zasięgiem swego działania obejmują mieszkańców gminy Rakoniewice również jednostki powiatowe zlokalizowane w Grodzisku Wielkopolskim: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna. Poniższa tabela przedstawia dane o działalności PCPR-u w Grodzisku Wielkopolskim w odniesieniu do ludności gminy w zakresie pieczy zastępczej.

Tabela 31. Działalność PCPR-u w odniesieniu do ludności gminy w zakresie pieczy zastępczej w latach 2013-2015

	2013	2014	2015
liczba dzieci z gminy zgłoszonych do adopcji	2	2	0
liczba dzieci z gminy adoptowanych	2	0	0
liczba dzieci z gminy umieszczonych w rodzinach zastępczych	3	10	1
liczba dzieci z gminy umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	2	0	0
liczba dzieci z gminy przebywających w rodzinach zastępczych	7	12	12
liczba dzieci z gminy przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	2	2	2
liczba rodzin zastępczych, które objęły opieką dzieci z gminy	2	4	1
liczba usamodzielnianych dzieci z gminy	0	1	2

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Wielkopolskim.

W 2013 i w 2014 roku po dwoje dzieci z gminy zostało zgłoszonych do adopcji. Dwoje dzieci zostało adoptowanych w 2013 roku. W latach 2013-2015 w rodzinach zastępczych zostało umieszczonych odpowiednio: 3, 10 i 1 dziecko, natomiast w 2013 r. w placówce opiekuńczo-wychowawczej umieszczono dwoje dzieci.

W analizowanym okresie każdego roku w rodzinach zastępczych przebywało odpowiednio: 7, 12, 13 dzieci z gminy. W latach 2013-2015 liczba rodzin zastępczych, które obejmowały opieką dzieci z gminy, utrzymywała się na zbliżonym poziomie – odpowiednio: 2, 4 i 1.

Jeśli chodzi o pobyt w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, to w analizowanym okresie w każdym roku przebywało tam po dwoje dzieci z gminy. Warto dodać, iż w 2014 r. usamodzielniono jednego, a w 2015 r. dwóch pochodzących z gminy wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Grodzisku Wielkopolskim w roku szkolnym 2015/2016 obejmowała wsparciem łącznie 266 dzieci i młodzieży z terenu gminy Rakoniewice, udzielając niżej wymienionych form pomocy:

- orzeczenia – 57;
- opinie – 178.

12. SEKTOR POZARZĄDOWY

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form aktywności społecznej. Odgrywają ważną rolę nie tylko w konsolidacji lokalnej społeczności, organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale także ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie ich zasobów.

W 2015 r. na terenie gminy Rakoniewice funkcjonowało 13 organizacji pozarządowych. Samorząd gminy, w oparciu o akt prawa miejscowego (Program współpracy gminy Rakoniewice z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie), podejmował z nimi współpracę, która przybierała formę zlecenia organizacjom realizacji zadań własnych, wsparcia lokalowego oraz doradztwa i konsultacji. Poniższa tabela przedstawia dane na temat sektora pozarządowego funkcjonującego w gminie.

Tabela 32. Organizacje pozarządowe w gminie w 2015 roku

lp.	nazwa organizacji	adres	charakterystyka prowadzonych działań
1.	Fundacja „Już Czas”	Błońsko 37a, 64-308 Jabłonna	celem jest pomoc społeczna, w tym pomoc rodzinom w trudnej sytuacji życiowej oraz wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej
2.	Klub Sportowy „Piast” Jabłonna	ul. Kościelna 1A, 64-308 Jabłonna	celem działania jest propagowanie kultury fizycznej, sportu, rekreacji i turystyki oraz organizowanie i rozwijanie procesu szkolenia w zakresie piłki nożnej i innych dyscyplin sportu
3.	Klub Sportowy „Sokół” Rakoniewice	Stadion 1, 62-067 Rakoniewice	celem jest planowanie i organizowanie życia sportowego, angażowanie mieszkańców do różnorodnych form aktywności ruchowej, gier, zabaw, dostosowanych do wieku, stopnia sprawności i zainteresowań
4.	Komitet Organizacyjny Imprez Kulturalno-Sportowych	Plac Powstańców Wlkp. 4/3, 62-067 Rakoniewice	celem jest organizacja biegów ulicznych oraz turniejów sportowych
5.	Młodzieżowy Klub Sportowy „Orzeł” Rostarzewo	ul. Polna 15, 62-068 Rostarzewo	celem działalności klubu jest zapewnienie dogodnych warunków do uprawiania sportu, organizacja

			szkoleń sekcji piłkarskiej, festynów, zabaw, turniejów
6.	Stowarzyszenie „Dom Pomocna Dłoń”	Błońsko 37a, 64-308 Jabłonna	celem jest pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej, głównie dotkniętym bądź zagrożonym bezdomnością, sieroctwem społecznym, bezrobociem, przemocą w rodzinie
7.	Stowarzyszenie Gospodyń Wiejskich Gminy Rakoniewice	Osiedle Drzymały 25, 62-067 Rakoniewice	celem jest aktywizacja i integracja środowiska wiejskiego, oraz propagowanie i pielęgnacja tradycji regionalnych
8.	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom „Serce”	ul. Krystyny 30, 62-067 Rakoniewice	prowadzi działania na rzecz osób niepełnosprawnych oraz w zakresie pomocy społecznej, w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej
9.	Stowarzyszenie „Wioska”	Wioska 42, 64-308 Jabłonna	celem jest poszerzanie grona miłośników i sympatyków regionu, wspieranie działań kulturalnych, oświatowych, sportowych, ekologicznych i antyalkoholowych oraz promowanie miejscowości Wioska w kraju i za granicą
10.	Stowarzyszenie „Złota Jesień”	ul. Krystyny 30, 62-067 Rakoniewice	celem jest podejmowanie różnorodnych przedsięwzięć służących nabywaniu wiedzy i umiejętności oraz aktywizowaniu swoich członków oraz osób starszych, samotnych i niepełnosprawnych
11.	Towarzystwo Miłośników Ziemi Rakoniewickiej im. Michała Drzymały w Rakoniewicach	Osiedle Wygoda 1, 62-067 Rakoniewice	celem jest współdziałanie w tworzeniu wartości i upowszechnianiu kultury, opieka nad zabytkami i miejscami pamięci, organizacja imprez kulturalnych, prowadzenie działalności informacyjnej i promocyjnej walorów ziemi Michała Drzymały
12.	Uczniowski Klub Sportowy „Smoki” Rakoniewice	ul. Nowotomyska 3, 62-067 Rakoniewice	celem klubu jest rozwijanie różnorodnych form kultury fizycznej w środowisku dzieci i młodzieży
13.	Ochotnicze Straże Pożarne	Gnin 31a	1. Prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z Państwową Strażą Pożarną, organami samorządowymi i innymi podmiotami. 2. Udział w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń.
		Goździn 45a	
		ul. Kościelna 1A, Jabłonna	
		Komorówko 27	
		Kuźnica Zbąska 31	

	Łąkie 89	3. Informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi. 4. Rozwijanie wśród członków ochotniczej straży pożarnej kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenia działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej. 5. Wykonywanie innych zadań wynikających z przepisów o ochronie przeciwpożarowej. Działania na rzecz ochrony środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń. 6. Działania na rzecz ochrony środowiska
	ul. Starowolsztyńska 3a, Rakoniewice	
	ul. Rakoniewicka 34a, Rostarzewo	
	ul. Poznańska 30A, Ruhocice	
	Tarnowa 71b	
	Wioska 92	

Dane Urzędu Miejskiego Gminy Rakoniewice.

Podczas badań ankietowych respondenci wskazywali organizacje pozarządowe, których w gminie brakuje, a które mogłyby integrować, aktywizować lokalną społeczność lub przyczyniać się do łagodzenia bądź rozwiązywania lokalnych problemów. W pierwszej kolejności wymieniono Związek Harcerstwa Polskiego, organizacje tworzone ad hoc, stowarzyszenia hobbystyczno-rekreacyjne i koła zainteresowań dla różnych grup wiekowych (np. klub biegacza) oraz organizacje skupiające wolontariuszy, np. opiekunów osób starszych.

W 2015 r. w gminie Rakoniewice funkcjonowały 4 parafie Kościoła rzymskokatolickiego. Dane na ich temat zawiera poniższa tabela.

Tabela 33. Parafie Kościoła rzymskokatolickiego w gminie w 2015 roku

lp.	nazwa – działania na rzecz rodzin	adres
1.	Parafia pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Jabłonnej	ul. Kościelna 10, 64-308 Jabłonna
2.	Parafia pw. Św. Marcina i Stanisława Bpa Przy parafii prowadzona jest Świetlica środowiskowa/opiekuńczo-wychowawcza dla dzieci z rodzin patologicznych, potrzebujących pomocy	ul. Krystyny 25a, 62-067 Rakoniewice
3.	Parafia pw. Św. Urszuli w Ruhocicach	ul. Dworcowa 2, 62-073 Ruhocice
4.	Parafia pw. Św. Józefa w Rostarzewie	ul. Powstańców Wielkopolskich, 62-068 Rostarzewo

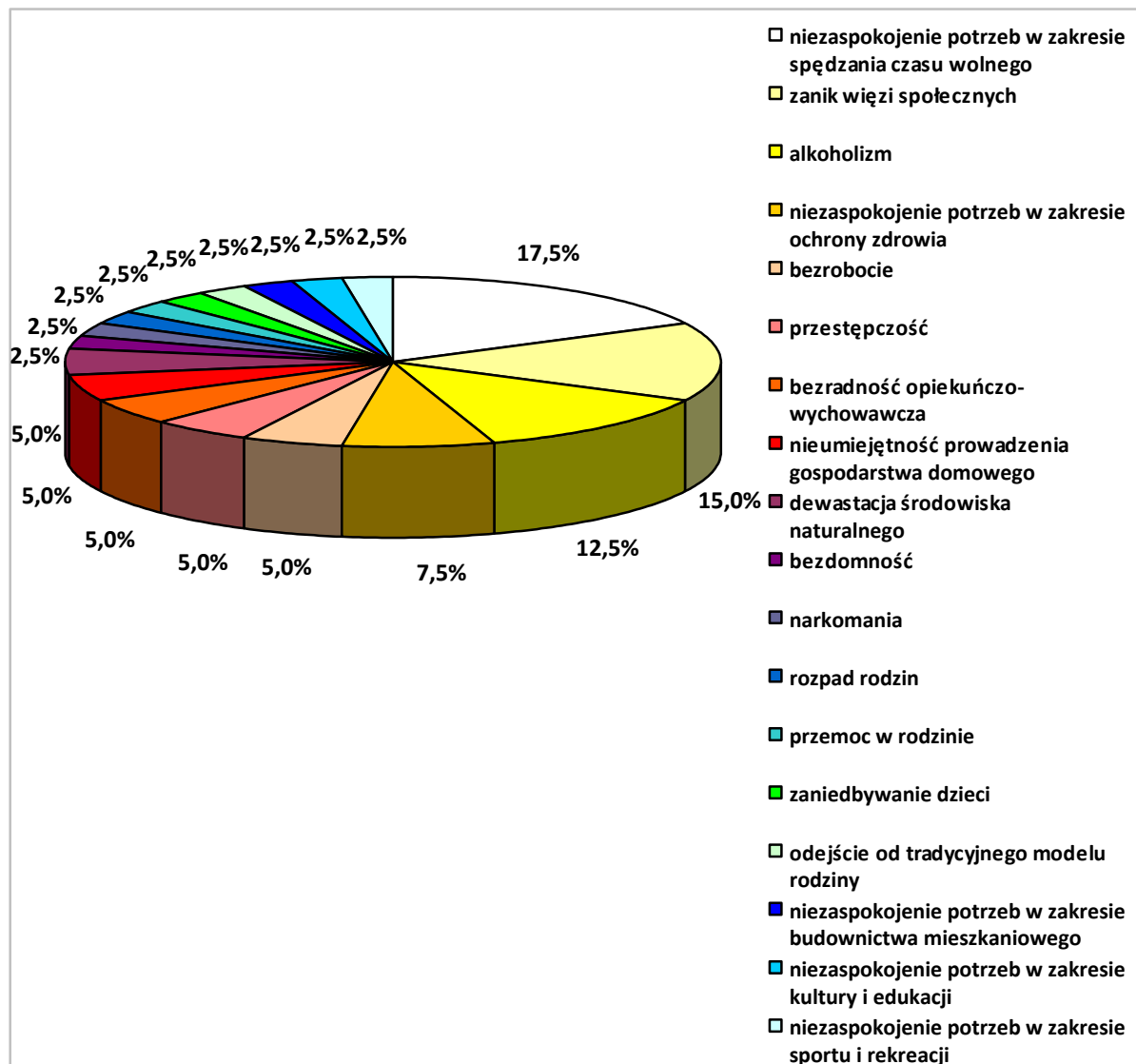
Dane Urzędu Miejskiego Gminy Rakoniewice.

13. PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO

Ważnym elementem każdego postępowania diagnostycznego są badania, których celem jest poznanie opinii środowiska lokalnego na temat przedmiotu diagnozy. W ramach diagnozy problemów społecznych gminy Rakoniewice oraz określenia stopnia ich natężenia badania takie zostały przeprowadzone przy zastosowaniu ankiety rozesłanej do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej (m.in. radnych, pracowników Urzędu Miejskiego, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli placówek oświatowo-wychowawczych, kulturalnych, pomocy społecznej, służby zdrowia, Policji, organizacji pozarządowych, kościoła) oraz mieszkańców gminy. Do analizy – jak wspomniano we wstępie do niniejszego dokumentu – przedłożono 12 anonimowo wypełnionych ankiet, w których badani odnieśli się do wybranych zagadnień.

Uczestników badania poproszono na wstępie o wskazanie problemów i niekorzystnych zjawisk, które najbardziej uwidaczniają się w gminie. Respondenci mieli możliwość dokonania wielokrotnego wyboru odpowiedzi. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 9. Jakie problemy, niekorzystne zjawiska najbardziej uwidaczniają się w gminie?

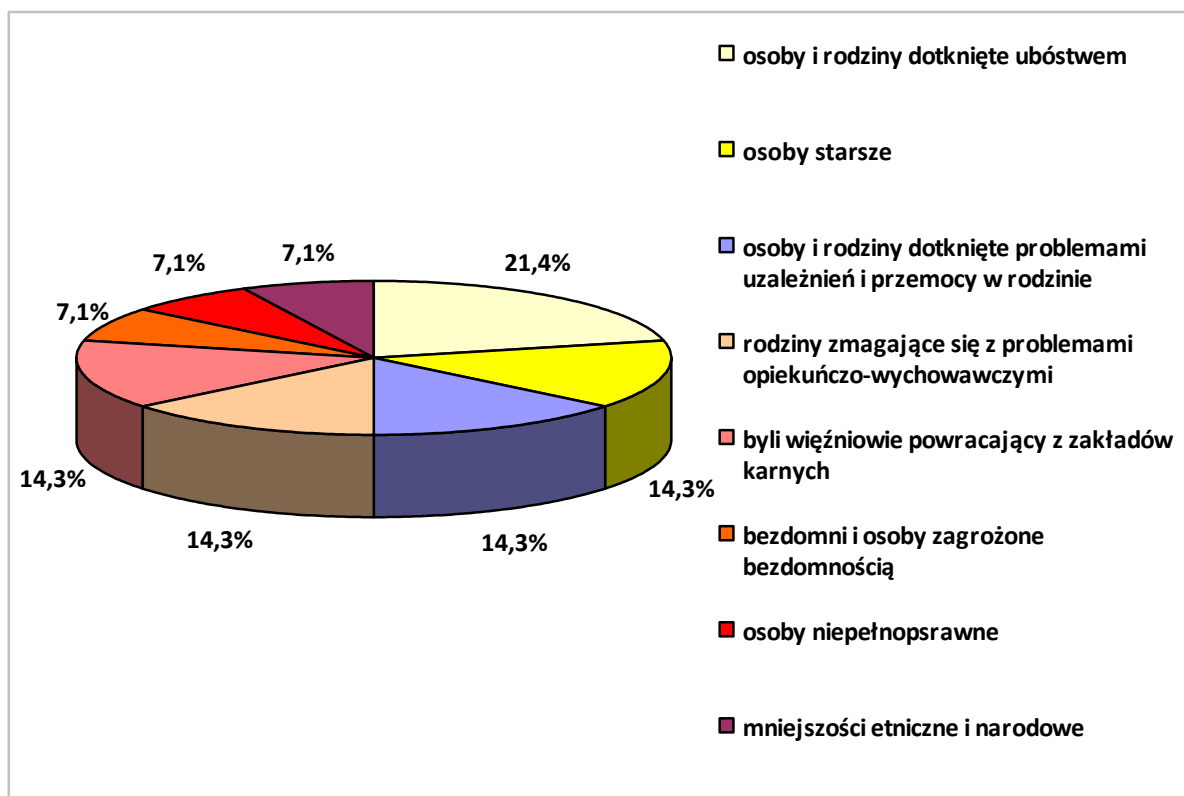
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Wśród problemów, które najbardziej uwidaczniają się w gminie, respondenci najczęściej wskazywali nieaspokojenie potrzeb w zakresie spędzania czasu wolnego dzieci, młodzieży i dorosłych (17,5%), zanik więzi społecznych (15%) oraz alkoholizm (12,5%). Często wskazywano na nieaspokojenie potrzeb w zakresie ochrony zdrowia (7,5%) oraz bezrobocie, przestępczość, bezzadność opiekuńczo-wychowawczą, nieumiejętność prowadzenia gospodarstwa domowego i dewastację środowiska naturalnego (po 5%).

W dalszej kolejności były: bezzadność, narkomania, rozpad rodzin, przemoc w rodzinie, zaniedbywanie dzieci, odejście od tradycyjnego modelu rodziny, a także nieaspokojenie potrzeb w zakresie budownictwa mieszkaniowego, nieaspokojenie potrzeb w zakresie kultury i edukacji oraz nieaspokojenie potrzeb w zakresie sportu i rekreacji (po 2,5%).

Odpowiadając na następane pytanie, ankietowani podali kategorie osób, rodzin i grup, które są najbardziej zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Rozkład odpowiedzi ilustruje kolejny wykres.

Wykres 10. Jakie osoby, rodziny, grupy mieszkańców gminy są najbardziej Pani/Pana zdaniem zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym?

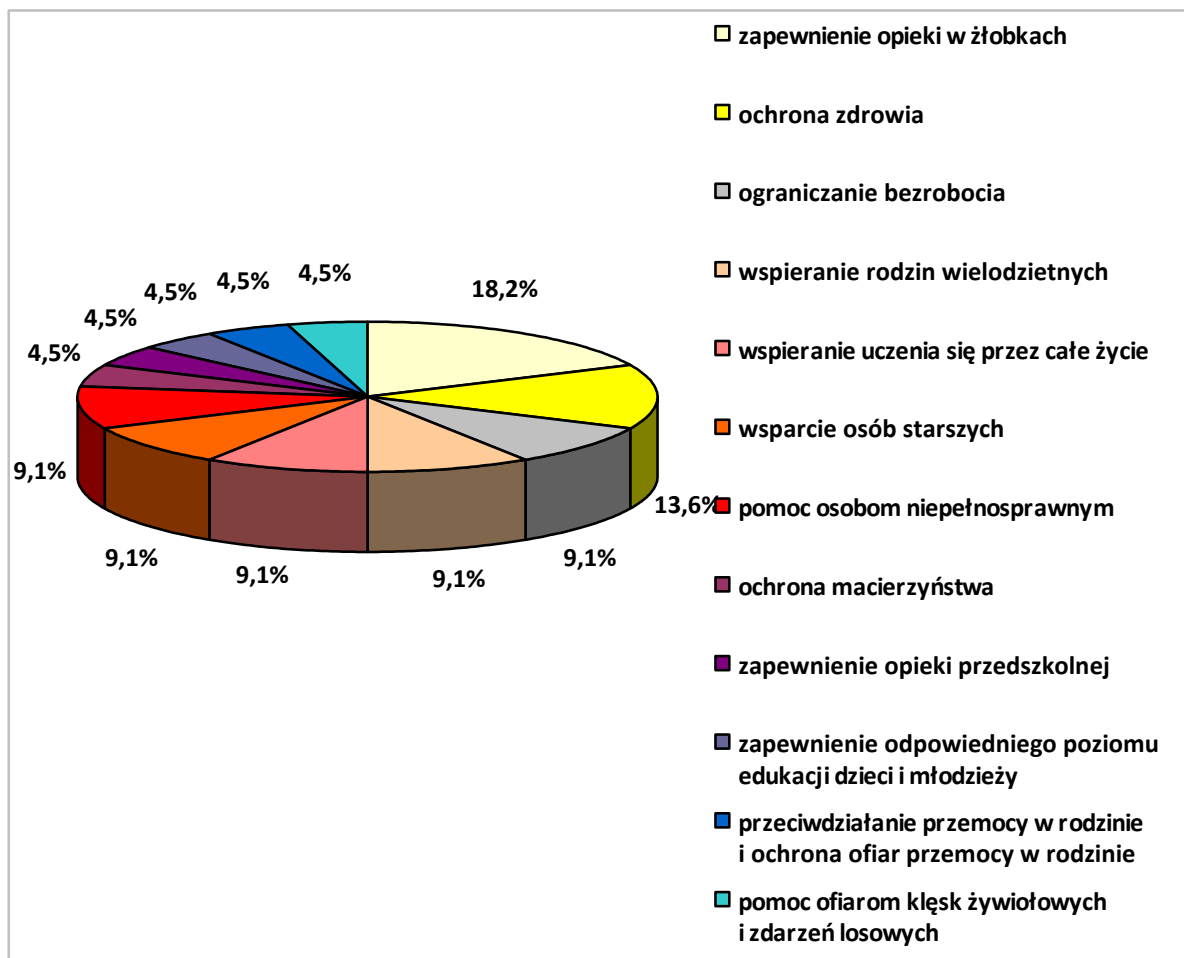

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Najczęściej wskazywaną przez badanych grupą najbardziej zagrożoną marginalizacją i wykluczeniem społecznym były osoby i rodziny dotknięte ubóstwem (21,4% wskazań). Liczne wskazania odnosiły się do osób starszych, osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie, a także rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi oraz byłych więźniów powracających z zakładów karnych (po 14,3%). Do często wskazywanych kategorii osób, rodzin i grup zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym zaliczono również bezdomnych i osoby zagrożone bezdomnością, osoby niepełnosprawne oraz mniejszości etniczne i narodowe (po 7,1%).

W kolejnym pytaniu poproszono badanych o wskazanie obszarów, w których oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w gminie jest najbardziej niezadowolająca. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 11. W jakich Pani/Pana zdaniem obszarach działania podejmowane na terenie gminy bądź oferowane wsparcie są najbardziej niezadowolające?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W opinii ankietowanych oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom w gminie jest najmniej zadowolająca przede wszystkim w takich obszarach, jak: zapewnienie opieki w żłobkach (18,2%), ochrona zdrowia (13,6%), ograniczanie bezrobocia, wspieranie rodzin wielodzietnych oraz wspieranie uczenia się przez całe życie, wsparcie osób starszych i pomoc osobom niepełnosprawnym (po 9,1%), a także ochrona macierzyństwa, zapewnienie opieki przedszkolnej, zapewnienie odpowiedniego poziomu edukacji dzieci i młodzieży, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ochrona ofiar przemocy w rodzinie oraz pomoc ofiarom klęsk żywiołowych i zdarzeń losowych (po 4,5%).

Jakie działania należałoby podjąć w gminie w celu poprawy sytuacji i zaspokojenia potrzeb osób i rodzin wymagających wsparcia?

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym wskazać działania, jakie należałoby podjąć w gminie w celu poprawy sytuacji osób i rodzin dotkniętych

problemami społecznymi. Odpowiadając na nie, ankietowani szczególnie nacisk położyli na zintensyfikowanie działań pomocowych. W tym kontekście badani wskazywali na potrzebę stałego monitorowania problemów społecznych występujących w gminie oraz systemowego ich rozwiązywania. Według respondentów należy zwiększyć współpracę z osobami wymagającymi wsparcia, aby właściwie diagnozować ich problemy. Ankietowani zastrzegli jednak, że świadczoną pomoc należałoby poddać kontroli co do zasadności jej przyznawania i efektywności jej wykorzystania. Za równie ważne uznali zwiększenie liczby asystentów rodzin oraz kontynuowanie prowadzonej w gminie działalności profilaktycznej w obszarze uzależnień. Do niezbędnych działań respondenci zaliczyli również uruchomienie Gminnego Ośrodka Kultury, utworzenie Dziennego Domu Opieki dla Osób Starszych oraz organizowanie zajęć dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.

Podmioty mogące przyczynić się do zniwelowania problemów społecznych w gminie

Podczas badań ankietowych respondenci identyfikowali także instytucje i organizacje działające w gminie bądź obejmujące zasięgiem działania jej mieszkańców, które mogą w największym stopniu przyczynić się do złagodzenia bądź rozwiązania lokalnych problemów społecznych, w tym problemów rodzin i dzieci. W pierwszej kolejności zaliczono do nich: Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe, Urząd Miejski, PCPR oraz żłobki i przedszkola.

14. BEZROBOCIE

Problemy na rynku pracy, objawiające się niedostateczną liczbą miejsc pracy, prowadzą do obniżenia standardu życia ludności. Długotrwałe pozostawanie bez zatrudnienia ogranicza szanse na podjęcie pracy, przyczynia się do ubożenia ludności, a nawet prowadzi do wykluczenia społecznego.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grodzisku Wielkopolskim, w latach 2013-2015 liczba osób bezrobotnych w gminie zmniejszała się z roku na rok: 530 osób na koniec 2013 roku, 512 osób na koniec roku następnego, 399 osób na koniec roku 2015. Zmniejszył się także udział bezrobotnych w liczbie ludności gminy w wieku produkcyjnym. Wśród pozostających bez pracy nieznaczną większość w roku 2013 stanowili mężczyźni, których liczba na koniec tego roku wyniosła 266 (w stosunku do 264 kobiet). W 2014 r. i w 2015 r. więcej było bezrobotnych kobiet niż mężczyzn – odpowiednio: 274 w stosunku do 238 i 233 w stosunku do 166. Dane w tym zakresie przedstawia kolejna tabela.

Tabela 34. Bezrobotni w gminie i ich udział w liczbie ludności gminy w wieku produkcyjnym w latach 2013-2015

	2013	2014	2015
liczba bezrobotnych w gminie	530	512	399
udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	6,16%	5,92%	4,57%
liczba bezrobotnych kobiet w gminie	264	274	233
udział kobiet w liczbie bezrobotnych	49,81%	53,52%	58,40%

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Grodzisku Wielkopolskim.

Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnej tabeli informacje na temat stopy bezrobocia, jaką odnotowano w latach 2013-2015 w powiecie grodziskim, województwie wielkopolskim i w kraju.

Tabela 35. Stopa bezrobocia w powiecie, województwie i w kraju w latach 2013-2015

	2013	2014	2015
stopa bezrobocia w powiecie grodziskim	9,0%	7,8%	6,3%
stopa bezrobocia w województwie wielkopolskim	9,6%	7,8%	6,2%
stopa bezrobocia w kraju	13,4%	11,5%	9,8%

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

W latach 2013-2015 powiat grodziski charakteryzował się zbliżoną w stosunku do województwa wielkopolskiego i niższą w stosunku do kraju, stopą bezrobocia. Zarówno w powiecie, województwie, jak i w kraju w 2015 roku odnotowano jej spadek w porównaniu z rokiem poprzednim.

Dla scharakteryzowania problemu bezrobocia w gminie ważna jest analiza danych dotyczących podziału bezrobotnych według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia. Dane szczegółowe w tym zakresie na koniec 2015 roku przedstawia poniższa tabela.

Tabela 36. Bezrobotni w gminie na koniec 2015 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia

wiek	liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)
	ogółem	kobiet	
18-24 lata	99	60	60,61
25-34 lata	108	80	74,07
35-44 lata	62	43	69,35
45-54 lata	63	34	53,97
55-59 lat	43	15	34,88
60 lat i więcej	24	1	4,17

czas pozostawania bez pracy	liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)
	ogółem	kobiet	
do 1 miesiąca	31	16	51,61
1-3 miesiące	92	54	58,70
3-6 miesięcy	65	39	60,00
6-12 miesięcy	63	38	60,32
12-24 miesiące	67	42	62,69
powyżej 24 miesięcy	81	44	54,32
staż pracy	liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)
	ogółem	kobiet	
bez stażu	58	37	63,79
do 1 roku	49	33	67,35
1-5 lat	99	57	57,58
5-10 lat	56	36	64,29
10-20 lat	70	45	64,29
20-30 lat	44	17	38,64
30 lat i więcej	23	8	34,78
wykształcenie	liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)
	ogółem	kobiet	
wyższe	24	22	91,67
policealne i średnie zawodowe	79	55	69,62
średnie ogólnokształcące	36	29	80,56
zasadnicze zawodowe	173	86	49,71
gimnazjalne i niższe	87	41	47,13

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Grodzisku Wielkopolskim.

Na koniec 2015 roku wśród bezrobotnych w gminie największe grupy stanowiły osoby młode w wieku 25-34 lata (108 osób) oraz 18-24 lata (99 osób), osoby pozostające bez zatrudnienia od 1 do 3 miesięcy (92 osoby) i osoby pozostające bez pracy długotrwale, powyżej 24 miesięcy (81 osób), osoby ze stażem pracy od 1 roku do 5 lat (99 osób) i od 10 do 20 lat (70 osób), a także osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (173 osoby) lub gimnazjalnym i niższym (87 osób).

Liczne grupy wśród będących bez zatrudnienia stanowiły również osoby w wieku 45-54 lata (63 osoby) i 35-44 lata (62 osoby), osoby pozostające bez zatrudnienia od 12 do 24 miesięcy (67 osób) i od 3 do 6 miesięcy (65 osób), osoby bez żadnego stażu pracy (58 osób) i od 5 do 10 lat (56 osób) oraz osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (79 osób) i średnim ogólnokształcącym (36 osób).

Największy udział kobiet w ogóle bezrobotnych odnotowano wśród osób w wieku 25-34 lata (74,07%) i 35-44 lata (69,35%), osób pozostających bez zatrudnienia od 12 do 24 miesięcy (62,69%) oraz osób pozostających bez pracy od 6 do 12 miesięcy (60,32%), osób ze stażem pracy do jednego roku (67,35%) i ze stażem pracy od 10 do 20 lat i od 5 do 10 lat (po 64,29%) oraz osób z wykształceniem wyższym (aż 91,67%) i średnim ogólnokształcącym (80,56%).

Tabela 37. Bezrobotni w gminie na koniec 2015 roku według wybranych rodzajów działalności ostatniego miejsca pracy oraz oferty pracy

rodzaj działalności ostatniego miejsca pracy	liczba bezrobotnych	liczba ofert pracy
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	31	6
górnictwo i wydobywanie	1	0
przetwórstwo przemysłowe	65	3
dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2	0
budownictwo	29	1
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	58	1
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	8	0
transport i gospodarka magazynowa	8	5
informacja i komunikacja	2	0
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	2	0
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	2	0
działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	25	0
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	8	0
edukacja	5	0
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	4	0
działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	2	0
pozostała działalność usługowa	8	1

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Grodzisku Wielkopolskim.

Na koniec 2015 roku wśród bezrobotnych w gminie dominowały osoby, dla których ostatnimi miejscami pracy były podmioty gospodarcze prowadzące działalność w takich działach, jak: przetwórstwo przemysłowe (65 osób), handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych (58 osób), rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (31 osób) oraz budownictwo (29 osób).

Na koniec 2015 roku dostępne były oferty pracy dla bezrobotnych z gminy w następujących sektorach: rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (6 ofert), transport i gospodarka magazynowa (5), przetwórstwo przemysłowe (3) oraz budownictwo, handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych i pozostała działalność usługowa (po 1 ofercie).

Z powyższych danych wynika, że programami aktywizującymi osoby bezrobotne z gminy należy objąć przede wszystkim osoby z krótkim stażem pracy lub bez stażu pracy, którym powinno się zapewnić możliwość poszerzenia doświadczenia zawodowego lub podjęcia pierwszej pracy. Nie należy również zapominać o osobach mających za sobą kilkanaście lat pracy, którym powinno się zapewnić możliwość przekwalifikowania, aby wzmocnić ich konkurencyjność na rynku pracy. W szczególności dotyczy to tych, którzy przed zwolnieniem z pracy byli zatrudnieni w takich gałęziach, jak przetwórstwo przemysłowe, handel hurtowy i detaliczny, rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo oraz budownictwo.

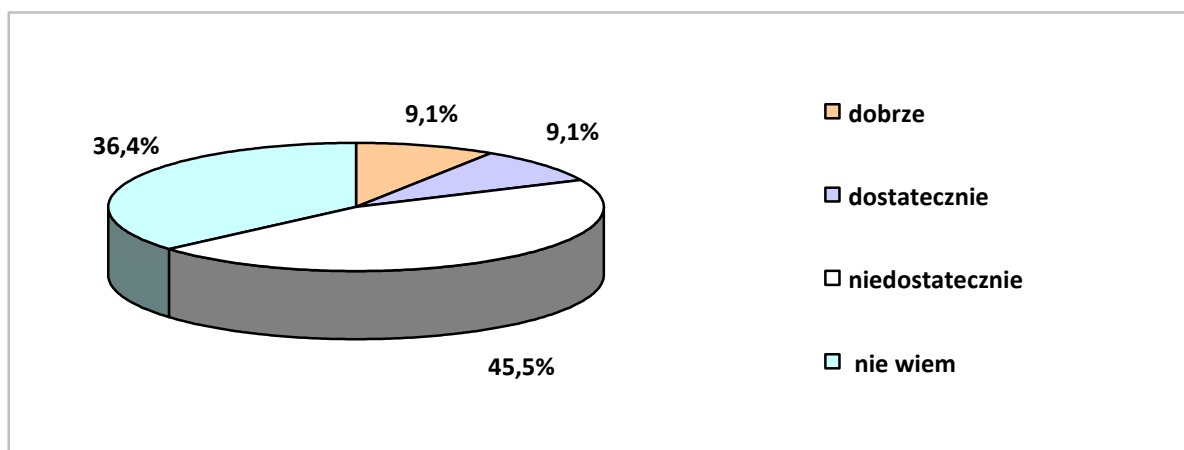
Ze względu na to, że problem bezrobocia w gminie w największym stopniu osiągał osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym, warto nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób pozostających na rynku pracy bez zatrudnienia, szczególny nacisk należy położyć na doksztalcanie oraz podniesienie lub zmianę kwalifikacji zawodowych.

Brak zatrudnienia jest jednym z najpoważniejszych problemów społecznych. Nie należy przy tym zapominać, że pozostawanie bez pracy prowadzi do powstawania kolejnych problemów, wśród których bardzo dotkliwie odczuwanym przez doświadczonych nim osoby i rodziny jest radykalne obniżenie statusu materialnego. Może to być powodem rozlicznych dysfunkcji, ograniczania udziału w życiu społecznym, utraty możliwości realizowania planów życiowych i rozwoju.

Sytuacja ta wymaga szczególnej uwagi ze strony instytucji pomocowych i służb społecznych, przed którymi stoi niezwykle trudne zadanie w zakresie niwelowania skutków bezrobocia.

Uczestników przeprowadzonego na potrzeby niniejszego opracowania badania poproszono o ocenę realizowanych w gminie działań w zakresie przeciwdziałania bezrobociu. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 12. Jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania bezrobociu?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Ponad 45% respondentów stwierdziło, że realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania bezrobociu są niedostateczne. Jako dobre określiło je 9,1% badanych, tyle samo ankietowanych uznało je za dostateczne. Zdania w tej sprawie nie miało 36,4% pytanych.

Kolejne pytanie dotyczyło działań, jakie należałoby podjąć w celu przeciwdziałania bezrobociu i poprawy sytuacji osób i rodzin dotkniętych bezrobociem. Uczestnicy badania postulowali najczęściej organizowanie darmowych kursów doszkalających, stworzenie atrakcyjnej oferty dla inwestorów tworzących nowe miejsca pracy, zatrudnienie w gminie osoby zajmującej się aktywizacją zawodową i profesjonalną pomocą w poszukiwaniu pracy. Według respondentów należy także skutecznie eliminować proceder nielegalnego zatrudnienia oraz mobilizować bezrobotnych do aktywniejszego poszukiwania pracy poprzez ograniczanie prawa do zasiłków.

15. BEZDOMNOŚĆ

Bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Wiąże się ze zmianami demograficznymi i ruchliwością społeczną, z recesją gospodarczą, bezrobociem, ubóstwem, kryzysem polityki mieszkaniowej i wzrostem cen mieszkań oraz dysfunkcjonalnością instytucji opiekuńczo-resocjalizacyjnych i karnych zaniedbujących obowiązek opieki następczej.

Do głównych przyczyn bezdomności o charakterze społecznym i patologicznym należą: likwidacja państwowych zakładów pracy, a wraz z nimi hoteli robotniczych, brak miejsc w szpitalach, zakładach opiekuńczych, domach pomocy społecznej, brak dostatecznej

opieki nad wychowankami domów dziecka kończącymi 18 lat, brak ośrodków dla nosicieli wirusa HIV, zaległości w opłatach czynszowych prowadzące do eksmisji, a także alkoholizm, przestępczość, odrzucenie lub brak opieki ze strony najbliższych, rozwód lub trwały rozpad innych więzi formalnych lub nieformalnych, prostytutka kobiet, przemoc w rodzinie oraz świadomy wybór innego sposobu życia i odrzucenie powszechnie uznawanego systemu wartości.

Osobami bezdomnymi, obok tych, które są nimi z wyboru, najczęściej stają się ludzie w starszym wieku, matki z nieletnimi dziećmi, rodziny pełne nieposiadające środków finansowych na opłacenie mieszkania oraz osoby, które opuściły zakłady karne.

Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością z terenu gminy świadczy Ośrodek Pomocy Społecznej w Rakoniewicach. Przybiera ona głównie formę wsparcia rzeczowego (odzież i posiłek).

Tabela 38. Pomoc społeczna przyznana w gminie z powodu bezdomności w latach 2013-2015

	2013	2014	2015
liczba rodzin	13	14	13
liczba osób w rodzinach	29	30	35

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Rakoniewicach.

W latach 2013-2015 liczba osób objętych wsparciem z powodu bezdomności utrzymywała się na zbliżonym poziomie (29 osób w 2013 r., 30 w 2014 r., 35 w 2015 r.).

16. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie należą do najpoważniejszych problemów społecznych. Zjawiska te powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka, mając istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również na ogólny stan zdrowia, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy oraz relacje rodzinne i międzyludzkie.

Do przyczyn popadania w alkoholizm można zaliczyć uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych, utratę zatrudnienia, natomiast narkomanii sprzyjają powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie oraz fakt, że narkotyki często są traktowane jako ucieczka od codzienności, środek obronny przed trudnościami, sposób na rozładowanie stresu i konfliktów oraz poszukiwanie nowych wrażeń i doznań.

Przemoc w rodzinie jest z kolei patologią mającą w wielu przypadkach swoje źródło w ubóstwie i uzależnieniach. Jej ofiarami są osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne w jakiś sposób od sprawcy. Na ogół należą do nich kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz dotkniętych, z powodu ich nadużywania, problemem przemocy w rodzinie jest trudna do ustalenia. Dane szacunkowe przedstawione w tym zakresie przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zawiera kolejna tabela.

Tabela 39. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

		w Polsce	w 100-tys. mieście	w 25-tys. mieście	w 10-tys. gminie
liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Skuteczne przeciwdziałanie problemom uzależnień i przemocy w rodzinie oraz eliminacja ich niekorzystnego wpływu na społeczeństwo wymaga prowadzenia działań związanych z profilaktyką wspomnianych problemów i ich rozwiązywaniem oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych.

Na szczeblu gminy działania te wyznaczane są w ramach gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii, a także przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, a ich inicjowanie należy do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące środków finansowych przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie w gminie Rakoniewice w latach 2013-2015.

Tabela 40. Środki finansowe przeznaczone w gminie w latach 2013-2015 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie

wielkość wydatków	2013	2014	2015
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych (w zł)	236.005,50	183.974,02	220.492,34
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów narkomanii (w zł)	3.000,00	2.000,00	3.980,00
na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie (w zł)	1.000,00	1.500,00	1.500,00
razem	240.005,50	187.474,02	225.972,34

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rakoniewicach.

W latach 2013-2015 wysokość kwot przeznaczanych zarówno na walkę z alkoholizmem, jak i przeciwdziałanie narkomanii ulegała znacznym wahaniom, natomiast środki mające służyć ograniczaniu przemocy w rodzinie w roku 2014 zwiększyły się, zaś w 2015 r. pozostawały na tym samym poziomie, co w 2014 r.

Jak wspomniano powyżej, ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie odgrywa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Wybrane dane dotyczące działalności GKRPA w Rakoniewicach oraz lokalnego rynku napojów alkoholowych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 41. Lokalny rynek napojów alkoholowych oraz działalność GKRPA w latach 2013-2015 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie

	2013	2014	2015
liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie	80	70	70
liczba przeprowadzonych kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych	66	48	4
liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	168	161	159
liczba decyzji podjętych w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	0	1	0
liczba pozytywnych opinii GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	–	–	–
liczba negatywnych opinii GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	0	0	0
liczba osób, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywujące w związku z nadużywaniem alkoholu	12	8	15
liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	20	4	5
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA	8	6	7
liczba sprawców przemocy w rodzinie, których GKRPA skierowała na terapię	–	–	–
liczba sprawców przemocy w rodzinie, przeciwko którym GKRPA złożyła zawiadomienie do prokuratury o popełnieniu przestępstwa	–	–	–

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rakoniewicach.

W latach 2013-2015 liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie uległa zmniejszeniu (80 w 2013 r., 70 w 2014 r., 70 w 2015 r.; limit punktów uchwalony przez Radę Miejską na koniec 2015 r. wynosił 105). Liczba wydawanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych spadała (168 w 2013 r., 161 w 2014 r., 159 w 2015 r.). Negatywnych opinii w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych nie wydawano, podjęto natomiast 1 decyzję w sprawie cofnięcia zezwolenia (2014 r.). W analizowanym okresie liczba przeprowadzanych kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych znacznie spadała (66 w 2013 r., 48 w 2014 r., 4 w 2015 r.).

W ramach podejmowanych działań w 2013 r. GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywujące w związku z nadużywaniem alkoholu z 12 osobami, w 2014 r. z 8 osobami, natomiast w 2015 liczba takich osób wzrosła do 15. W analizowanych latach GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wobec odpowiednio: 20, 4 i 5 osób.

Jeśli chodzi o działalność w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w latach 2013-2015 GKRPA kontaktowała się z odpowiednio: 8, 6 i 7 osobami dotkniętymi tym problemem. W analizowanym okresie nie kierowano na terapię sprawców przemocy w rodzinie, nie złożono też ani jednego zawiadomienia do prokuratury o popełnieniu przestępstwa.

Obok Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych istotną funkcję w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie w gminie pełnią mieszczące się w Rakoniewicach przy ul. Krystyny 30 – Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Punkt Konsultacyjny dla osób uzależnionych i ich rodzin, Punkt Konsultacyjny przeciwdziałania przemocy w rodzinie, a także Ośrodek Interwencji Kryzysowej dla ofiar przemocy w rodzinie prowadzony przez Stowarzyszenie „Dom Pomocna Dłoń” w Błońsku. Na terenie gminy funkcjonuje też 6 świetlic dla dzieci i młodzieży, realizujących program opiekuńczo-wychowawczy, gdzie zajęcia odbywają się dwa razy w tygodniu po 2 godziny (średnio uczestniczy w zajęciach 15-20 dzieci).

W ramach Programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2015 r. realizowano następujące zadania:

- **Punkty Konsultacyjne**

- 8 osób (z problemem alkoholowym) korzystało z pomocy na stałe;
- 3 rodziny (z problemem alkoholowym) skorzystały z pomocy punktu;
- 22 osoby uczestniczyły w grupie edukacyjno-motywacyjnej;
- 12 osób uczestniczyło w grupie wsparcia;

- 8 osób skierowano na leczenie ZLU Charcice;
- 48 osób uzależnionych otrzymało porady;
- 19 osób z rodzin z problemem uzależnień otrzymało porady;
- 28 osób skorzystało z pomocy punktu z powodu innych problemów (przemoc, hazard itp.).

- **Komisariat Policji w Rakoniewicach**

- przeprowadzono z uczniami w szkołach 53 spotkania dotyczące bezpieczeństwa i profilaktyki;
- 18 osób zatrzymano w Pomieszczeniach dla Osób Zatrzymanych do Wyrzeźwienia;
- policja przeprowadziła szereg kontroli punktów sprzedaży alkoholu, miejsc publicznych, dworców PKS i PKP, parków oraz rejonów szkół znajdujących się na terenie gminy Rakoniewice;
- policjanci przeprowadzili 296 interwencji w domach, a także w miejscach publicznych w gminie, często mających związek z nadużywaniem alkoholu przez członka rodziny;
- w 7 przypadkach prowadzona była procedura „Niebieskiej Karty”, dotycząca przemocy w rodzinie;
- odnotowano 3 przypadki posiadania narkotyków i ujawniono nielegalną uprawę plantacji konopi.

W 2015 r. realizowano również cele Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie poprzez następujące działania:

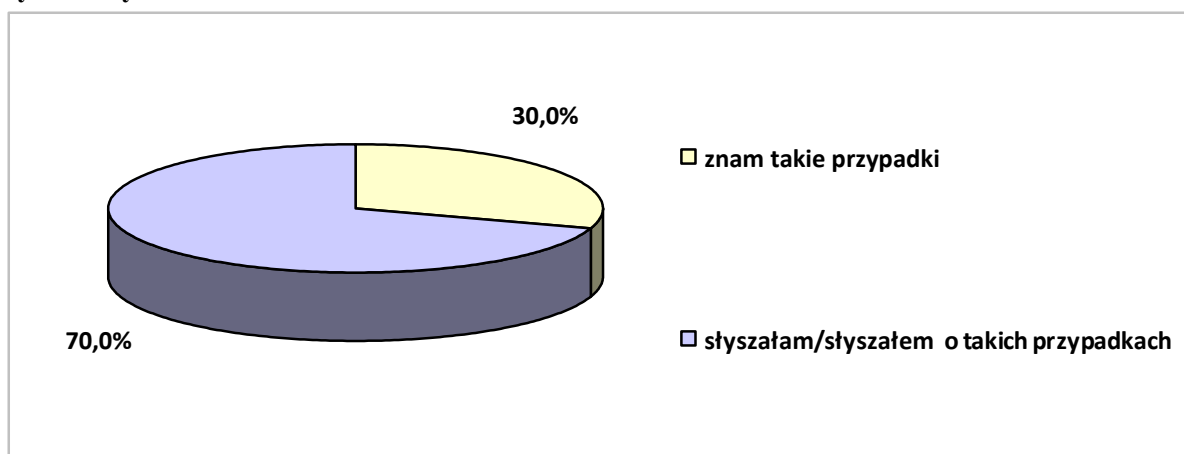
- **Zespół Interdyscyplinarny** – w 2015 r. odbyły się 4 spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego. Zarówno instytucje, jak i osoby indywidualne posiadające informacje dotyczące przemocy domowej mogły kontaktować się z przewodniczącym Zespołu. Po otrzymaniu informacji lub „Niebieskiej Karty” wypełnionej przez instytucje do tego uprawnione, przewodniczący zwoływał Grupę Roboczą dla rozwiązania danego problemu w konkretnej rodzinie. Do końca 2015 r. Zespół podjął działania na podstawie zgłoszonych „Niebieskich Kart” wobec 7 rodzin. Wszystkie „Niebieskie Karty” zostały założone przez Policję. Dla każdej z rodzin została utworzona Grupa Robocza, której członkowie wspólnie określili cel pracy i formy pomocy dla danej rodziny. Na dzień 31.12.2015 r. procedura „Niebieskiej Karty” została zakończona w 6 środowiskach.
- W październiku 2011 r. w celu zwiększenia pomocy ofiarom przemocy w rodzinie został uruchomiony **Punkt Konsultacyjno-Informacyjny**, prowadzony przez psychologa. Z porad punktu do końca 2015 r. skorzystały 22 osoby.

- W ramach realizacji działań edukacyjno-informacyjnych Zespół Interdyscyplinarny zorganizował konkurs plastyczny na plakat pod tytułem „Stop przemocy” dla uczniów klas IV-VI szkół podstawowych. Zorganizowano także konkurs na prezentację multimedialną na temat „Przemoc rówieśnicza”, adresowany do dwóch grup wiekowych: klas IV-VI szkół podstawowych oraz klas I-III gimnazjum. Wyróżnieni uczniowie otrzymali nagrody rzeczowe. Najlepsze projekty multimedialne zostały wykorzystane jako materiały dydaktyczne do pracy z uczniami, np. na lekcjach wychowawczych. We wszystkich szkołach na terenie gminy prowadzone są wśród młodzieży działania skierowane na profilaktykę zachowań wolnych od agresji (cykle pogadanki i zajęć warsztatowych prowadzonych przez psychologów, pedagogów i wychowawców). Szkoły organizują także skierowane do rodziców szkolenia o tematyce zagrożeń oraz agresji internetowej (cyberprzemocy).

Pomoc osobom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie świadczy również Ośrodek Pomocy Społecznej. W latach 2013-2015 była ona udzielana rodzinom i osobom w rodzinach, które zmagają się z problemem alkoholizmu (odpowiednio liczba rodzin: 4, 6 i 7, liczba osób w rodzinach: 7, 10 i 10).

W przeprowadzonym badaniu ankietowym mieszkańcy gminy Rakoniewice odnieśli się także do zjawiska przemocy w rodzinie. Rozkład odpowiedzi na pytanie o znane w gminie przypadki przemocy ilustruje poniższy wykres.

Wykres 13. Czy zna Pani/Pan przypadki przemocy w rodzinie na terenie gminy lub o nich słyszała/słyszał?

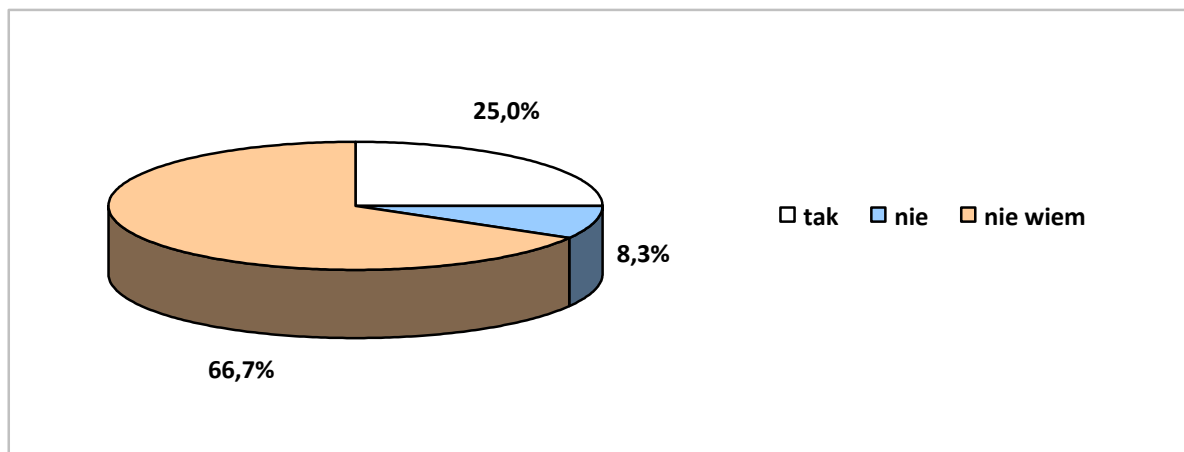
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Przypadki przemocy w rodzinie zna 30% respondentów, natomiast pozostałe 70% badanych o nich słyszało.

Odpowiadając na pytanie, czy istnieje ryzyko nasilenia się zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy, jedna czwarta ankietowanych odpowiedziała twierdząco.

Przeciwnego zdania było 8,3% badanych, natomiast większość respondentów (66,7%) nie była w stanie tego ryzyka ocenić. Uzyskane odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 14. Czy Pani/Pan zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

17. PROBLEMY RÓWNOŚCI PŁCI

Polityka równości szans płci jest celowym, systematycznym i świadomym ocenianiem prowadzonych działań z perspektywy wpływu na warunki życia kobiet i mężczyzn, które ma na celu przeciwdziałanie dyskryminacji ze względu na płeć i osiągnięcie równości kobiet i mężczyzn. Problemy oraz doświadczenia kobiet i mężczyzn powinny być integralnym elementem planowania, wdrażania i monitorowania realizowanych programów i projektów, aby nierówność się nie utrzymywała, a kobiety i mężczyźni odnosili równe korzyści. Dzięki wdrażaniu zasady równości szans płci w realizowanych przedsięwzięciach, odpowiadają one lepiej na specyficzne potrzeby zarówno kobiet, jak i mężczyzn.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn wynika z postanowień Traktatu Amsterdamskiego oraz Rozporządzeń Rady Europejskiej i jest obligatoryjna dla wszystkich podmiotów korzystających ze środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Społecznego. Według Komisji Europejskiej barierami równości płci są:

- segregacja pionowa i pozioma rynku pracy,
- różnice w płacach kobiet i mężczyzn,
- mała dostępność elastycznych form czasu pracy,
- niski udział mężczyzn w wypełnianiu obowiązków rodzinnych,
- niski udział kobiet w podejmowaniu decyzji,
- przemoc ze względu na płeć,

- niewidoczność kwestii płci w ochronie zdrowia,
- niewystarczający system opieki przedszkolnej,
- stereotypy płci we wszystkich obszarach,
- dyskryminacja wielokrotna, szczególnie w odniesieniu do kobiet starszych, imigrujących, niepełnosprawnych, należących do mniejszości etnicznych.

Wprowadzenie w życie zasad polityki równości płci wymaga przeprowadzenia analizy sytuacji kobiet i mężczyzn, która opiera się na przedstawieniu danych ilościowych i jakościowych w podziale na płeć i odniesieniu się do występujących barier równości płci. W rozpatrywanym okresie struktura ludności gminy pod względem płci nie ulegała zasadniczym zmianom. W latach 2013-2015 wśród ludności gminy stale więcej niż połowę stanowiły kobiety. Odsetek kobiet w ogólnej liczbie ludności gminy ulegał wahaniom – 51,45% w 2013 r., 50,88% w 2014 r., 51,13% w 2015 r. Dane w tym zakresie przedstawia kolejna tabela.

Tabela 42. Udział kobiet w liczbie ludności gminy w latach 2013-2015

	2013	2014	2015
liczba ludności gminy ogółem	12.892	12.951	12.982
liczba kobiet	6.633	6.589	6.638
udział kobiet w liczbie ludności gminy ogółem	51,45%	50,88%	51,13%

Dane Urzędu Miejskiego Gminy Rakoniewice.

Kobiety stanowiły ponad połowę ogólnej liczby osób bezrobotnych w gminie w latach 2014-2015, w 2013 roku ich udział w liczbie osób bezrobotnych nie przekraczał 50%. Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 43. Udział kobiet w liczbie osób bezrobotnych w gminie w latach 2013-2015

	2013	2014	2015
liczba osób bezrobotnych w gminie ogółem	530	512	399
liczba bezrobotnych kobiet	264	274	233
udział kobiet bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	49,81%	53,52%	58,40%

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Grodzisku Wielkopolskim.

Z powyższych danych wynika, że w analizowanym okresie w gminie Rakoniewice w 2013 roku liczba bezrobotnych kobiet była niższa niż liczba bezrobotnych mężczyzn, zaś w 2014 i w 2015 roku kobiety stanowiły więcej niż połowę ogólnej liczby osób bezrobotnych w gminie. W latach 2014-2015 udział bezrobotnych kobiet w liczbie osób bezrobotnych był wyższy niż udział kobiet w ludności gminy, z czego wynika, iż w tym okresie skala bezrobocia była wyższa wśród kobiet niż wśród mężczyzn. Należy też zauważyć, że według

danych Powiatowego Urzędu Pracy w Grodzisku Wielkopolskim w 2015 roku kobiety stanowiły większość wśród najlepiej wykształconych bezrobotnych z gminy Rakoniewice. W grupie bezrobotnych z gminy z wykształceniem wyższym kobiety stanowiły aż 91,67%, w grupie z wykształceniem średnim ogólnokształcącym – 80,56% i w grupie z wykształceniem policealnym lub średnim zawodowym – 69,62%.

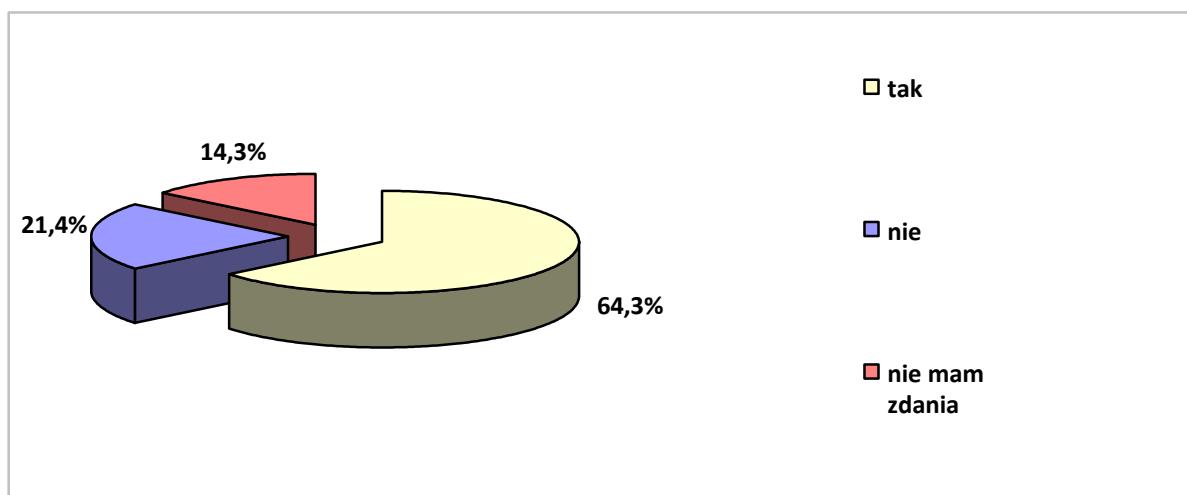
Analiza struktury bezrobocia w gminie pod względem płci wykazała, że kobiety stanowiły jednocześnie większość wśród osób bezrobotnych ze stażem pracy do 1 roku – 67,35%, ze stażem pracy od 10 do 20 lat i od 5 do 10 lat – po 64,29%, bez stażu pracy – 63,79% i od 1 roku do 5 lat – 57,58%; wśród osób pozostających bez pracy od 12 do 24 miesięcy – 62,69%, od 6 do 12 miesięcy – 60,32%, od 3 do 6 miesięcy – 60%, od 1 do 3 miesięcy – 58,70%, powyżej 24 miesięcy – 54,32%, do 1 miesiąca – 51,61%, jak również wśród osób bezrobotnych w wieku 25-34 lata – 74,07%, 35-44 lata – 69,35%, 18-24 lata – 60,61% oraz 45-54 lata – 53,97%. Ten niepokojący stan rzeczy wskazuje na istnienie nierówności szans kobiet i mężczyzn na lokalnym rynku pracy.

Problemy dotyczące równości szans płci nie ograniczają się jedynie do zagadnień związanych z zatrudnieniem. O ile analiza struktury bezrobocia pod względem płci jest oparta na dostępnych danych liczbowych, to w wielu innych obszarach życia społecznego tego typu statystyki nie są prowadzone, a występowanie problemów nierówności i dyskryminacji można szacować na podstawie subiektywnych opinii przedstawicieli danej społeczności. Dlatego w ramach diagnozy sytuacji w zakresie równości płci w gminie przeprowadzono badanie przy zastosowaniu anonimowej ankiety, w której pytano o wybrane zagadnienia dotyczące równości szans kobiet i mężczyzn oraz dyskryminacji ze względu na płeć.

Do analizy przedłożono 14 ankiet wypełnionych przez wybranych losowo mieszkańców gminy oraz pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej.

W pierwszej poruszanej kwestii poproszono uczestników badania o odpowiedź na pytanie, czy istnienie nierówności szans kobiet i mężczyzn jest dużym problemem społecznym. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 15. Czy nierówność szans kobiet i mężczyzn to wg Pani/Pana problem społeczny?

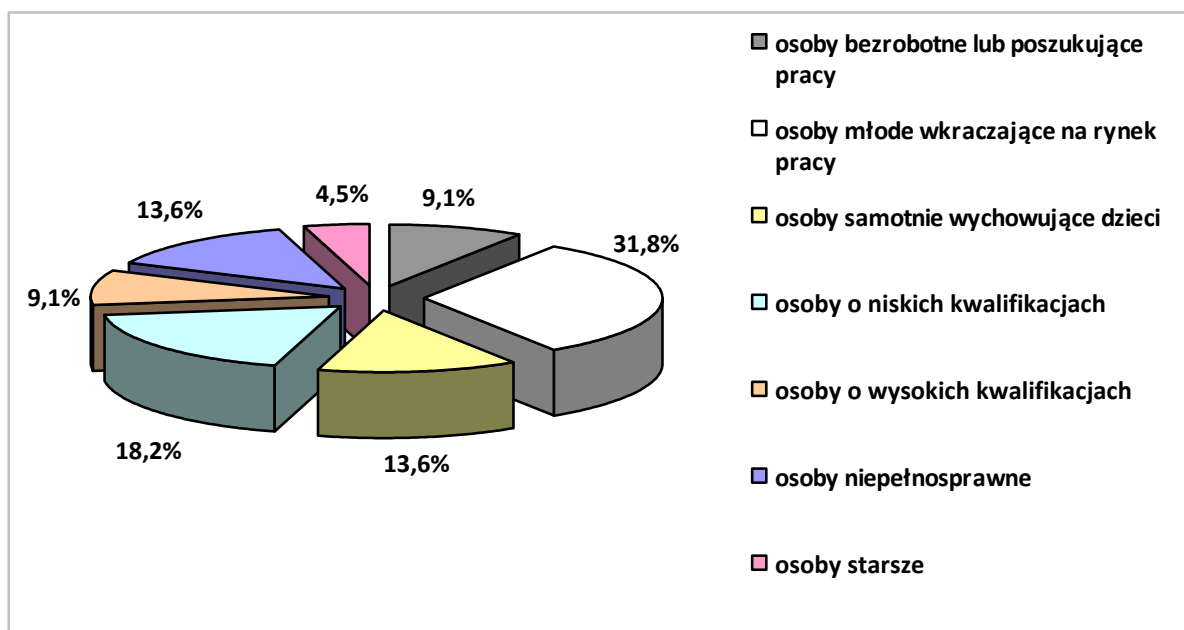
Dane z badania ankietowego.

Większość ankietowanych (64,3%) odpowiedziała na to pytanie twierdząco. Przeciwnego zdania było 21,4 respondentów. Opinii w tej sprawie nie wyraziło 14,3% badanych.

Zasada równości szans płci nie jest zasadą dotyczącą tylko kobiet, tworzoną przez kobiety i dyskryminującą mężczyzn, ani też nie ma na celu doprowadzenie do tego, aby kobiety i mężczyźni stali się tacy sami. Ma ona ograniczać dyskryminację zarówno kobiet, jak i mężczyzn, przypisując taką samą wartość społeczną, równe prawa oraz równy dostęp do zasobów (środki finansowe, szanse rozwoju) kobietom i mężczyznom. Z tego względu w następnym pytaniu zapytano respondentów, kto ich zdaniem jest bardziej zagrożony problemem nierówności szans kobiet i mężczyzn. W odpowiedzi aż 92,9% badanych stwierdziło, że zagrożone problemem nierówności są kobiety. Niewiele ponad 7% ankietowanych nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie. Nikt z uczestników badania nie odpowiedział, że problem ten dotyczy mężczyzn.

Odpowiadając na następne pytanie ankiety, respondenci wskazywali grupy osób najbardziej zagrożone w gminie dyskryminacją ze względu na płeć. Rozkład odpowiedzi ilustruje kolejny wykres.

Wykres 16. Jakie grupy mieszkańców gminy Pani/Pana zdaniem są lub mogą być najbardziej zagrożone dyskryminacją ze względu na płeć?

Dane z badania ankietowego.

Najczęściej wskazywano odpowiedź, że są to osoby młode, wkraczające na rynek pracy (31,8%), osoby o niskich kwalifikacjach (18,2%), osoby samotnie wychowujące dzieci oraz osoby niepełnosprawne (po 13,6%). Wymieniono również m.in. osoby bezrobotne lub poszukujące pracy i osoby o wysokich kwalifikacjach (po 9,1%) oraz osoby starsze (4,5%).

Kolejna kwestia dotyczyła opinii na temat ograniczenia przez płeć możliwości kariery zawodowej. Według zdecydowanej większości respondentów (78,6%) płeć ogranicza możliwości kariery zawodowej, natomiast 14,3% badanych jest przekonane, że płeć nie ogranicza możliwości w tym zakresie. Opinii w tej kwestii nie wyraziło 7,1% pytanych.

W następnym pytaniu sondowano ankietowanych, czy spotkali się z przypadkami dyskryminacji ze względu na płeć w gminie lub o nich słyszeli. Ponad 28% badanych stwierdziło, że zna takie przypadki, a kolejne 35,7% respondentów przyznało, że o nich słyszało. Odmiennego zdania było prawie 36% pytanych.

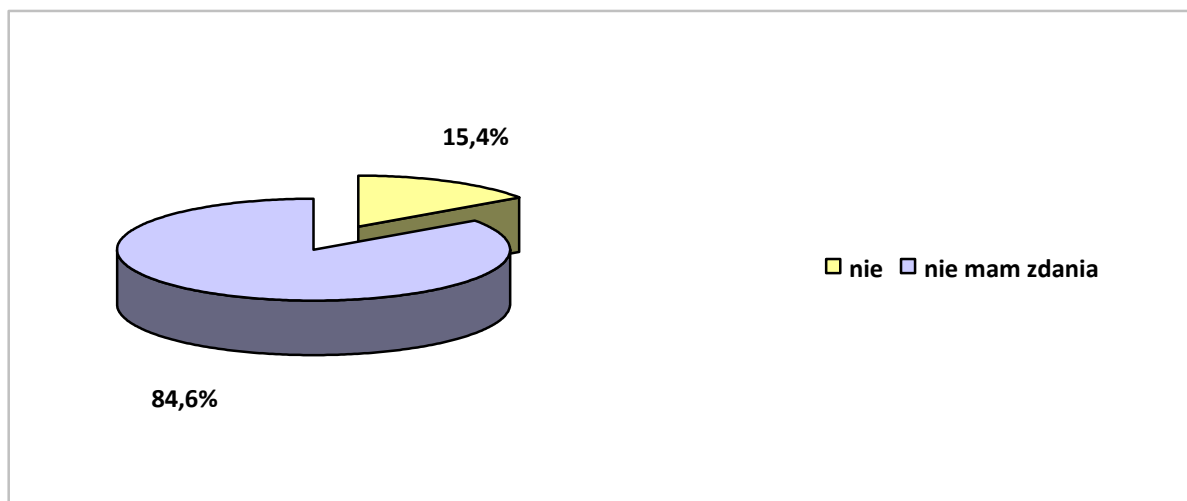
Odpowiadając na pytanie, czy ich osobiście lub członków ich rodzin dotknęła dyskryminacja ze względu na płeć, przeważająca większość badanych (78,6%) odpowiedziała przecząco, natomiast 21,4% respondentów zetknęło się z dyskryminacją wśród najbliższych.

Kolejne pytanie dotyczyło skali problemu nierówności płci występującego w gminie. Połowa badanych nie potrafiła odpowiedzieć na to pytanie. Natomiast 28,6% ankietowanych uważa skalę problemu za średnią, a kolejne 21,4% respondentów określiło ją jako niską.

Ankietowani udzielali również odpowiedzi na pytania dotyczące prowadzonych w gminie działań na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn lub przeciwdziałania

dyskryminacji ze względu na płeć. Zdecydowana większość respondentów (84,6%) nie miała zdania w tej sprawie, natomiast 15,4% pytanym uważa podejmowanie takich działań za bezzasadne. Nikt z uczestników badania nie potwierdził potrzeby prowadzenia takich działań. Rozkład udzielonych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 17. Czy uważa Pan/Pani, że powinno się podejmować w gminie działania na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn lub w celu przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć?

Dane z badania ankietowego.

Z przeprowadzonego badania wynika, że problemy dotyczące równości płci w gminie są dostrzegane przez jej mieszkańców i uwidaczniają się nie tylko w obszarze zatrudnienia. Ponad 64% respondentów odpowiedziało, że kwestie istnienia nierówności płci postrzegają jako problem społeczny, nadto zdecydowana większość (ponad 78%) respondentów uznała, że płeć ogranicza możliwości kariery zawodowej, a łącznie ponad 64% uczestników badania zna lub słyszało o przypadkach dyskryminacji ze względu na płeć w gminie. Na dodatek skalę tego problemu jako średnią ocenia 28,6% respondentów, a jako niską 21,4% ankietowanych. To uprawnia do sformułowania wniosku, iż należy podejmować działania zmierzające do poprawy sytuacji w zakresie równości płci, położyć nacisk na przyczynianie się do osłabienia istniejących nierówności w obszarze rynku pracy, a także uwzględnić zagadnienie równości płci w działaniach ukierunkowanych na wspieranie rodzin i wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.

18. SYTUACJA DZIECKA

Dziecko wymaga szczególnej opieki i troski. Działalność na jego rzecz powinna polegać przede wszystkim na ochronie jego praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez

ułatwianie dostępu do oświaty, służby zdrowia i wypoczynku oraz na asekurowaniu go w obliczu zagrożeń.

Analiza sytuacji dziecka w gminie Rakoniewice została dokonana na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w funkcjonujących na jej terenie placówkach oświatowych. Badania te pozwoliły zdiagnozować środowisko przedszkolne, szkolne i rodzinne uczniów pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej oraz uzyskać informację na temat prowadzonych w szkołach działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych.

Do analizy przedłożono ankiety – wypełnione przez pedagogów szkolnych lub dyrektorów – z następujących placówek oświatowych:

- Zespół Przedszkolno-Szkolny w Łąkiem (liczba uczniów: 65, liczba nauczycieli: 16),
- Zespół Szkolno-Przedszkolny w Jabłonie (liczba uczniów: 443, liczba nauczycieli: 36),
- Zespół Przedszkolno-Szkolno-Gimnazjalny w Rostarzewie (liczba uczniów: 357, liczba nauczycieli: 39),
- Zespół Przedszkolno-Szkolno-Gimnazjalny w Ruchocicach (liczba uczniów: 164, liczba nauczycieli: 23),
- Zespół Szkolno-Gimnazjalny w Rakoniewicach (liczba uczniów: 744, liczba nauczycieli: 56).

Zasoby i oferta szkolna

Z analizy ankiet wynika, że wszystkie placówki zatrudniają pedagoga, logopedę i pielęgniarkę, a Zespół Szkolno-Gimnazjalny w Rakoniewicach zatrudnia dodatkowo psychologa.

Pięć placówek prowadzi dożywianie uczniów. Wszystkie szkoły zapewniają dzieciom i młodzieży dostęp do Internetu. Cztery szkoły umożliwiają im korzystanie z sal gimnastycznych. Tylko jedna z placówek posiada klasy integracyjne (ZPSG w Ruchocicach). Przedstawiciele żadnej ze szkół nie zauważyli trudności z dojazdem do placówek.

Wszystkie placówki zapewniają dzieciom i młodzieży opiekę w ramach zajęć świetlicowych. Cztery z nich umożliwiają nauczanie indywidualne.

Ankietowane placówki oferują dzieciom i młodzieży zajęcia dodatkowe. Najczęściej przyjmują one postać różnorodnych tematycznie kół zainteresowań (m.in. koła przedmiotowe, językowe, plastyczno-techniczne, muzyczne, teatralne, chór, SKS, zajęcia w ramach działalności SKKT „Tramp”, zajęcia w ramach programu „Ja, nastolatek” oraz zajęcia przygotowujące do egzaminu gimnazjalnego).

Jednocześnie we wszystkich jednostkach prowadzone są zajęcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wśród nich najczęściej organizowane są: zajęcia wyrównawcze (5 placówek), korekcyjno-kompensacyjne (5), logopedyczne (4), socjoterapeutyczne (1), psychoterapeutyczne (1) oraz zajęcia rewalidacyjne (1).

Problemy dosięgające uczniów i ich rodziny

Ankietowani identyfikowali problemy, które w najpoważniejszym stopniu dosięgają uczniów i ich rodziny, w dwojaki sposób, tj. odpowiadając na pytanie o charakterze otwartym oraz wypełniając zamknięte katalogi zachowań negatywnych i zjawisk patologicznych, obejmujące 12 i 6 zmiennych. Określając problemy w odpowiedzi na pytanie otwarte, badani wskazywali głównie na bezrobocie lub pracę bez umowy, wielozmianowość, nadmiar zajęć dodatkowych związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego, problemy finansowe, samotne rodzicielstwo, nieobecność jednego z rodziców spowodowaną pracą za granicą bądź rozwodem, a także brak konsekwencji w wychowaniu dzieci, rezygnację ze stosowania kar, brak określonych zasad i metod wychowawczych oraz pozwalanie dziecku „na wszystko”. Niektórzy wspomnieli też o nasileniu agresji słownej w rodzinach i wśród dzieci.

Wypełniając zamknięte katalogi negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych, ankietowani stwierdzali ich obecność, podając jednocześnie liczbę ujawnionych przypadków. Szczegółowe informacje na temat zdiagnozowanych w środowisku szkolnym i w domu rodzinnym uczniów problemów społecznych zawierają poniższe tabele.

Tabela 44. Negatywne zachowania i zjawiska patologiczne występujące w społeczności uczniowskiej w gminie w roku szkolnym 2015/2016

rodzaj negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych	obecność poszczególnych cech	
	liczba ujawnionych przypadków	nie stwierdzono
palenie papierosów	10	
sięganie po alkohol	–	X
sięganie po narkotyki	–	X
niszczenie mienia szkolnego	8	
kradzieże na terenie szkoły	3	
dyskryminacja w grupie rówieśniczej	9	
udział w grupach negatywnych	–	X
agresja i przemoc w grupie rówieśniczej	19	
autoagresja	7	
ucieczki z domu	–	X
przestępczość ujawniona	1	
przypadki wymagające nadzoru kuratora sądowego	3	

Dane z badania ankietowego przeprowadzonego w placówkach oświatowych gminy.

Do najczęściej występujących wśród uczniów zachowań negatywnych należały: stosowanie agresji i przemocy w grupie rówieśniczej, palenie papierosów, dyskryminację w grupie rówieśniczej, niszczenie mienia szkolnego oraz autoagresję. W opinii 3 przedstawicieli badanych placówek skala tych zachowań i zjawisk negatywnych w ostatnich trzech latach spada, natomiast wg 2 przedstawicieli negatywne zachowania się nasilają. W jednej z placówek zwrócono uwagę na pojawienie się problemu cyberprzemocy.

Tabela 45. Występowanie zjawisk patologicznych w otoczeniu rodzinnym uczniów z gminy

rodzaj zjawiska	obecność poszczególnych cech	
	liczba ujawnionych przypadków	nie występuje
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	9	
zaniedbanie dziecka	7	
uzależnienia (alkoholizm, narkomania)	4	
przemoc w rodzinie	2	
wykorzystywanie seksualne dzieci	2	
przestępczość	–	X

Dane z badania ankietowego przeprowadzonego w placówkach oświatowych gminy.

Jeśli chodzi o zjawiska patologiczne w otoczeniu rodzinnym uczniów, ankietowani potwierdzili przypadki bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (9), zaniedbania dziecka (7), uzależnień (4) oraz przemocy w rodzinie i wykorzystywania seksualnego dzieci (po 2 przypadki). Zdaniem 4 badanych w ostatnich trzech latach skala zjawisk negatywnych w środowisku rodzinnym uczniów nie zwiększyła się, natomiast 1 ankietowany nie potrafił wypowiedzieć się w tej kwestii.

Działania profilaktyczne adresowane do uczniów podejmowane na terenie szkoły

We wszystkich ankietowanych placówkach podejmowane są różnorodne działania wychowawcze i profilaktyczne. Wśród nich prowadzone są lekcje profilaktyczne i warsztaty w zakresie praw człowieka, sposobów komunikacji, asertywności, cyberprzemocy, jak również realizowane są programy profilaktyczne związane z bezpieczeństwem, profilaktyką uzależnień, profilaktyką przemocy, eliminowaniem zachowań agresywnych oraz promowaniem zdrowego stylu życia, wolnego od używek, nałogów. Organizowane są wycieczki, biwaki, ogniska, a także zajęcia profilaktyczno-edukacyjne, przedstawienia teatralne, spotkania i pogadanki z funkcjonariuszami policji, wychowawcami i pedagogiem oraz konsultacje z psychologiem, terapie indywidualne i grupowe. Prowadzone są też spójne

i konsekwentne działania nauczycieli wobec przejawów negatywnych zachowań (m.in. dyzury na przerwach i natychmiastowa reakcja na wszelkie przejawy zachowań agresywnych, rozmowy indywidualne z uczniami i ich rodzicami).

Działania skierowane do rodziców uczniów podejmowane przez szkoły

We wszystkich ankietowanych placówkach podejmowane są różnorodne działania skierowane do rodziców uczniów. Podczas spotkań z policjantami i pedagogiem szkolnym przekazywane są informacje o konsekwencjach stosowania agresji i odpowiedzialności karnej. Organizowane są też pogadanki, prelekcje oraz spotkania z przedstawicielami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej oraz szkolenia prowadzone przez firmy zewnętrzne. Udzielana jest też rodzicom pomoc w wyborze instytucji wsparcia.

Działania konieczne do przeprowadzenia w celu usprawnienia funkcjonowania placówki i polepszenia efektywności procesu kształcenia i wychowania

Według ankietowanych niezbędne jest wdrażanie nowoczesnych metod nauczania, tworzenie warunków do wprowadzania innowacji pedagogicznych, kontynuowanie korelacji przedmiotowej, odwoływanie się do wydarzeń na świecie i w Polsce, dążenie do opanowania przez uczniów umiejętności uczenia się poprzez poszukiwanie informacji i praktyczne wykorzystanie wiedzy. Należy też prowadzić szkolenia rady pedagogicznej oraz wzmacniać współpracę z rodzicami i innymi instytucjami.

Najpilniejsze do zaspokojenia potrzeby uczniów

Wskazując najpilniejsze potrzeby dzieci i młodzieży, badani zwrócili uwagę na potrzebę poświęcania przez rodziców więcej czasu na wychowanie, konieczność większej akceptacji i zrozumienia w rodzinie, wzmacniania wiary we własne możliwości. Respondenci za konieczne uznali także zapewnienie dzieciom alternatywnych form spędzania czasu wolnego poza domem (kolonie, wycieczki, zimowiska), jak również rozbudowę bazy rekreacyjno-sportowej w gminie.

Współpraca szkoły z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny

Przedstawiciele czterech ankietowanych placówek uznali współpracę z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny za zadowalającą. Do podmiotów tych zaliczyli: Ośrodek Pomocy Społecznej, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Urząd Miasta, Policję, kuratorów sądowych, Dom

„Pomocna Dłoń”, Stację Sanitarno-Epidemiologiczną, Nadleśnictwo Grodzisk Wlkp., Państwową i Ochotniczą Straż Pożarną, Bibliotekę Publiczną, ZUS, Zakład Ubezpieczeń „Warta”, Radę Rodziców oraz sołectwa i parafie.

Tylko przedstawiciel Zespołu Przedszkolno-Szkolno-Gimnazjalnego w Ruchocicach uznał współpracę z instytucjami i organizacjami za mało efektywną. Aby ją poprawić, należałoby zwiększyć liczbę konsultacji związanych z problemami uczniów pomiędzy tymi placówkami a szkołą.

Współpraca szkoły z rodzicami uczniów

Podobnie jak w przypadku oceny współpracy szkół z instytucjami i organizacjami, przedstawiciele badanych placówek stwierdzili, że współpraca z rodzicami uczniów jest zadowalająca. W jej ramach odbywają się zebrania ogólne, zebrania klasowe z wychowawcami, jak również konsultacje indywidualne, kontakty telefoniczne, mailowe, spotkania dotyczące pedagogizacji rodziców, zajęcia pokazowe. Rodzice aktywnie uczestniczą także w życiu szkoły, pomagając przy organizacji uroczystości i imprez klasowych i szkolnych oraz udzielają pomocy finansowej na doposażanie placówek.

Mimo zadowalającej współpracy niektórzy ankietowani chcieliby bardziej zaangażować rodziców w proces edukacyjny (np. we wspomaganie uczenia się w domu, wspólne czytanie książek, odrabianie lekcji, rozmowy), a także zapraszać do podejmowania różnych decyzji dotyczących szkoły.

Działania niezbędne do pełniejszego rozpoznania problemów rodzin uczniów w zakresie dysfunkcji, uzależnień i przemocy w rodzinie

Wśród działań niezbędnych do pełniejszego rozpoznania problemów rodzin uczniów w zakresie dysfunkcji, uzależnień i przemocy w rodzinie przedstawiciele placówek oświatowych wymienili potrzebę polepszenia komunikacji pomiędzy instytucjami wspierającymi rodziny oraz konieczność organizowania większej liczby spotkań integracyjnych.

Pomoc oferowana przez szkołę uczniom z rodzin dotkniętych problemem przemocy w rodzinie

W ramach działań szkoły na rzecz uczniów z rodzin dotkniętych problemem przemocy ankietowani wymieniali m.in. pomoc wychowawcy, pomoc pedagoga szkolnego i psychologa, spotkania z przedstawicielami PPP, poradni socjoterapeutycznej, warsztaty

profilaktyczne, a także wsparcie Wydziału Prewencji i Nieletnich oraz nadzór kuratora i instytucję „Niebieskiej Karty”.

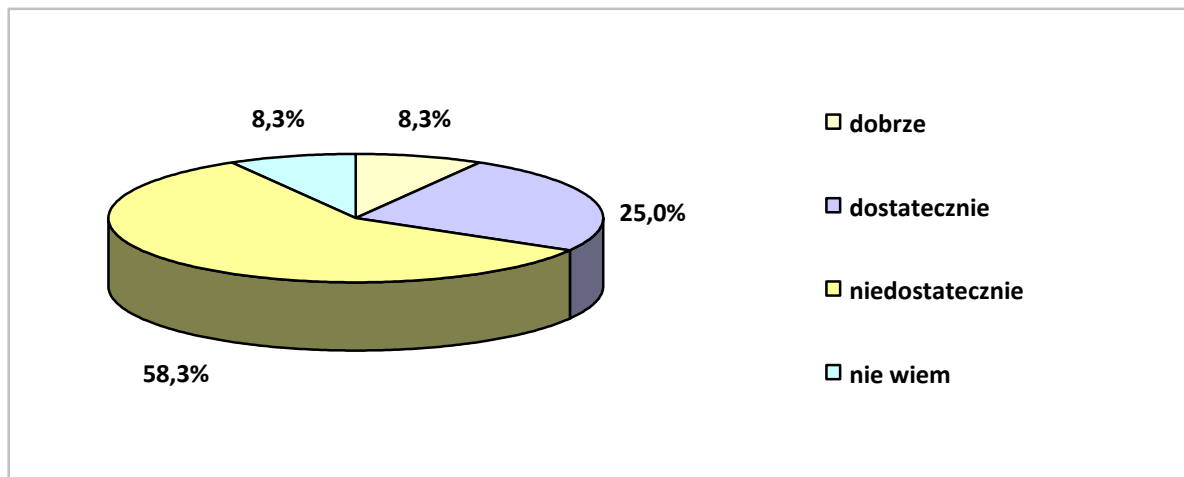
Współpraca szkoły z Policją i innymi instytucjami lub organizacjami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Cztery z ankietowanych placówek (poza Zespołem Przedszkolno-Szkolnym w Łąkiem) współpracują z Policją i innymi instytucjami lub organizacjami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Organizowane są warsztaty profilaktyczne, pogadanki, prelekcje na apelach i zebraniach z rodzicami, przekazywane są materiały na gazetki tematyczne. Prowadzone są również działania interwencyjne.

Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie w opinii mieszkańców

O wyrażenie swoich opinii na temat organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie poproszono także przedstawicieli społeczności lokalnej. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 18. Jak Pani/Pan ocenia działania podejmowane w gminie w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

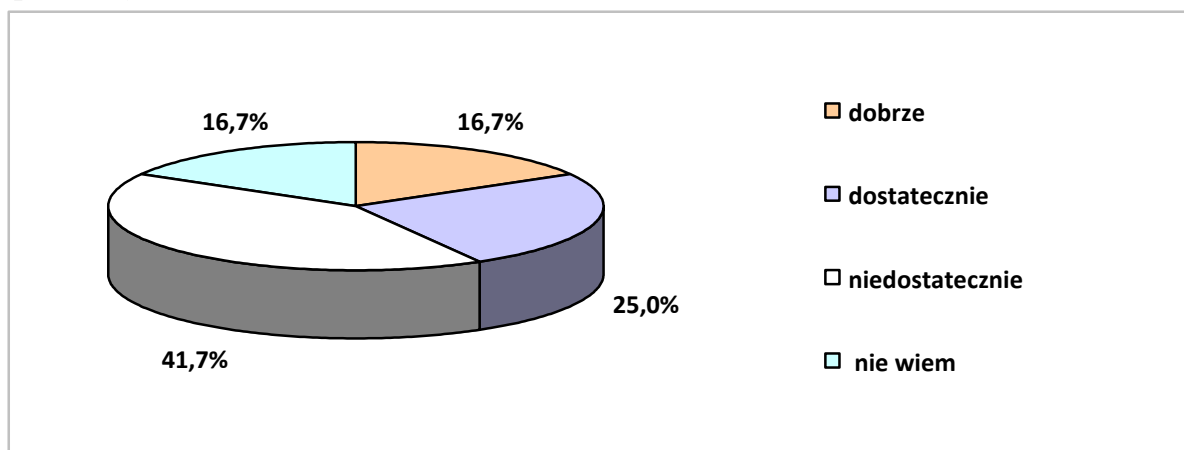
Większość ankietowanych (58,3%) negatywnie oceniła organizację i zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie. Jedna czwarta respondentów uznała ją za dostateczną, a kolejne 8,3% badanych stwierdziło, że jest ona dobra. Zdania w tej kwestii nie wyraziło ponad 8% badanych.

Uczestnicy badania zgłaszali także propozycje działań, które należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji dzieci i młodzieży. Najczęściej postulowali budowę miejsc spotkań, np. świetlic czynnych po południu, tworzenie nowych kół zainteresowań, organizowanie ogólnodostępnych i darmowych zajęć pozalekcyjnych oraz różnych form aktywnego

wypoczynku – np. zumba, aerobik. Za równie ważne respondenci uznali tworzenie warunków i wspieranie programów promujących sport i zdrowy styl życia. Według ankietowanych należy również zwiększyć działania profilaktyczne i prewencyjne oraz propagować działalność ZHP.

W przeprowadzonym na potrzeby niniejszego opracowania badaniu ankietowym zapytano mieszkańców o realizowane w gminie działania edukacyjne, wychowawcze i profilaktyczne adresowane do rodzin i dzieci, czynniki ograniczające prawidłowy rozwój dzieci i młodzieży oraz czynniki ograniczające w największym stopniu prawidłowe funkcjonowanie rodzin w gminie. Rozkład odpowiedzi oceniających działania edukacyjne, wychowawcze i profilaktyczne adresowane do rodzin i dzieci ilustruje poniższy wykres.

Wykres 19. Jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania edukacyjne, wychowawcze i profilaktyczne adresowane do rodzin i dzieci?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Realizowane w gminie działania edukacyjne, wychowawcze i profilaktyczne adresowane do rodzin i dzieci zostały dobrze ocenione przez 16,7% mieszkańców. Jedna czwarta badanych uznała je za dostateczne. Jednak 41,7% ankietowanych stwierdziło, że są one niedostateczne. Opinii w tej sprawie nie przedstawiło 16,7% respondentów.

Odpowiadając na pytanie, jakie czynniki ograniczają prawidłowy rozwój dzieci i młodzieży, respondenci wymieniali najczęściej brak zainteresowania ze strony rodziców i niedostatek dodatkowych zajęć pozalekcyjnych, kółek zainteresowań i alternatywnych form spędzania czasu wolnego. Dzieci i młodzież pozostawione bez opieki łatwiej wpadają w złe towarzystwo, sięgają po alkohol, dopalacze i narkotyki. Uczestnicy badania zwrócili także uwagę na zagrożenia płynące z nadmiernego korzystania z nowoczesnych technologii (np. Internet, siecioholizm). Wspomniano także o dysfunkcjach występujących w rodzinach, szczególnie przemocy wobec dzieci, a także braku autorytetów i przewlekłych chorobach.

Z kolei identyfikując czynniki ograniczające w największym stopniu prawidłowe funkcjonowanie rodzin w gminie, ankietowani najczęściej wskazywali zanik więzi rodzinnych, przesadne koncentrowanie się na życiu zawodowym rodziców i wynikający z tego brak czasu dla dzieci i rodziny. Za równie ważny badani uznali prowadzący do ubożenia mieszkańców brak pracy. Bezrobocie i związane z nim problemy finansowe mają bezpośredni i najczęściej negatywny wpływ na właściwe funkcjonowanie rodzin. Według mieszkańców istotnymi czynnikami mającymi wpływ na funkcjonowanie rodzin są także patologie społeczne, szczególnie alkoholizm, niezaradność życiowa rodziców oraz niewystarczający dostęp do żłobków, przedszkoli i świetlic szkolnych.

19. SYTUACJA OSÓB STARSZYCH

Jednym z głównych problemów demograficznych w Polsce jest zjawisko starzenia się społeczeństwa. Według przewidywań GUS-u liczba osób w wieku emerytalnym wzrośnie z niemal 6,5 miliona w 2010 roku do co najmniej 9,6 miliona w 2035 roku, co stanowić będzie 26,7% całej populacji kraju.

Struktura wiekowa ludności gminy Rakoniewice jest w pewnym sensie potwierdzeniem tej tendencji. W ostatnich latach ma tutaj miejsce wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, przy jednoczesnym spadku populacji osób w wieku przedprodukcyjnym. Dane szczegółowe zawiera poniższa tabela.

Tabela 46. Osoby w wieku poprodukcyjnym w strukturze ludności gminy w latach 2013-2015

	2013	2014	2015
liczba mieszkańców gminy ogółem	12.892	12.951	12.982
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	1.051	1.057	1.060
udział osób w wieku poprodukcyjnym w ludności gminy	8,15%	8,16%	8,17%

Dane Urzędu Miejskiego Gminy Rakoniewice.

Z analizy danych statystycznych dotyczących sytuacji demograficznej gminy wynika, że udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w latach 2013-2015 nieznacznie wzrastał; wynosił on odpowiednio: 8,15%, 8,16 i 8,17%.

Należy także mieć na uwadze wahającą się dzietność rodzin, a z drugiej strony wydłużający się średni okres życia. Stanowi to dobitne potwierdzenie procesu starzenia się społeczeństwa i jest bardzo niekorzystną przesłanką, a zarazem wyzwaniem dla służb i instytucji realizujących założenia polityki społecznej. Sytuacja ta wymaga ukierunkowania

działań pomocowych w większym stopniu na potrzeby ludzi starszych, aby udzielać odpowiedniego do potrzeb wsparcia – materialnego bądź rzeczowego, ale także zapewnić dostęp do usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz zorganizować różnorodne formy aktywizacji ruchowej, towarzyskiej i kulturalnej.

Biorąc pod uwagę prognozy demograficzne, należy oczekiwać, że problemy związane z wiekiem będą w kolejnych latach ulegać nasileniu. Osoby starsze są z reguły bardziej narażone na choroby. Wiąże się z tym problem występowania niepełnosprawności i uzależnienia od pomocy innych. Należy zauważyć, że wśród beneficjentów pomocy społecznej, udzielanej przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Rakoniewicach, w 2015 roku było 14 osób w wieku 61 lat i więcej. W ramach swojej działalności OPS świadczy także usługi opiekuńcze. Jest to szczególna forma pomocy kierowana przede wszystkim do osób starszych, chorych i samotnych, które pozbawione są opieki i pomocy ze strony rodziny. Usługi te polegają na pomocy w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, pielęgnacji oraz zapewnieniu kontaktu z otoczeniem. W latach 2013-2015 Ośrodek Pomocy Społecznej w Rakoniewicach przyznawał tego rodzaju świadczenie odpowiednio: 1, 2 i 1 osobie z gminy.

Z przeprowadzonego na potrzeby niniejszego opracowania badania ankietowego wynika, że ponad 14% uczestników badania uznało osoby starsze za grupę najbardziej zagrożoną marginalizacją i wykluczeniem społecznym, a działania podejmowane w gminie na rzecz wsparcia osób starszych wskazało jako najbardziej niezadowolające 9,1% respondentów.

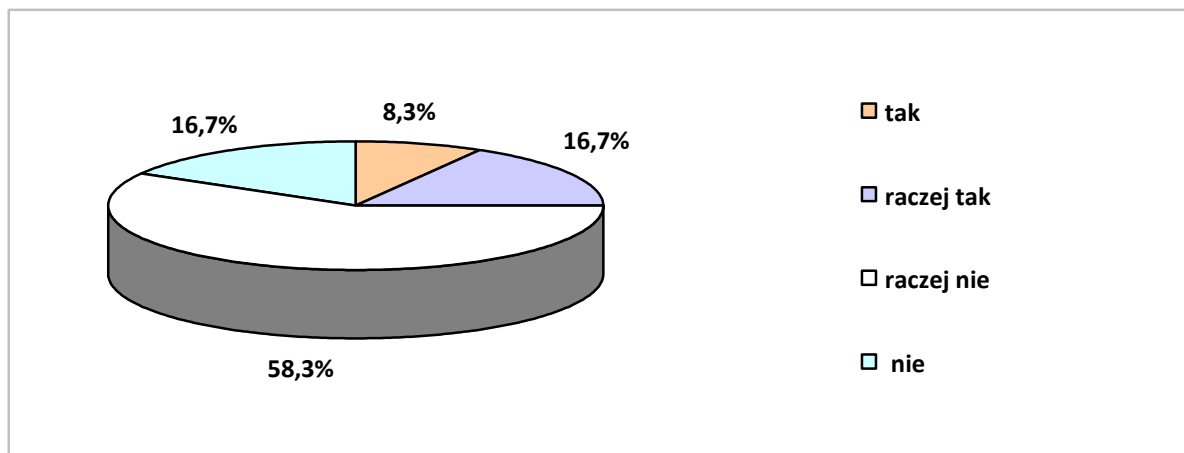
Odpowiadając na pytanie, jakie problemy najczęściej dotyczą osób starszych w gminie, respondenci wskazywali problemy zdrowotne, niewystarczające środki finansowe na codzienne wydatki (leki, rachunki, żywność), brak dostępu do lekarzy specjalistów, trudności w załatwianiu różnych spraw i formalności, a także bariery architektoniczne i trudności komunikacyjne. Za równie ważne bolączki uznali niewystarczającą opiekę zarówno ze strony rodziny, jak i instytucji pomocowych, brak miejsc spotkań oraz ofert kulturalnych i rekreacyjnych skierowanych do seniorów. Niektórzy ankietowani zwrócili również uwagę na niewłaściwe traktowanie osób starszych przez młodzież.

W ankiecie znalazło się też pytanie dotyczące działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób starszych. Najczęściej postulowano budowę Domu Dziennego Pobytu na terenie gminy, utworzenie świetlicy dla seniorów, zorganizowanie wsparcia wolontariuszy i asystentów osób starszych, likwidację barier architektonicznych oraz zwiększenie pomocy finansowej w postaci dodatków do emerytury. Według badanych konieczne jest również organizowanie imprez kulturalno-rozrywkowych integrujących osoby starsze

ze społecznością lokalną, wspieranie Stowarzyszenia „Złota Jesień” oraz edukowanie młodzieży w kwestii właściwego traktowania seniorów.

Pragnąc poznać opinie mieszkańców na temat sytuacji osób starszych, zawarto w ankiecie pytanie odnoszące się do uwzględniania bądź nie potrzeb osób starszych w działaniach realizowanych na terenie gminy. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 20. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób starszych?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość badanych (łącznie 75%) stwierdziła, że w działaniach realizowanych na terenie gminy nie uwzględnia się lub raczej nie uwzględnia się potrzeb osób starszych. Przeciwnego zdania była jedna czwarta ankietowanych.

Taki podział wskazań może sugerować, iż problemy osób starszych są dostrzegane przez jej mieszkańców, niemniej działania adresowane do seniorów zostały negatywnie ocenione przez większość ankietowanych. Z pewnością dla lepszego rozpoznania potrzeb osób starszych w gminie należałoby przeprowadzić odpowiednie badania adresowane tylko i wyłącznie do tej grupy wiekowej, bowiem aż 91,67% uczestników badania to osoby poniżej 55. roku życia, a tylko 8,33% to osoby z grupy wiekowej 56-65 lat, natomiast osoby powyżej 65. roku życia, czyli najbardziej uwrażliwione na kwestie odnoszące się do grupy seniorów, nie były w ogóle reprezentowane.

20. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Schorzeniami, które najczęściej

przyczyniają się do niepełnosprawności, są choroby układu krążenia oraz dysfunkcje narządu ruchu. Z uwagi na to, że, jedynym pełnym badaniem, którego wyniki pozwalają ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz umożliwiają ich charakterystykę, są narodowe spisy powszechne, w analizie sytuacji tej grupy ludności gminy wykorzystano dane z ostatniego opublikowanego spisu, który został przeprowadzony w 2002 roku.

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, iż w 2002 roku w gminie Rakoniewice mieszkały ogółem 2.332 osoby niepełnosprawne. Było wśród nich 1.198 kobiet i 1.134 mężczyzn. W ramach ogólnej liczby osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w gminie odnotowano 2.202 osoby niepełnosprawne prawnie i 130 osób niepełnosprawnych tylko biologicznie. Udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w ogóle ludności gminy wynosił 19%.

Informacje, które w pewnym stopniu umożliwiają obserwację zachodzących w kolejnych latach zmian liczebności osób niepełnosprawnych w gminie oraz wskazanie trendu tych zmian, zawierają dane dotyczące liczby rodzin w gminie, korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności. Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Rakoniewicach wynika, że w latach 2013-2015 niepełnosprawność była drugim, pod względem liczby beneficjentów, powodem przyznawania pomocy społecznej w gminie. Poniższa tabela przedstawia dane na temat liczby rodzin oraz liczby osób w tych rodzinach, które korzystały z pomocy społecznej świadczonej przez OPS w latach 2013-2015.

Tabela 47. Rodziny w gminie korzystające z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2013-2015

	2013	2014	2015
liczba rodzin	79	77	85
liczba osób łącznie w rodzinach	179	183	285

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Rakoniewicach.

W 2013 roku z pomocy społecznej udzielonej przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Rakoniewicach z powodu niepełnosprawności skorzystało 79 rodzin liczących 179 osób. Ponadto w 2013 roku wypłacono 1.275 świadczeń (na łączną kwotę 97.960 zł) w postaci dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego.

W 2014 roku z pomocy OPS-u z powodu niepełnosprawności skorzystało 77 rodzin liczących 183 osoby. W tym samym roku wypłacono 1.283 świadczenia (na łączną kwotę 98.840 zł) w postaci dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego.

W 2015 roku z pomocy OPS-u z powodu niepełnosprawności skorzystało 85 rodzin liczących 285 osób. W tym samym roku wypłacono 1.195 dodatków do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego (na łączną kwotę 95.740 zł).

Warto w tym miejscu przytoczyć informacje Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Grodzisku Wielkopolskim, dotyczące orzeczeń o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności (z uwzględnieniem orzeczonego stopnia niepełnosprawności) wydanych mieszkańcom gminy Rakoniewice w latach 2013-2015.

Z danych tych wynika, że w analizowanym okresie zmniejszała się zarówno liczba orzeczeń wydanych dzieciom, jak i liczba orzeczeń wydanych osobom dorosłym z gminy. Liczba decyzji o znacznym stopniu niepełnosprawności rosła, wahaniom ulegała liczba orzeczeń o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, zmniejszała się natomiast liczba orzeczeń o lekkim stopniu niepełnosprawności. Dane w tym zakresie zawiera poniższa tabela.

Tabela 48. Orzeczenia o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności wydane mieszkańcom gminy w latach 2013-2015

	2013	2014	2015
liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych dzieciom z gminy do lat 16	42	39	35
liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wydanych mieszkańcom gminy powyżej 16. roku życia	359	353	315
w tym o znacznym stopniu niepełnosprawności	73	81	92
w tym o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności	182	184	154
w tym o lekkim stopniu niepełnosprawności	104	88	69

Dane Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Grodzisku Wielkopolskim.

Osoby niepełnosprawne zamieszkałe w gminie Rakoniewice mogą korzystać ze wsparcia finansowego udzielanego przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Wielkopolskim, które dysponuje środkami na dofinansowanie uczestnictwa, wraz z opiekunami, w turnusach rehabilitacyjnych, zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, likwidacji barier architektonicznych, technicznych lub w komunikowaniu się oraz dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych. Poniższa tabela przedstawia dane na temat liczby osób niepełnosprawnych z gminy, które w latach 2013-2015 skorzystały z tego wsparcia.

Tabela 49. Wsparcie udzielone przez PCPR niepełnosprawnym mieszkańcom gminy w latach 2013-2015

	2013	2014	2015
liczba osób niepełnosprawnych z gminy, którym dofinansowano uczestnictwo w turnusach rehabilitacyjnych	24	34	27

liczba osób niepełnosprawnych z gminy, którym dofinansowano zakup sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych	31	36	42
liczba osób niepełnosprawnych z gminy, którym dofinansowano likwidację barier architektonicznych, technicznych, w komunikowaniu się	15	9	19

Dane Powiatowego Centrum Pomocy w Grodzisku Wielkopolskim.

W Rakoniewicach działają także jednostki i organizacje, z pomocy których mogą korzystać osoby niepełnosprawne, są to: Warsztaty Terapii Zajęciowej, Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom „Serce” oraz Stowarzyszenie „Złota Jesień”.

W Rakoniewicach funkcjonuje też Przedszkole z Oddziałami Integracyjnymi. Edukacją i terapią dzieci i młodzieży o specjalnych potrzebach edukacyjnych (również z terenu gminy Rakoniewice) zajmuje się mieszczący się w pobliskim Wolsztynie Zespół Szkół Specjalnych. Placówka obejmuje edukacją oraz opieką rewalidacyjno-rehabilitacyjną uczniów szkoły podstawowej, gimnazjum oraz szkoły przysposabiającej do pracy.

W przeprowadzonym na potrzeby niniejszego opracowania badaniu ankietowym zapytano mieszkańców o problemy, jakie najczęściej dotyczą osób niepełnosprawnych oraz o działania, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób niepełnosprawnych w gminie. Odpowiadając na pytanie, z jakimi problemami borykają się osoby niepełnosprawne, ankietowani wskazywali przede wszystkim niedostosowanie infrastruktury gminnej i bariery architektoniczne, brak miejsc pracy oraz trudności komunikacyjne, a także brak ośrodka dla osób z głębokim upośledzeniem umysłowym i niepełnosprawnością ruchową w formie Domu Dziennego Pobytu dla Dorosłych, którzy nie kwalifikują się do edukacji szkolnej lub na Warsztaty Terapii Zajęciowej. Niektórzy badani zwrócili także uwagę na niewłaściwe traktowanie i dyskryminację osób niepełnosprawnych.

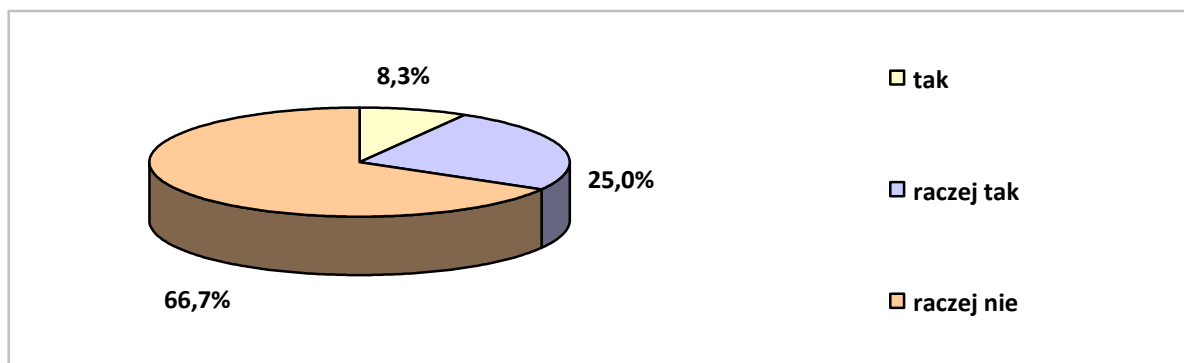
Z kolei w odpowiedzi na pytanie o działania, jakie należy podjąć, aby poprawić sytuację osób niepełnosprawnych i ich rodzin, najczęściej wymieniano poprawę infrastruktury i dostępu do budynków użyteczności publicznej poprzez likwidację barier architektonicznych (budowa podjazdów, obniżanie krawężników, pomoc w przystosowaniu mieszkań do potrzeb osób niepełnosprawnych), utworzenie na terenie gminy Domu Pomocy Społecznej oraz Domu Dziennego Pobytu dla osób dorosłych, a także organizowanie akcji charytatywnych i zbiórek pieniężnych na rzecz osób niepełnosprawnych.

W kolejnych pytaniach uczestnicy badania ankietowego zostali poproszeni o ocenę realizowanych w gminie działań adresowanych do osób niepełnosprawnych. Większość badanych (66,7%) stwierdziła, że w realizowanych działaniach nie uwzględnia się potrzeb osób niepełnosprawnych. Przeciwnego zdania była łącznie jedna trzecia respondentów.

Odpowiadając na pytanie, czy gmina zapewnia wsparcie rodzinom z dziećmi niepełnosprawnymi, łącznie 50% ankietowanych odpowiedziało, że tak lub raczej tak. Jednocześnie połowa badanych uznała, że gmina takiego wsparcia raczej nie zapewnia.

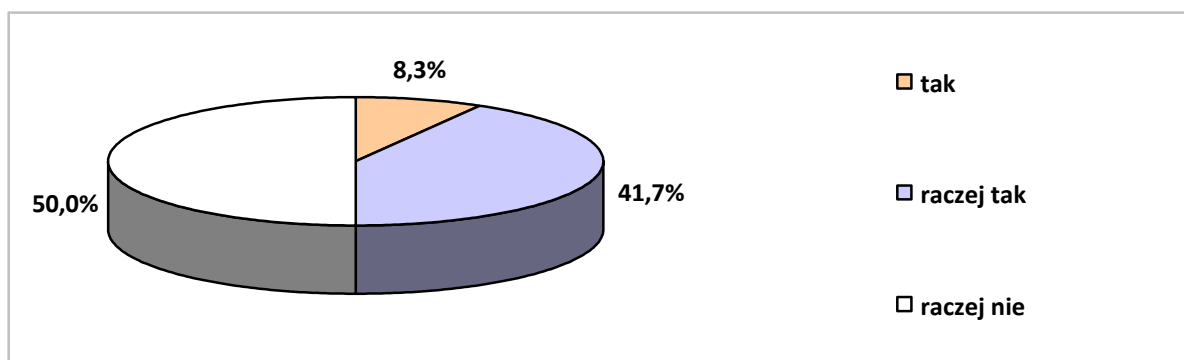
Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustrują poniższe wykresy.

Wykres 21. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób niepełnosprawnych?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Wykres 22. Czy Pani/Pana zdaniem gmina zapewnia wsparcie rodzinom z dziećmi niepełnosprawnymi?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Należy odnotować, iż problemy osób niepełnosprawnych i ich rodzin są w gminie na tyle istotne, że zauważa je większość mieszkańców. Jednocześnie 7,1% uczestników badania zaliczyło osoby niepełnosprawne i ich rodziny do grup szczególnie zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym, a 9,1% ankietowanych wskazało ofertę pomocy świadczonej osobom niepełnosprawnym wśród obszarów najbardziej niezadowolających. Wpływa stąd wniosek, że osoby niepełnosprawne w gminie nie są izolowane. Mogą liczyć na zrozumienie lokalnej społeczności i wsparcie instytucji pomocowych, choć w powszechnym odczuciu oferowane im wsparcie i podejmowane na ich rzecz działania nie są w pełni dostosowane do potrzeb.

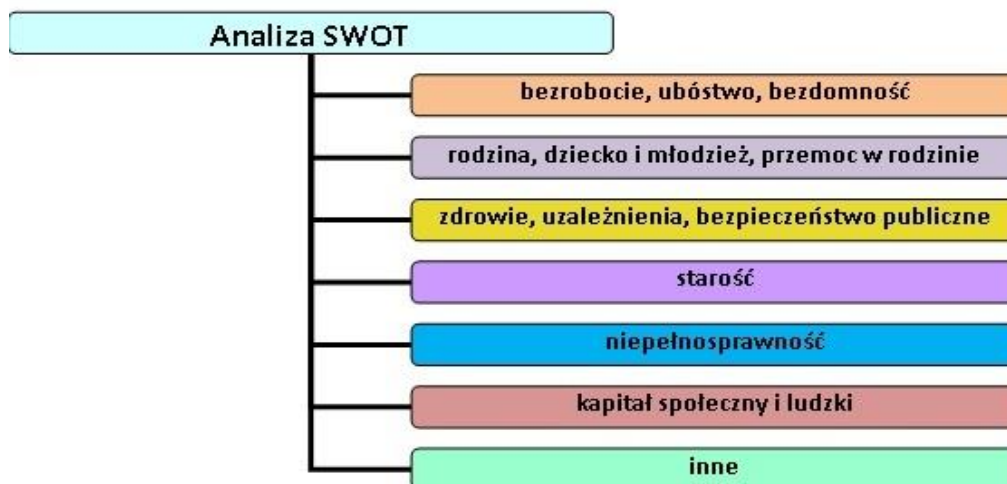
Biorąc pod uwagę wszystkie dane dotyczące sytuacji osób niepełnosprawnych zgromadzone na potrzeby tego opracowania diagnostycznego, trzeba zaliczyć tę kwestię do istotnych problemów społecznych, z jakimi muszą się zmierzyć instytucje pomocowe działające na terenie gminy.

21. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT opiera się na wspólnym usystematyzowaniu posiadanych informacji z danego obszaru poprzez przyporządkowanie ich do jednej z czterech grup (mocne strony, słabe strony, szanse i zagrożenia). Przedstawiona poniżej analiza została przeprowadzona w ujęciu: mocne strony i słabe strony to czynniki zależne od nas (te, na które mamy wpływ planistyczny i zarządczy), a szanse i zagrożenia, to czynniki obiektywne, na które nie mamy bezpośredniego wpływu sprawczego.

Niniejsza analiza obejmuje następujące obszary: bezrobocie, ubóstwo, bezdomność; rodzina, dziecko i młodzież, przemoc w rodzinie; zdrowie, uzależnienia, bezpieczeństwo publiczne; starość; niepełnosprawność; kapitał społeczny i ludzki. Wzięto także pod uwagę kwestie spoza wymienionych obszarów.

Diagram 2. Obszary analizy SWOT

BEZROBOCIE, UBÓSTWO, BEZDOMNOŚĆ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • podejmowanie działań mających na celu pozyskiwanie inwestorów mogących tworzyć nowe miejsca pracy • stwarzanie przez samorząd warunków do rozwoju przedsiębiorczości wśród jej mieszkańców • prowadzenie działań zmierzających do tworzenia w gminie podmiotów ekonomii społecznej (np. spółdzielnie socjalne), mogących tworzyć nowe miejsca pracy • upowszechnianie wśród osób bezrobotnych informacji o wolnych miejscach pracy • organizowanie akcji charytatywnych na rzecz osób ubogich i zagrożonych ubóstwem • funkcjonowanie na terenie gminy organizacji pozarządowych zajmujących się problemami osób bezdomnych lub zagrożonych bezdomnością • zwolnienie z podatku na 5 lat dla nowych inwestorów • korzystne położenie geograficzne (trasa Poznań – Zielona Góra) • możliwość pracy dorywczej przy zbiorze pieczarek • funkcjonowanie dwóch placówek wsparcia „Dom Pomocna Dłoń” i „Betlejemka” 	<ul style="list-style-type: none"> • brak działań mających na celu aktywizację zawodową osób bezrobotnych • niepodejmowanie działań na rzecz ograniczenia bezrobocia wśród różnych grup wiekowych, w tym osób powyżej 45. roku życia • nieprowadzenie działań na rzecz przeciwdziałania bezrobociu wśród kobiet • nieupowszechnianie wśród osób bezrobotnych informacji o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach zawodowych • niepozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na przeciwdziałanie bezrobociu (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) • brak oferty sektora pozarządowego wspierającej osoby bezrobotne w gminie • niepodejmowanie działań służących ograniczeniu zjawiska dziedziczenia biedy • nierealizowanie programów lub projektów na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych ubóstwem • brak działań służących diagnozowaniu problemu bezdomności w gminie • niedostateczne środki finansowe umożliwiające tworzenie mieszkań socjalnych • rozległość gminy • trudności komunikacji publicznej • teren rolniczy • mała liczba ofert pracy dla bezrobotnych
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • rosnące zainteresowanie podejmowaniem własnej działalności gospodarczej przez mieszkańców gminy • zmniejszająca się liczba osób długotrwale bezrobotnych • malejący poziom bezrobocia wśród kobiet • zwiększająca się liczba ofert pracy dla osób bezrobotnych • wzrastające zainteresowanie usługami poradnictwa zawodowego oraz udziałem w szkoleniach zawodowych przez osoby bezrobotne • zmniejszająca się skala zjawiska dziedziczenia biedy w gminie • malejąca liczba osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych • włączanie się organizacji pozarządowych funkcjonujących w gminie w rozwiązywanie 	<ul style="list-style-type: none"> • niedostosowana do oczekiwań osób bezrobotnych oferta działań aktywizujących • brak działań mających na celu tworzenie przez osoby bezrobotne podmiotów ekonomii społecznej • brak środków finansowych z funduszy zewnętrznych umożliwiających ograniczenie bezrobocia • brak oferty organizacji pozarządowych przyczyniającej się do łagodzenia skutków bezrobocia • małe zainteresowanie społeczności lokalnej problemami osób ubogich, niewłączanie się w działania mające na celu zaspokojenie potrzeb ubogich • postępowanie zjawiska ubożenia mieszkańców gminy • stale rosnące zapotrzebowanie na mieszkania

problemów osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych	socjalne
--	----------

RODZINA, DZIECKO I MŁODZIEŻ, PRZEMOC W RODZINIE	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • analizowanie problemów rodzin, dzieci i młodzieży w gminie • podejmowanie inicjatyw na rzecz przeciwdziałania dysfunkcjom rodzin • zapewnianie przez gminę rodzinom dysfunkcyjnym wsparcia asystentów rodziny • funkcjonowanie na terenie gminy placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży (np. świetlice środowiskowe) • monitorowanie zapotrzebowania na opiekę przedszkolną • dysponowanie przez szkolnictwo w gminie bazą dydaktyczną, zapewniającą właściwy rozwój uczniów • oferowanie uczniom zajęć pozalekcyjnych przez placówki oświatowe • organizowanie przez gminę oferty spędzania czasu wolnego adresowanej do dzieci i młodzieży • funkcjonowanie organizacji pozarządowych zajmujących się problemami rodzin • propagowanie idei wolontariatu wśród dzieci i młodzieży • istnienie kadry przygotowanej do pracy z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie • prowadzenie poradnictwa i podejmowanie interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie • działanie zespołu interdyscyplinarnego • zapewnianie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia • zapewnienie ofiarom przemocy w rodzinie dostępu do informacji o możliwych formach wsparcia • prowadzenie na terenie gminy akcji uświadliwiających społeczność lokalną na problemy przemocy w rodzinie • wsparcie dla rodzin – program 500+ • funkcjonowanie punktów konsultacyjnych (psycholog, terapeuta uzależnień, przemocy) • funkcjonowanie Ośrodków Interwencji Kryzysowej • przedszkole z Oddziałami Integracyjnymi • działalność młodzieżowych klubów sportowych • plenerowe place zabaw 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczony dostęp do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparcia • brak analizy potrzeb osób samotnie wychowujących dzieci • brak możliwości kierowania sprawców przemocy w rodzinie z gminy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych • brak żłobka • brak dostępu do terapeuty rodzinnego • brak programów terapeutycznych dla sprawców przemocy
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • malejąca liczba rodzin dysfunkcyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • nasilająca się skala problemów rzutuujących

<ul style="list-style-type: none"> • wystarczający zakres wsparcia asystentów rodziny • niezwiększająca się liczba osób samotnie wychowujących dzieci wymagających wsparcia • wystarczająca oferta w zakresie opieki przedszkolnej • pozwalająca na utrzymanie i rozwój bazy dydaktycznej szkół sytuacja finansowa gminy • dostosowana do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży oferta spędzania czasu wolnego • niewzrastająca liczba rodzin zgłaszających potrzebę wsparcia ze strony organizacji pozarządowych • zaangażowanie dzieci i młodzieży z terenu gminy w działania wolontarystyczne • niezwiększająca się liczba osób, w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych • malejąca liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, wymagających umieszczenia w ośrodkach wsparcia • niewzrastająca liczba osób wymagających działań korekcyjno-edukacyjnych • malejąca skala zjawiska przemocy w rodzinie • zmniejszanie się społecznego przyzwolenia na stosowanie przemocy w rodzinie 	<p>na prawidłowe funkcjonowanie rodzin w gminie</p> <ul style="list-style-type: none"> • nieadekwatne do potrzeb rodzin poradnictwo specjalistyczne • stale rosnące zapotrzebowanie na tworzenie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży
---	---

ZDROWIE, UZALEŻNIENIA, BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • zabezpieczenie przez gminę dostępu do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa i stomatologii • prowadzenie przez samorząd gminy działań na rzecz poszerzenia zakresu świadczeń medycznych • podejmowanie przedsięwzięć propagujących zdrowy styl życia • prowadzenie w gminie działalności terapeutycznej i rehabilitacyjnej w obszarze uzależnień • zapewnienie rodzinom z gminy dotkniętym problemami uzależnień dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej • kierowanie osób uzależnionych z gminy na leczenie odwykowe • diagnozowanie w gminie problemu spożywania alkoholu i narkotyków przez nieletnich • funkcjonowanie grup lub instytucji wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych 	<ul style="list-style-type: none"> • niepodejmowanie przez samorząd gminy inicjatyw na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego • nieprowadzenie działań w zakresie problemów uzależnień przez sektor pozarządowy • niepodejmowanie inicjatyw mających na celu zachęcanie mieszkańców do włączania się w działania na rzecz ochrony przeciwpożarowej, zwalczania klęsk żywiołowych i innych miejscowych zagrożeń • brak dostępu do terapeuty rodzinnego • brak programów terapeutycznych dla sprawców przemocy • brak specjalistów dziecięcych • zanieczyszczenie środowiska (pieczarkarnie, spalanie śmieci w piecach) • brak kontroli dotyczącej segregacji śmieci • brak obwodnicy

<ul style="list-style-type: none"> • istnienie w gminie kadry przygotowanej do pracy z osobami uzależnionymi • prowadzenie przez placówki oświatowe wśród dzieci i młodzieży działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w obszarze uzależnień • realizowanie w placówkach oświatowych programów profilaktyczno-edukacyjnych poświęconych przestępczości i jej negatywnym skutkom społecznym • podejmowanie działań na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa w gminie oraz realizowanie inwestycji mających na celu podniesienie poziomu bezpieczeństwa na drodze • funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego • funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego do spraw przemocy • możliwość korzystania z pomocy psychologa i terapeuty uzależnień w Punkcie Konsultacyjnym • Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Błońsku • ścieżki rowerowe łączące większość miejscowości z siedzibą gminy • siłownie plenerowe 	
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • wystarczające zabezpieczenie finansowe i lokalowe prawidłowego dostępu mieszkańców do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa, ginekologii i stomatologii • wzrastające zainteresowanie zdrowym trybem życia wśród mieszkańców gminy • niezwiększająca się liczba nieletnich sięgających po alkohol lub narkotyki • wystarczająca kadra pracująca z osobami uzależnionymi • wzrastająca świadomość dzieci i młodzieży na temat zagrożeń uzależnieniami • malejąca skala zagrożenia przestępczością nieletnich • angażowanie się mieszkańców w działania na rzecz ochrony przeciwpożarowej 	<ul style="list-style-type: none"> • niedostateczne środki finansowe i lokalowe na rozszerzenie zakresu świadczeń medycznych dostępnych dla mieszkańców • brak poprawy stanu środowiska naturalnego w gminie w ostatnich latach • wzrastające zapotrzebowanie rodzin dotkniętych problemami uzależnień na pomoc psychospołeczną i prawną • niezadowalające rezultaty leczenia odwykowego z uzależnień • zwiększająca się liczba osób uzależnionych i współuzależnionych wymagających wsparcia • brak wsparcia osób uzależnionych i współuzależnionych ze strony sektora pozarządowego • malejące poczucie bezpieczeństwa wśród mieszkańców oraz poziom bezpieczeństwa na drodze

STAROŚĆ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • wystarczająca kadra pracowników świadczących osobom starszym usługi opiekuńcze 	<ul style="list-style-type: none"> • brak analiz sytuacji demograficznej gminy z uwzględnieniem struktury wiekowej mieszkańców

<ul style="list-style-type: none"> • oferta spędzania czasu wolnego dla osób starszych z gminy • zapewnianie miejsca w domach pomocy społecznej osobom starszym, wymagającym całodobowej opieki • funkcjonowanie na terenie gminy organizacji pozarządowych zajmujących się działalnością na rzecz osób starszych • Stowarzyszenie „Złota Jesień” zraszające osoby starsze • wielopokoleniowe rodziny • dostęp do lekarzy specjalistów • dostęp do punktu świadczącego usługi rehabilitacyjne 	<ul style="list-style-type: none"> • brak monitorowania warunków codziennego funkcjonowania osób starszych w gminie • nieinformowanie osób starszych o dostępnych formach pomocy • nikłe działania na rzecz wzmocnienia potencjału osób starszych • brak instytucji i organizacji świadczących pomoc członkom rodzin sprawujących opiekę nad osobami starszymi • brak w gminie takich form wsparcia osób starszych, jak: kluby seniora, domy dziennego pobytu • niestwarzanie osobom starszym warunków do kontynuowania aktywności społecznej, edukacyjnej i zawodowej • mała wrażliwość społeczności lokalnej na problemy i potrzeby osób starszych • brak w gminie wolontariatu na rzecz osób starszych • brak Klubu Seniora • występowanie barier architektonicznych
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • dostateczne środki w gminie przyczyniające się do poprawy warunków codziennego funkcjonowania osób starszych • brak barier ograniczających przekaz informacji o dostępnych formach pomocy dla osób starszych i ich rodzin • zasoby gminne umożliwiające wzmocnienie potencjału osób starszych • niezwiększająca się liczba osób starszych wymagających wsparcia w formie usług opiekuńczych • rzadkie przypadki pozostawiania osób starszych bez należytej opieki przez najbliższych członków rodzin • wystarczająca, w stosunku do potrzeb osób starszych, dostępność domów pomocy społecznej • wystarczające możliwości gminy pozwalające na kontynuowania aktywności społecznej, edukacyjnej i zawodowej przez osoby starsze • dostrzeganie przez społeczność lokalną problemów i potrzeb osób starszych • zainteresowanie ze strony sektora pozarządowego prowadzeniem działalności na rzecz osób starszych 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrastający udział osób w wieku poprodukcyjnym w społeczności gminy • niedostateczny dostęp osób starszych z gminy do takich form wsparcia, jak kluby seniora, domy dziennego pobytu • niedostosowana do potrzeb i oczekiwań osób starszych oferta spędzania czasu wolnego • małe angażowanie się mieszkańców gminy w pomoc wolontariacką mającą na celu wspieranie osób starszych w ich codziennym życiu
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • informowanie osób niepełnosprawnych z gminy o przysługujących im prawach oraz 	<ul style="list-style-type: none"> • brak monitorowania liczby orzeczeń o niepełnosprawności i stopniu

<p>dostępnych formach pomocy</p> <ul style="list-style-type: none"> • likwidowanie barier utrudniających codzienne życie osobom niepełnosprawnym • prowadzenie działań na rzecz tworzenia w gminie podmiotów ekonomii społecznej (jak np. warsztaty terapii zajęciowej, zakłady aktywności zawodowej, spółdzielnie inwalidów, spółdzielnie socjalne), mogących zatrudniać osoby niepełnosprawne • przekazywanie informacji przedsiębiorcom z gminy o możliwościach refundacji ze środków PFRON-u kosztów zatrudniania osób niepełnosprawnych • prowadzenie działań na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży dotkniętych niepełnosprawnością (nauczanie indywidualne, grupy i klasy integracyjne) • podejmowanie działań zapobiegających marginalizacji i wykluczeniu osób niepełnosprawnych • funkcjonowanie w gminie organizacji pozarządowych zajmujących się działalnością na rzecz osób niepełnosprawnych 	<p>niepełnosprawności wydawanych mieszkańcom gminy</p> <ul style="list-style-type: none"> • niedysponowanie przez gminę kadrami pracowników świadczących opiekę i udzielających wsparcia osobom niepełnosprawnym • niepodejmowanie działań w zakresie organizowania i świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi z gminy • brak na terenie gminy domu dziennego pobytu dla osób niepełnosprawnych • nieupowszechnianie wśród osób niepełnosprawnych z gminy ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy • brak w gminie wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych • występowanie barier architektonicznych • brak ofert pracy dla osób niepełnosprawnych
<p>szanse</p>	<p>zagrożenia</p>
<ul style="list-style-type: none"> • brak barier ograniczających przekaz informacji o dostępnych formach pomocy dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin • dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych liczebność i poziom fachowości kadry świadczącej opiekę i udzielającej wsparcia • niezwiększająca się liczba osób z zaburzeniami psychicznymi, wymagających świadczenia specjalistycznych usług opiekuńczych • społeczna akceptacja dla potrzeby likwidacji barier utrudniających codzienne życie osobom niepełnosprawnym • funkcjonowanie w gminie podmiotów ekonomii społecznej (jak np. warsztaty terapii zajęciowej, zakłady aktywności zawodowej, spółdzielnie inwalidów, spółdzielnie socjalne), mogących zatrudniać osoby niepełnosprawne • wzrastające w społeczności gminy przekonanie o potrzebie zapewnienia osobom niepełnosprawnym pełnego uczestnictwa w życiu społecznym • zainteresowanie ze strony sektora pozarządowego prowadzeniem działalności na rzecz osób niepełnosprawnych • Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom „Serce” • Funkcjonowanie Warsztatów Terapii Zajęciowej 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczający dostęp osób niepełnosprawnych z gminy do domów dziennego pobytu • niedostateczna liczba ofert na lokalnym rynku pracy dla osób niepełnosprawnych • niewystarczające zainteresowanie lokalnych przedsiębiorców zatrudnianiem osób niepełnosprawnych • niezaspokajające potrzeb zasoby i możliwości gminy w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży dotkniętych niepełnosprawnością • małe zainteresowanie mieszkańców gminy działalnością wolontariacką na rzecz osób niepełnosprawnych

<ul style="list-style-type: none"> • Spółdzielnia Socjalna „Serce” • miejsca parkingowe dla niepełnosprawnych 	
---	--

KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • podejmowanie przez samorząd gminy inicjatyw zmierzających do podnoszenia poziomu i jakości życia mieszkańców • zachęcanie mieszkańców do podejmowania inicjatyw lokalnych • popularyzowanie na terenie gminy informacji o działalności lokalnych organizacji pozarządowych • prowadzenie działań zmierzających do zaspokajania potrzeb mieszkańców w zakresie kultury, sportu i rekreacji • podejmowanie działań mających na celu zapobieganie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu osób, rodzin i grup społecznych • pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej (np. z funduszy Unii Europejskiej) • dostosowana do aktualnych potrzeb istniejąca w gminie sieć placówek pomocy społecznej • podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez pracowników pomocy społecznej poprzez udział w szkoleniach, konferencjach i innych formach doskonalenia zawodowego • realizowanie w gminie przedsięwzięć (np. projektów finansowanych z funduszy Unii Europejskiej), umożliwiających mieszkańcom korzystanie z oferty uczenia się przez całe życie • prowadzenie przez organizacje pozarządowe działań na rzecz łagodzenia i rozwiązywania problemów społecznych • podejmowanie działań w zakresie propagowania i inicjowania wolontariatu • reprezentująca gminę na zewnątrz Orkiestra Dęta z Rostarzewa • działalność stowarzyszeń, kół gospodyń wiejskich • baza sportowa, „Orliki” • funkcjonowanie jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej • organizowanie imprez cyklicznych: Biegi Uliczne, „Dycha Drzymały,, 	<ul style="list-style-type: none"> • małe zaangażowanie przedstawicieli kościołów i związków wyznaniowych w działania na rzecz łagodzenia i rozwiązywania problemów społecznych • brak klubu seniora • brak dostępu do programów korekcyjnych dla sprawców przemocy
szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • odczuwalny wzrost jakości i poziomu życia mieszkańców gminy • zainteresowanie mieszkańców podejmowaniem inicjatyw lokalnych • wzrastające zainteresowanie mieszkańców 	<ul style="list-style-type: none"> • brak możliwości poszerzenia sieci placówek pomocy społecznej • niewystarczające i niedostosowane do aktualnych potrzeb nakłady na rozwój kwalifikacji kadr pomocowych

<p>działalnością w organizacjach pozarządowych</p> <ul style="list-style-type: none"> • dysponowanie środkami pozwalającymi na poszerzenie i podnoszenie atrakcyjności oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej adresowanej do mieszkańców • niezwiększająca się liczba osób marginalizowanych lub zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją • wystarczające środki zewnętrzne umożliwiające skuteczniejszą realizację zadań z zakresu pomocy społecznej • przyczyniająca się do łagodzenia i rozwiązywania problemów społecznych <p>aktywność organizacji pozarządowych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • niewielki wpływ działalności przedstawicieli kościołów i związków wyznaniowych na łagodzenie problemów społecznych w gminie • małe zainteresowanie różnymi formami działalności wolontariackiej
--	--

INNE MOCNE I SŁABE STRONY, SZANSE I ZAGROŻENIA

mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • zabytki w gminie: m.in. domy podcieniowe, Ratusz w Rostarzewie, Pałac w Rakoniewicach, kościół poewangelicki – obecnie Wielkopolskie Muzeum Pożarnictwa, drewniany kościół w Ruchocicach • walory krajobrazowe dla rozwoju turystyki – szlaki rowerowe wiodące przez kompleksy leśne, Jezioro Kuźnickie 	<ul style="list-style-type: none"> •

III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Ocena realizacji założeń poprzedniej strategii, jak również wnioski płynące z tej oceny oraz uzyskane wyniki diagnozy problemów społecznych na terenie gminy, opartej na analizie źródeł zastanych, wyników badań ankietowych oraz analizie SWOT, pozwoliły na opracowanie założeń polityki społecznej gminy Rakoniewice na lata 2017-2022. Zostały one przedstawione w formie misji, celów i kierunków działań.

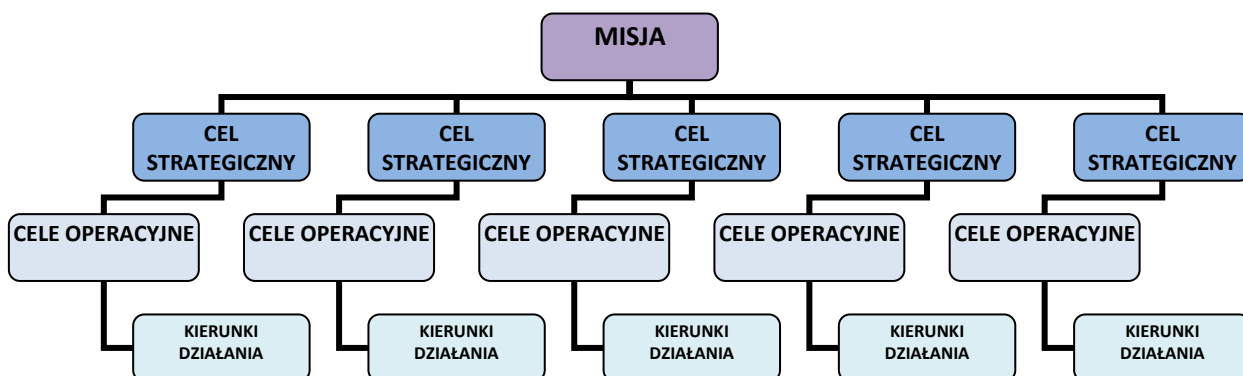
1. MISJA, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misja samorządu, sformułowana w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Rakoniewice na lata 2017-2022, jest następująca:

**Gmina Rakoniewice,
wykorzystując własne zasoby i środki zewnętrzne,
dąży do zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej
oraz przeciwdziałania zjawiskom marginalizacji i wykluczeniu społecznego.**

Wypełnienie przyjętej misji jest uwarunkowane realizacją przedstawionych na kolejnych stronach celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań.

Diagram 3. Związek misji z celami i kierunkami działań

CEL STRATEGICZNY 1.:

Przeciwdziałanie problemom ubóstwa, bezrobocia i bezdomności.

Cele operacyjne:

1. **Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego osobom i rodzinom ubogim.**
2. **Wspieranie i aktywizowanie zawodowe osób bezrobotnych i poszukujących pracy.**
3. **Pomoc osobom zagrożonym bezdomnością i bezdomnym.**

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.

Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego osobom i rodzinom ubogim:

1. Monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców gminy.
2. Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom w trudnej sytuacji materialnej.
3. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci z rodzin ubogich – organizowanie dożywiania w szkołach, wyposażanie w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, organizowanie wypoczynku, zapewnienie dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
4. Wsparcie osób i rodzin ubogich pracą socjalną z wykorzystaniem kontraktów socjalnych.
5. Podejmowanie działań zmierzających do tworzenia mieszkań socjalnych na terenie gminy.
6. Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób ubogich oraz z Kościołem.
7. Organizowanie akcji charytatywnych na rzecz osób zagrożonych ubóstwem i ubogich – zbiórki odzieży i żywności.
8. Opracowanie, realizacja lub współdziałanie w realizacji programów na rzecz zagrożonych lub dotkniętych ubóstwem.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.

Wspieranie i aktywizowanie zawodowe osób bezrobotnych i poszukujących pracy:

1. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach.
2. Zmniejszanie skutków bezrobocia poprzez pomoc finansową udzielaną przez OPS.
3. Organizowanie prac interwencyjnych i społecznie użytecznych na terenie gminy.

4. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi i pozostającymi bez pracy, w tym w oparciu o kontrakt socjalny.
5. Promocja zatrudnienia osób młodych, wkraczających na rynek pracy.
6. Podejmowanie działań mających na celu ułatwienie powrotu na rynek pracy bezrobotnym kobietom.
7. Promowanie w obszarze rynku pracy zasady równości płci, uwzględnianie równości płci w podejmowanych działaniach na rzecz osób bezrobotnych; opracowanie i realizacja lub współudział w realizacji projektów i akcji informacyjnych na rzecz przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć w obszarze rynku pracy.
8. Podejmowanie działań zmierzających do tworzenia miejsc pracy na terenie gminy, m.in. poprzez wspieranie inicjatyw mieszkańców oraz promowanie gminy w celu pozyskania inwestorów zewnętrznych.
9. Wspieranie działań zmierzających do tworzenia w gminie podmiotów ekonomii społecznej.
10. Opracowywanie i realizowanie projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.

Pomoc osobom zagrożonym bezdomnością i bezdomnym:

1. Monitorowanie zagrożeń prowadzących do występowania zjawiska bezdomności na terenie gminy.
2. Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom zagrożonym i dotkniętym bezdomnością, zapewnienie im schronienia oraz dostępu do poradnictwa specjalistycznego i wsparcia medycznego.
3. Podejmowanie działań zmierzających do tworzenia na terenie gminy mieszkań chronionych z przeznaczeniem dla osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych.

Czas realizacji działań:

Działania ciągle w latach 2017-2022.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Burmistrz, Rada Miejska, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe, placówki kultury, świetlice środowiskowe, organizacje pozarządowe.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowy Urząd Pracy, placówki oświatowe, inwestorzy, lokalni przedsiębiorcy, noclegownie i schroniska spoza gminy, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba osób ubogich, bezrobotnych i bezdomnych objętych pracą socjalną,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu ubóstwa bezrobocia i bezdomności,
- wielkość stopy bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba nowych inwestorów,
- liczba opracowanych i realizowanych projektów w zakresie aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba mieszkań socjalnych w gminie,
- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie.

CEL STRATEGICZNY 2.:

**Wzmacnianie potencjału rodzin,
wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.**

Cele operacyjne:

1. **Podnoszenie poziomu i jakości funkcjonowania rodzin, udzielanie pomocy rodzinom w kryzysie.**

2. **Pomoc osobom i rodzinom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy domowej.**
3. **Wspieranie procesu kształcenia i dbałość o wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży.**
4. **Zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.**

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.

Podnoszenie poziomu i jakości funkcjonowania rodzin, udzielanie pomocy rodzinom w kryzysie:

1. Promowanie prawidłowego modelu rodziny, edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, m.in. przez pracowników OPS-u i placówek oświatowych.
2. Edukowanie rodzin niezaradnych wychowawczo w celu nabycia i podniesienia świadomości w kwestiach opiekuńczo-wychowawczych oraz rozwiązywania konfliktów rodzinnych.
3. Podjęcie działań w celu tworzenia grup wsparcia dla rodzin problemowych.
4. Udzielanie pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych.
5. Prowadzenie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności dotkniętymi bezradnością opiekuńczo-wychowawczą.
6. Zatrudnianie, adekwatnie do potrzeb, asystentów rodziny oraz organizowanie szkoleń i projektów dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
7. Zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego (w tym psychologiczno-pedagogicznego, prawnego, terapii rodzinnej).
8. Wspierania różnych form opieki nad dziećmi do lat 3.
9. Analiza potrzeb i sytuacji osób samotnie wychowujących dzieci.
10. Integrowanie prowadzonych działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez współpracę placówek oświatowych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i ochrony zdrowia, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, Policji, organizacji pozarządowych i Kościoła.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.

Pomoc osobom i rodzinom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy domowej:

1. Zapewnienie osobom uzależnionym, w szczególności od alkoholu i środków psychoaktywnych, dostępu do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej.

2. Zapewnienie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień dostępu do wsparcia psychologicznego i prawnego.
3. Zapewnienie rodzinom dotkniętym problemami przemocy domowej dostępu do wsparcia psychologicznego i prawnego, a w razie potrzeby schronienia w celu odizolowania od sprawców przemocy.
4. Kierowanie sprawców przemocy domowej do udziału w programach korekcyjnych.
5. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie.
6. Tworzenie, w miarę wystąpienia takiej potrzeby, grup wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych.
7. Kontynuowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego, podnoszenie kwalifikacji członków zespołu w kwestiach przeciwdziałania i zapobiegania przemocy w rodzinie.
8. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, problemami alkoholowymi i narkomanii.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.

Wspieranie procesu kształcenia i dbałość o wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży.

1. Podejmowanie działań mających na celu zapewnienie odpowiedniej jakości i poziomu kształcenia w placówkach oświatowych na terenie gminy.
2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży wymagającym pomocy i wsparcia dostępu do specjalistów, jak pediatra, psychiatra dziecięcy czy psycholog.
3. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży poprzez prowadzenie zajęć wyrównawczych, udzielanie pomocy w nauce, m.in. przez wolontariuszy.
4. Zapewnienie uczniom niepełnosprawnym dostępu do kształcenia, m.in. poprzez organizację nauczania indywidualnego.
5. Monitorowanie środowiska uczniów pod kątem zabezpieczenia ich potrzeb przez dom rodzinny.
6. Rozszerzanie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych, a także rozwój alternatywnych form spędzania czasu wolnego przy wykorzystaniu zasobów kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy.
7. Podjęcie działań w celu organizacji świetlic i klubów dla dzieci i młodzieży umożliwiających rozwój zainteresowań i oferujących wsparcie.

8. Rozwijanie takich form wsparcia, jak stypendia dla uzdolnionych uczniów i stypendia socjalne.
9. Dbłość o profilaktykę prozdrowotną w przedszkolach i szkołach na terenie gminy, promowanie zdrowego trybu życia wśród dzieci i młodzieży.

Kierunki działań do celu operacyjnego 4.

Zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia:

1. Promowanie zdrowia, zdrowego stylu życia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej.
2. Rozwój bazy rekreacyjnej dostępnej dla mieszkańców, inicjowanie powstawania klubów aktywności fizycznej.
3. Zapewnienie mieszkańcom dostępu do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej oraz w miarę możliwości ułatwienie dostępu do lekarzy specjalistów.
4. Podejmowanie działań zmierzających do poszerzenia zakresu usług medycznych świadczonych na terenie gminy.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2017-2022.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Burmistrz, Rada Miejska, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, Punkt Konsultacyjny, placówki przedszkolne, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, specjaliści, placówki służby zdrowia, placówki opiekuńczo-wychowawcze, Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, Kościół i społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba asystentów rodziny,
- liczba szkoleń i projektów adresowanych do rodzin,
- liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,
- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną i rehabilitacyjną,
- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,
- liczba przedsięwzięć realizowanych w ramach działalności informacyjnej i edukacyjnej,
- liczba interwencji przeprowadzonych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego,
- liczba nauczycieli i pedagogów szkolnych doskonalących swoje kwalifikacje zawodowe,
- liczba uczniów uczęszczających do klas integracyjnych,
- liczba uczniów objętych nauczaniem indywidualnym,
- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,
- liczba osób objętych świadczeniami zdrowotnymi.

CEL STRATEGICZNY 3.:

Wspieranie osób starszych oraz niepełnosprawnych fizycznie i psychicznie.

Cele operacyjne:

- 1. Podejmowanie działań zmierzających do utrzymania osób starszych oraz niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania, zapewnienie im właściwej opieki.**
- 2. Realizacja modelu „zdrowego starzenia się”, zapewnienie osobom starszym udziału w życiu społecznym.**
- 3. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych fizycznie i psychicznie.**

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.

Podejmowanie działań zmierzających do utrzymania osób starszych oraz niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania, zapewnienie im właściwej opieki:

1. Rozszerzenie zakresu usług pielęgniarstwa środowiskowego na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.
2. Zapewnienie dostępu do usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.
3. Opracowanie, realizacja lub współdziałanie w realizacji programów na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.
4. Podejmowanie działań mających na celu pomoc członkom rodzin sprawujących opiekę nad osobami starszymi.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.

Realizacja modelu „zdrowego starzenia się”, zapewnienie osobom starszym udziału w życiu społecznym.

1. Udzielanie przez OPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym.
2. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi.
3. Wspieranie działań mających na celu zapobieganie wykluczeniu cyfrowemu osób starszych.
4. Podjęcie działań w celu utworzenia Klubu Seniora.
5. Podejmowanie współpracy z Kościołem oraz z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych.
6. Rozwijanie aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze – zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych, w tym poprzez organizowanie imprez, spotkań integracyjnych, zajęć, wycieczek.
7. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.

Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych fizycznie i psychicznie:

1. Udzielanie przez OPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom niepełnosprawnym.
2. Monitorowanie sytuacji osób niepełnosprawnych w oparciu o dostępne informacje, jak i uwagi przekazywane przez organizacje skupiające osoby niepełnosprawne.

3. Uwzględnianie udziału osób niepełnosprawnych w organizowanych kursach zawodowych i szkoleniach mających na celu zdobycie kwalifikacji umożliwiających podjęcie pracy.
4. Zintensyfikowanie działań zmierzających do likwidacji barier ograniczających funkcjonowanie osób niepełnosprawnych w przestrzeni publicznej i otoczeniu domowym.
5. Podjęcie działań w celu utworzenia Dziennego Domu Pobytu.
6. Podejmowanie inicjatyw mających na celu zwiększenie świadomości mieszkańców na temat potrzeby zapewnienia osobom niepełnosprawnym warunków do uczestniczenia w życiu społecznym na równych prawach.
7. Organizacja aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby niepełnosprawne, w tym organizowanie imprez, spotkań integracyjnych, zajęć, wycieczek.
8. Popularyzowanie wolontariatu na rzecz wspierania osób niepełnosprawnych w codziennym życiu.
9. Podejmowanie współpracy z Kościołem i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.

Czas realizacji działań:

Działania ciągłe w latach 2017-2022.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Burmistrz, Rada Miejska, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne.

Partnerzy w realizacji działań:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, domy pomocy społecznej, ośrodki wsparcia, placówki ochrony zdrowia, placówki kultury, oświatowe, pracodawcy, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością (w oparciu o dane OPS-u oraz PCPR-u),
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej,
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi oraz specjalistycznymi usługami opiekuńczymi,
- liczba ofert pracy dla osób niepełnosprawnych.

CEL STRATEGICZNY 4.:

Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom gminy.

Cele operacyjne:

- 1. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.**
- 2. Zapewnienie uczniom bezpieczeństwa na terenie placówek oświatowych i w otoczeniu domowym.**
- 3. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy.**

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.

Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich:

1. Realizacja projektów i kampanii społecznych, których celem jest umacnianie więzi sąsiedzkich i uwrażliwianie na potrzebę wzajemnej ochrony przed przestępczością.
2. Monitorowanie środowiska szkolnego oraz podejmowanie działań interwencyjnych i zapobiegawczych mających na celu eliminowanie zachowań o charakterze patologicznym.
3. Opracowywanie i realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych na temat przestępczości i jej skutków.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.

Zapewnienie uczniom bezpieczeństwa na terenie placówek oświatowych i w otoczeniu domowym:

1. Uwrażliwianie rodziców i opiekunów uczniów na kwestie związane z prawidłowym i bezpiecznym zachowaniem się na terenie szkoły i w otoczeniu domowym.
2. Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie bezpieczeństwa dzieci w drodze do i ze szkoły.
3. Budowanie na terenie szkoły pozytywnych relacji z uczniami, dbałość o właściwy klimat umożliwiający rozwój inteligencji emocjonalnej uczniów i stworzenie przyjaznego środowiska szkolnego.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.

Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy:

1. Podejmowanie przez jednostki gminy współpracy z instytucjami o zasięgu ponadlokalnym na rzecz przeciwdziałania przestępczości.
2. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. podejmowanie inwestycji drogowych, remont dróg, budowę chodników i poprawę oświetlenia.
3. Rozwój systemu powiadamiania mieszkańców gminy o zagrożeniach.
4. Podejmowanie działań o charakterze prewencyjnym przez uprawnione służby w odpowiedzi na postulaty zgłaszane przez samorząd i mieszkańców.

Czas realizacji działań:

Działania ciągle w latach 2017-2022.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Burmistrz, Rada Miejska, Urząd Miejski, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki przedszkolne, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice.

Partnerzy w realizacji działań:

Policja, Straż Pożarna, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw,
- liczba opracowanych i realizowanych programów profilaktyczno-edukacyjnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze.

CEL STRATEGICZNY 5.:

Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego.

Cele operacyjne:

- 1. Doskonalenie kadr i służb pomocowych, podnoszenie jakości świadczonych usług, rozwijanie infrastruktury socjalnej.**
- 2. Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.**
- 3. Wspieranie dialogu społeczności lokalnej z władzami samorządowymi.**

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.

Doskonalenie kadr i służb pomocowych, podnoszenie jakości świadczonych usług, rozwijanie infrastruktury socjalnej:

1. Doskonalenie kadr pomocy społecznej poprzez zapewnienie niezbędnych środków na szkolenia i inne formy doskonalenia zawodowego.
2. Poprawa warunków obsługi klientów pomocy społecznej poprzez dostosowanie struktury kadrowej i warunków lokalowych do bieżących potrzeb.
3. Rozwój usług elektronicznych.
4. Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi w zakresie pracy na rzecz rodziny.

5. Zapewnienie mieszkańcom informacji o dostępnych formach świadczeń pomocowych, m.in. przez zamieszczanie informacji dotyczących funkcjonowania pomocy społecznej na stronach internetowych oraz w postaci broszur i ulotek.
6. Wypracowanie platformy informacyjnej o formach wsparcia dla osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków oraz ich rodzin jako elementu współpracy różnych podmiotów.
7. Podejmowanie działań promocyjnych mających na celu budowanie pozytywnego wizerunku pomocy społecznej w środowisku lokalnym.
8. Realizowanie zadań służących rozwiązywaniu problemów społecznych przy współpracy z sektorem pozarządowym.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.

Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego:

1. Inicjowanie działań zmierzających do szerszego włączania się mieszkańców w życie społeczne gminy poprzez udział w istniejących organizacjach pozarządowych oraz zachęcanie do tworzenia nowych podmiotów trzeciego sektora.
2. Opracowywanie i realizowanie przy współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi partnerami projektów służących aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych.
3. Promowanie działalności organizacji pozarządowych oraz udzielanie im pomocy w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet gminy źródeł finansowania.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.

Wspieranie dialogu społeczności lokalnej z władzami samorządowymi:

1. Podejmowanie inicjatyw mających na celu wzmacnianie dialogu władz samorządowych z mieszkańcami.
2. Poszerzenie dostępu informacyjnego do planowanych przez samorząd zamierzeń o charakterze gospodarczym i społecznym.

Czas realizacji działań:

Działania ciągle w latach 2017-2022.

Szczegółowe działania w zakresie współpracy samorządu gminy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego

zawiera Roczny Program współpracy Gminy Rakoniewice z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami określonymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.

Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:

Burmistrz, Rada Miejska, Urząd Miejski, Miejsko-Ośrodek Pomocy Społecznej i inne jednostki organizacyjne gminy.

Partnerzy w realizacji działań:

Organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania działań:

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy i wojewódzki) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Wskaźniki monitoringowe:

- liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w gminie, zajmujących się zagadnieniami z zakresu polityki społecznej,
- liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej,
- liczba wspólnych przedsięwzięć z zakresu rozwiązywania problemów społecznych,
- liczba opracowanych i zrealizowanych projektów,
- liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych.

2. WDROŻENIE STRATEGII, MONITOROWANIE JEJ REALIZACJI

Koordynatorem realizacji działań wyznaczonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Rakoniewice na lata 2017-2022 będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Rakoniewicach. Działania te będą podejmowane zgodnie ze szczegółowym harmonogramem, ujętym w opracowywanych corocznie planach działań.

Monitoring zapisów strategicznych, polegający na systematycznym zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań,

będzie prowadzony przez zespół oceniający strategię. Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawiają się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, czy wyznaczone działania zmierzają w słusznym kierunku i przynoszą zakładane zmiany.

Zespół oceniający strategię będzie oceniał poziom wdrożenia zapisów strategicznych raz na rok, a ocenę skuteczności polityki społecznej prowadzonej w gminie prześle Burmistrzowi i Radzie Miejskiej, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych, podjęcie ewentualnych działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

Do oceny stopnia wdrożenia wyznaczonych działań zostaną wykorzystane m.in. sformułowane pod każdym celem strategicznym wskaźniki monitoringowe. W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji i organizacji realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji. W przypadku części danych może zaistnieć potrzeba przeprowadzenia badań ankietowych wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania lokalnych problemów społecznych podmiotach.

Przygotowany wykaz nie wyczerpuje wszystkich wskaźników, jakie mogą być zastosowane w procesie monitorowania realizacji strategii. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań.

3. PROGNOZA ZMIAN

Zmianą społeczną, jak definiuje to Piotr Sztompka, autor licznych opracowań z zakresu socjologii, skupiający swoje zainteresowania naukowe wokół zagadnień zmian społecznych oraz koncepcji systemu społecznego, jest „(...) różnica między stanem systemu społecznego (grupy, organizacji) w jednym momencie czasu i stanem tego samego systemu w innym momencie czasu.”¹ Zmiana społeczna oznacza przejście od jednego stanu systemu do drugiego. Realizacja działań zaplanowanych w ramach poszczególnych celów wypracowanych w niniejszym dokumencie powinna przyczynić się m.in. do:

- poprawy sytuacji rodzin i osób ubogich,

---

¹ Piotr Sztompka, *Stawanie się społeczeństwa: pomiędzy strukturą a zmianą*, (w:) Joanna Kurczewska (red.), *Zmiana społeczna. Teoria i doświadczenia polskie*, Warszawa 1999, IFiS PAN, ss. 41-42.

- uwrażliwienia społeczności lokalnej na problem ubóstwa,
- podniesienia kompetencji zawodowych osób bezrobotnych i zwiększenia ich szans na podjęcie zatrudnienia na otwartym rynku pracy,
- zwiększenia liczby osób zaktywizowanych zawodowo,
- zmniejszenia skali zjawiska tzw. dziedziczenia bezrobocia,
- zwiększenia liczby miejsc pracy,
- zmniejszenia liczby osób bezrobotnych,
- eliminowania zjawiska dyskryminacji ze względu na płeć na rynku pracy,
- wzrostu liczby podmiotów gospodarczych,
- zmniejszenia liczby beneficjentów pomocy społecznej,
- spadku liczby rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
- poszerzenia wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich,
- zwiększenia dostępności wsparcia dla rodzin,
- podniesienia jakości kształcenia i wsparcia w placówkach oświatowych,
- zwiększenia szans edukacyjnych dla dzieci mających problemy w nauce,
- zróżnicowania form spędzania czasu wolnego oraz wzrostu liczby dzieci i młodzieży z nich korzystających,
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień,
- zwiększenia dostępności wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych,
- zmniejszenia skali przemocy w rodzinie,
- polepszenia dostępu do podstawowych usług zdrowotnych, jak również specjalistycznych usług medycznych,
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej i zdrowego trybu życia,
- zwiększenia liczby mieszkańców aktywnych fizycznie i stosujących się do zasad zdrowego trybu życia,
- zapobiegania wykluczenia cyfrowego osób starszych,
- zwiększenia udziału seniorów i osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych,
- uwrażliwienia społeczeństwa na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych,
- podniesienia jakości usług świadczonych osobom starszym i niepełnosprawnym,
- poprawy komfortu funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania,

- spadku przestępczości, w tym wśród nieletnich,
- poszerzenia wiedzy uczniów w zakresie przestępczości i jej skutków,
- zapobiegania patologiom wśród nieletnich,
- umocnienia współpracy sąsiedzkiej w walce z przestępczością,
- zwiększenia bezpieczeństwa na drodze,
- podniesienia poziomu profesjonalizacji kadry pomocy społecznej,
- podniesienia jakości świadczonych usług,
- zróżnicowania form i zwiększenia efektywności współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- zwiększenia aktywności mieszkańców, wzrostu liczby inicjatyw społecznych,
- podniesienia poziomu wiedzy mieszkańców o podejmowanych przez samorząd działaniach i zamierzeniach.

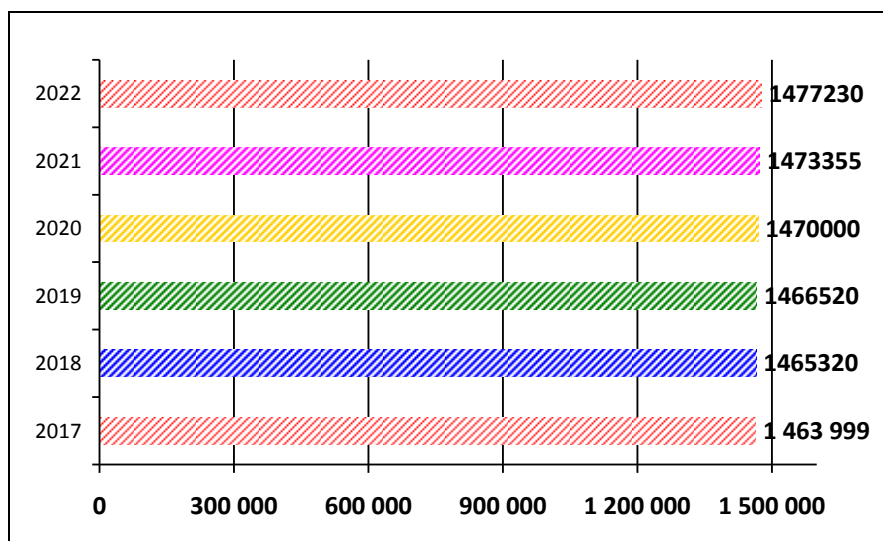
4. RAMY FINANSOWE

Ustawa o pomocy społecznej (Art. 16b ust. 2 pkt 3 lit. c) nakłada obligatoryjny wymóg określenia ram finansowych strategii. Są one przedstawione w poniższej tabeli oraz w formie graficznej na wykresie.

Tabela 50. Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Rakoniewice na lata 2017-2022

szacunkowa wielkość wydatków (w złotych) w latach:					
2017	2018	2019	2020	2021	2022
1 463 999	1 465 320	1 466 520	1 470 000	1 473 355	1 477 230

Wykres 23. Szacunkowa wielkość wydatków (w zł) w poszczególnych latach realizacji strategii

5. PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Rakoniewice będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające opracowanie i realizację programów i projektów zgodnych z przyjętymi w dokumencie działaniami. Programy i projekty można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od ich charakteru. Mogą one być przyjmowane stosownymi uchwałami przez Radę Miejską.

5.1. PROGRAMY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Rakoniewice na lata 2017-2022 będzie realizowana w szczególności poprzez poniżej wymienione programy:

1. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
2. Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii;
3. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie;
4. Program współpracy gminy Rakoniewice z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

5.2. PROJEKTY

Projekty, które mogą być realizowane w ramach strategii, odzwierciedlają potrzeby oraz zamierzenia gminy i jej mieszkańców, zaś ich autorami są przedstawiciele lokalnej społeczności. Ich realizacja jest wskazana, ale należy zaznaczyć, iż możliwa będzie dopiero wtedy, gdy ich wnioskodawcy pozyskają niezbędne środki finansowe.

Prezentowane poniżej projekty powstały w trakcie prac nad strategią. Ich autorami są przedstawiciele szkół i stowarzyszeń z terenu gminy.

Projekty:

„Koncert jesienny” – Dzień Patrona.

„35. rocznica wydarzeń w KWK Wujek w Katowicach”.

„Dzień Ziemi”.

„Misja – Książka”.

Wnioskodawca projektów:

Zespół Przedszkolno-Szkolno-Gimnazjalny,
ul. Rakoniewicka 23, 62-068 Rostarzewo, tel. 61 44 42 523.

Cel główny projektów:

- Rozwijanie kompetencji kluczowych uczniów.

Miejsce realizacji projektów:

Zespół Przedszkolno-Szkolno-Gimnazjalny, ul. Rakoniewicka 23, 62-068 Rostarzewo.

Beneficjenci projektów:

Uczniowie, rodzice, nauczyciele i pozostali pracownicy, mieszkańcy.

Partnerzy w realizacji projektów:

- rodzice,
- sponsorzy,
- UM Rakoniewice,
- Rada Sołecka,
- OSP,
- Biblioteka Publiczna.

Czas realizacji projektów:

Rok szkolny 2016/2017.

Projekt :

„Owoce i warzywa w szkole”.

Wnioskodawca projektu:

Zespół Przedszkolno-Szkolno-Gimnazjalny w Ruchocicach,
ul. Poznańska 23, 62-073 Ruchocice, tel. 61 444 34 26.

Cel główny projektu:

- Długoterminowa zmiana nawyków żywieniowych dzieci i młodzieży poprzez zwiększenie udziału owoców i warzyw w ich codziennej diecie oraz propagowanie zdrowego odżywiania.

Miejsce realizacji projektu:

Zespół Przedszkolno-Szkolno-Gimnazjalny w Ruchocicach, ul. Poznańska 23, 62-073 Ruchocice.

Beneficjenci projektu:

- uczniowie klas I-III szkoły podstawowej,

- uczniowie realizujący obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego.

Czas realizacji projektu:

Rok szkolny 2016/2017.

Projekt:

„Szlanka mleka”.

Wnioskodawca projektu:

Zespół Przedszkolno-Szkolno-Gimnazjalny w Ruchocicach,
ul. Poznańska 23, 62-073 Ruchocice, tel. 61 444 34 26.

Cel główny projektu:

- Zachęcanie dzieci i młodzieży do spożywania mleka i przetworów mlecznych;
- Promowanie zasad zdrowego odżywiania;
- Kształtowanie dobrych nawyków żywieniowych.

Miejsce realizacji projektu:

Zespół Przedszkolno-Szkolno-Gimnazjalny w Ruchocicach, ul. Poznańska 23, 62-073 Ruchocice.

Beneficjenci projektu:

Uczniowie Szkoły Podstawowej.

Czas realizacji projektu:

Rok szkolny 2016/2017.

Projekt:

„Wspólne cele – wspólna radość”.

Wnioskodawca projektu:

Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom „Serce” w Rakoniewicach,
ul. Krystyny 30, 62-067 Rakoniewice, tel. 609 491 812.

Cel główny projektu:

- Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.

Miejsce realizacji projektu:

Siedziba Stowarzyszenia w Rakoniewicach.

Beneficjenci projektu:

- osoby niepełnosprawne,
- członkowie ich rodzin,
- opiekunowie.

Partnerzy w realizacji projektu:

- Ośrodek Pomocy Społecznej (Rakoniewice, Wielichowo, Kamieniec),
- Gmina Rakoniewice (Urząd Miejski), Gmina Wielichowo, Gmina Kamieniec.

Czas realizacji projektu:

Okolo 6 miesięcy.

Projekt:

„Kolejny krok”.

Wnioskodawca projektu:

Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom „Serce” w Rakoniewicach,
ul. Krystyny 30, 62-067 Rakoniewice, tel. 609 491 812.

Cel główny projektu:

- Zapobieganie wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych;
- Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.

Miejsce realizacji projektu:

Siedziba Stowarzyszenia w Rakoniewicach.

Beneficjenci projektu:

- osoby niepełnosprawne,
- członkowie ich rodzin,
- opiekunowie.

Partnerzy w realizacji projektu:

- Spółdzielnia Socjalna „SERCE” w Rakoniewicach.

Czas realizacji projektu:

Okolo 6 miesięcy.

IV. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Rakoniewice na lata 2017-2022 będą realizowane w ramach przyjętych działań w zależności od posiadanych przez samorząd gminy i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych. Dla osiągnięcia wyznaczonych w dokumencie celów konieczne będzie współdziałanie różnych podmiotów funkcjonujących w obszarze polityki społecznej, w tym tych, które działają na wyższym szczeblu administracyjnym.

Autorzy dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania wszystkim tym, którzy uczestniczyli w jego budowie, przyczyniając się do identyfikacji problemów społecznych występujących w gminie. Jednocześnie chcą wyrazić nadzieję na dalszą współpracę w realizacji zapisów strategii.

SPIS DIAGRAMÓW, TABEL I WYKRESÓW

Diagramy

Diagram 1. Struktura dokumentu strategii	5
Diagram 2. Obszary analizy SWOT	103
Diagram 2. Związek misji z celami i kierunkami działań	112

Tabele

Tabela 1. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2013-2015	24
Tabela 2. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2013-2015	24
Tabela 3. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2013-2015	24
Tabela 4. Infrastruktura techniczna w gminie w 2015 roku	27
Tabela 5. Użytki rolne, lasy i grunty leśne	29
Tabela 6. Podmioty gospodarki narodowej w gminie wg rejestru REGON w latach 2013-2015	30
Tabela 7. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2013-2015	31
Tabela 8. Dodatki mieszkaniowe przyznane w gminie w latach 2013-2015	32
Tabela 9. Placówki oświatowe i wychowania przedszkolnego w gminie w roku szkolnym 2015/2016	33
Tabela 10. Zakłady opieki zdrowotnej, prywatne praktyki lekarskie i apteki w gminie w 2015 r.	38
Tabela 11. Zakłady opieki zdrowotnej i apteki funkcjonujące w gminie w 2015 r.	38
Tabela 12. Schorzenia dzieci i młodzieży w wieku 0-18 lat z gminy w 2015 roku	39
Tabela 13. Schorzenia ludności gminy w wieku 19 lat i więcej w 2015 roku	40
Tabela 14. Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży z gminy w 2015 roku	40
Tabela 15. Baza noclegowa w gminie w 2015 r.	47
Tabela 16. Obiekty zbiorowego zakwaterowania, gospodarstwa agroturystyczne w gminie w 2015 r.	47
Tabela 17. Dane dotyczące przestępczości stwierdzonej na terenie gminy w 2015 r.	49
Tabela 18. Stan zatrudnienia w OPS-ie oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2015 roku	52
Tabela 19. Wykształcenie kadry OPS-u oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2015 roku	52
Tabela 20. Środki finansowe wydatkowane przez gminę na pomoc mieszkańcom gminy w latach 2013-2015	53
Tabela 21. Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2013-2015	54
Tabela 22. Struktura wiekowa beneficjentów pomocy społecznej w gminie w 2015 roku	54
Tabela 23. Aktywność zawodowa beneficjentów pomocy społecznej w gminie w 2015 roku	54
Tabela 24. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2013-2015	55
Tabela 25. Formy wsparcia udzielanego w gminie przez OPS w latach 2013-2015	56
Tabela 26. Skierowania i pobyt w domach pomocy społecznej w latach 2013-2015	57
Tabela 27. Wartość świadczeń rodzinnych przyznanych w gminie w latach 2013-2015	58
Tabela 28. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2013-2015	59
Tabela 29. Świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2013-2015	60
Tabela 30. Świetlice środowiskowe działające w gminie w 2015 r.	62
Tabela 31. Działalność PCPR-u w odniesieniu do ludności gminy w zakresie pieczy zastępczej w latach 2013-2015	63
Tabela 32. Organizacje pozarządowe w gminie w 2015 roku	64
Tabela 33. Parafie Kościoła rzymskokatolickiego w gminie w 2015 roku	66
Tabela 34. Bezrobotni w gminie i ich udział w liczbie ludności gminy w wieku produkcyjnym w latach 2013-2015	72
Tabela 35. Stopa bezrobocia w powiecie, województwie i w kraju w latach 2013-2015	72
Tabela 36. Bezrobotni w gminie na koniec 2015 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia	72
Tabela 37. Bezrobotni w gminie na koniec 2015 roku według wybranych rodzajów działalności ostatniego miejsca pracy oraz oferty pracy	74
Tabela 38. Pomoc społeczna przyznana w gminie z powodu bezdomności w latach 2013-2015	77
Tabela 39. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych	78
Tabela 40. Środki finansowe przeznaczone w gminie w latach 2013-2015 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie	79

Tabela 41. Lokalny rynek napojów alkoholowych oraz działalność GKRPA w latach 2013-2015 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie	79
Tabela 42. Udział kobiet w liczbie ludności gminy w latach 2013-2015	84
Tabela 43. Udział kobiet w liczbie osób bezrobotnych w gminie w latach 2013-2015	84
Tabela 44. Negatywne zachowania i zjawiska patologiczne występujące w społeczności uczniowskiej w gminie w roku szkolnym 2015/2016.....	90
Tabela 45. Występowanie zjawisk patologicznych w otoczeniu rodzinnym uczniów z gminy.....	91
Tabela 46. Osoby w wieku poprodukcyjnym w strukturze ludności gminy w latach 2013-2015	96
Tabela 47. Rodziny w gminie korzystające z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2013-2015	99
Tabela 48. Orzeczenia o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności wydane mieszkańcom gminy w latach 2013-2015.....	100
Tabela 49. Wsparcie udzielone przez PCPR niepełnosprawnym mieszkańcom gminy w latach 2013-2015	100
Tabela 50. Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Rakoniewice na lata 2017-2022.....	129

Wykresy

Wykres 1. Jak Pani/Pan ocenia infrastrukturę oświatową w gminie?	35
Wykres 2. Jaka jest według Pani/Pan jakość oferty edukacyjnej szkół w gminie?.....	35
Wykres 3. Czy oferta opieki w żłobkach w gminie zaspokaja potrzeby mieszkańców?	36
Wykres 4. Czy oferta opieki przedszkolnej w gminie zaspokaja potrzeby mieszkańców?	36
Wykres 5. Jaka jest według Pani/Pana atrakcyjność i jakość oferty kulturalnej w gminie?	37
Wykres 6. Jak Pani/Pan ocenia funkcjonalność i jakość oferty w zakresie ochrony zdrowia w gminie?	41
Wykres 7. Jaka jest wg Pani/Pana oferta gminy w zakresie sportu i rekreacji?.....	48
Wykres 8. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?.....	50
Wykres 9. Jakie problemy, niekorzystne zjawiska najbardziej uwidaczniają się w gminie?.....	68
Wykres 10. Jakie osoby, rodziny, grupy mieszkańców gminy są najbardziej Pani/Pana zdaniem zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym?	69
Wykres 11. W jakich Pani/Pana zdaniem obszarach działania podejmowane na terenie gminy bądź oferowane wsparcie są najbardziej niezadowolające?.....	70
Wykres 12. Jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania bezrobociu?	76
Wykres 13. Czy zna Pani/Pan przypadki przemocy w rodzinie na terenie gminy lub o nich słyszała/słyszał?	82
Wykres 14. Czy Pani/Pan zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy?.....	83
Wykres 15. Czy nierówność szans kobiet i mężczyzn to wg Pani/Pana problem społeczny?	86
Wykres 16. Jakie grupy mieszkańców gminy Pani/Pana zdaniem są lub mogą być najbardziej zagrożone dyskryminacją ze względu na płeć?.....	87
Wykres 17. Czy uważa Pan/Pani, że powinno się podejmować w gminie działania na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn lub w celu przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć?	88
Wykres 18. Jak Pani/Pan ocenia działania podejmowane w gminie w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży?	94
Wykres 19. Jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania edukacyjne, wychowawcze i profilaktyczne adresowane do rodzin i dzieci?	95
Wykres 20. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób starszych?.....	98
Wykres 21. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób niepełnosprawnych?.....	102
Wykres 22. Czy Pani/Pana zdaniem gmina zapewnia wsparcie rodzinom z dziećmi niepełnosprawnymi?	102
Wykres 23. Szacunkowa wielkość wydatków (w zł) w poszczególnych latach realizacji strategii....	129